

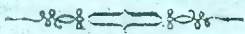
Handwritten signature in purple ink at the top right.

სიბუყვანი

გ

მოძღვრებანი,

თქმულნი საქართველოს საეკსარსოსოში მადლად
ყოვლად სამღვდელთა საქართველოს ეკსარსოსის
არქიეპისკოპოსის შავდღეს მიერ. (†)

გამოცემა «მწეესი».ს რედაქციისა.

Handwritten notes in Georgian:
⊕ აქ წაკრია კონკურსი
საქართველოში იანვრის
რამდენიმე - ყოველწლიურად
N. 100

1929.
31/1

მ. ქუთაისი.
სტამბა: ღამბაშიძისა.

1887

W. J. W.

სიზუპანი

მოქალაქეანი,

თქმულნი საქართველოს საეკსარხოსოში მაღალ-
უოვლად სამღვდელოს საქართველოს ეკსარ-
ხოსის არქივისკოპოსის ჰავლეს მიერ.

34665

გამოცემა «მწეფსი»-ს რედაქციისა.

ქ. ქუთაისი.

ს ტ ა მ ბ ა ლ ა მ ბ ა შ ი ძ ი ს ა .

1887

ПЕРЕПЕЧАТАНО ИЗЪ ЖУРНАЛА «МЦЕМСИ» (ПДСТЫРЬ)

Дозволено цензурою 8 Октября, 1887 г. Тифлисъ.

წინასწარმოცხადება.

1801 წლიდგან საქართველოს ეკლესია შეუერთდა რუსეთის ეკლესიას. 1818 წლიდამ ინიშნებიან უწმიდესი და უმართებულესის სინოდისაგან რუსის მთავარ-იეპისკოპოსები საქართველოის ეკლესიის და სამღვდელთა ექსარქოსებად. ანტ ერთი ექსარქოსისაგან არ წარმოიქმულა მათი პირველად ჩვენში შემოსვლის და აქ მეოფობის დროს იმდენი სიტყვები, რამოდენიც წარმოითქვა საქართველოის ექსარქოსის არქიეპისკოპოსის ჰავლე-საგან ამ ცოტა სანში. ამისათვის ჩვენ განვიზრახეთ რამდენიმე მისი სიტყვების რუსუ-ლიდგან თარგმნა და ცალკე წიგნად გამოცე-

მა. ეს სიტყვები ჩვენი ქართველი სამღვდელ-
ლოებისა და სასოკადოებისათვის საინტერეს-
სონი არიან და ამიტომ დარწმუნებული ვართ,
რომ უკუღასი სიამოვნებით წაიკითხვენ მათ.

დევანოზი დავით დამბაშიძე

ს ი ტ ვ ე რ ა,

თქმული მადლ ურელად სამღვდელთა მთავარ-ეპის-
კოპოსის ზაკლეს მიერ მის პირველად შესკლის დროს
კლადიკეკასის ხაერებულ ტაძარში დეკანოზის სამა-
დოვის სიტყვის შესახად.

გულითა გზადლობთ თქვენ, მამო დეკანო-
ზო, კეთილ გრძობათა გამოცხადებისათვის,
ბესარაბიის ეპარქიაში ჩემ მოქმედებათა ჯეროვა-
ნად დათვისებისა და იმ წრთელი იმედისათვის,
რომელსაც ჩემზედ სდებთ საქართველ ოს შესა-
ნებ. მაგრამ გეტყვით თქვენ გამოტენილად, რომ
ბესარაბიაში ჩემის მოქმედების წარმატებას მე ვა-
წერ არა მარტო ჩემს ძალას და ჩემს გამოცდი-
ლებას, არამედ ღვთის შემწეობას და მის ძალას,
რომელიც უძღურებასა შინა ჩვენსა აღესრუ-
ლების. ამ უოვლად შემძლებელმა ღვთის ძალამ
და ჩემთა ღირსეულ თანა-მშრომელთა ერთ-
სულობითი მოქმედებამ ჰქმნეს ჩემი მოქმედება

ბესარამიაში კეთილ-ნაყოფიერად. და საქართველოში მოქმედების დროსაც მე იმედი მაქვს ღვთის შემწევნობისა და საქართველოს ეკლესიის მწყემსთ-მთავართა და მწყემსთა დახმარებისა, რომელნიც, რასაკვირველია, შემწეობას და დახმარებას აღმოამჩინენ მე ჩემი მოვალეობის აღსრულების დროს.

თქვენ, მამაო დეკანოზო, სთქვით, რომ საქართველოს ეკლესიის მწყესნი უმეტესად განათლებულნი არიანო, ეს ძალიან საწყენია; მაგრამ სასიხარულოა ჩემთვის ის, რომ ეს მწყემსნი, როგორც თქვენი სიტყვებიდამ სჩანს, განსხვავდებიან კეთილის ზნეობით, სიმდაბლით და მოწილბობით. ეკლესიურ საქმეებში მწყემსთა კეთილი და წმინდა ზნეობა უსაჭიროესია თვით განათლებაზე. კეთილი მაგალითი უფრო მოქმედებს სიტყვაზე, თუ გინდ ეს სიტყვა ძალიან მჭევრ-მეტყველურადაც იყოს ნათქვამი. თვით უფალმა ჩვენმა იესო ქრისტემ ცხადად დაგვანახვა ჩვენ კეთილი ცხოვრების უპირატესობა ქვეყნიურ სიბრძნის წინაშე, როდესაც თავის უმაღლობელეს თანამშრომლებად აღირჩია ვანათლებულნი და იმაებით შეურაცკყო განათლებულნი—მტერნი ძრისტეს სასუფეველისა. მხო-

ლოდ საქართველოს ეკლესიის მწყემსთა იცხოვრონ ნამდვილ ქრისტიანულად, და მათ სწავლავს რომ არა ჰქონდესთ, მაინც სასარგებლონი იქმნებიან თავის ეკლესიისათვის. ამ მწყემსთა შემწეობით ხომ კი დაიფარა დმერთმა საქართველოს ეკლესია სარწმუნოებითი რუევისაგან, ხომ კი დაიკვა მან საქართველოს ერთი მართლ-მადიდებლობაში ყველა იმ უბედურებათა შორის, რომელნიც ეწიენ თქვენს სამშობლოს. იგივე დმერთი აწიც დაიფარავს და სრულ-ჰყოფს საქართველოს ეკლესიას თანა მედროვე მწყემსთა შემწეობითაც, თუმც ეს მწყემსნი იცხოვრებენ ნამდვილ ქრისტიანულ ცხოვრებით და თავისი მორჩილებით შესაბამის უფალს გურთხევას და შემწეობასა.

სასინარულოა ჩემთვის ისიც, რომ, როგორც თქვენი სიტყვებიდან სჩანს, საქართველოს ეკლესიის მწყემსნი განსხვავდებიან მორჩილებით. ქვეშევრდომთა თავის მეუმტროსეთადმი მორჩილება არის საფუძველი წესიერებისა და კეთილგანწყობილებისა უოველ საზოგადოებაში, და მასადაამე ეკლესიისათვისაც სასარგებლო იქნება ესრეთი მორჩილება. მორჩილებაზე არის დამოკიდებული უოველივე კეთილ-წარმატება. თუ ამა-

ვე დროს მეუღეროსეთა განკარგულებანი კეთილ-
არიან. ჩემის მხრით ვეცდები, რომ უოველივე
ჩემი მოთხოვნილებანი ჩემ ქვეშევრდომთა შესა-
ხებ ეთანხმებოდენ ღვთის სიტყვას, სინდისს, ეკლესი-
ასურ და სამოქალაქო კანონებს. თუ ეს მოთხოვნი-
ლებანი მტკიცედ იქმნებიან აღსრულებულნი თქვე-
ნის მხრით, რასაკვირველია, საქმე რიგიანად წავა.

ქრისტე მაცხოვრისა და მისი უოველად წმიდა
დედის განსაკუთრებითი მადლს ჩემდამი მე ვხედავ
იმაში, რომ მე მოწოდებულ ვიქენი ეკლესიის
თავად საქართველოში — ღვთის მშობლისადმი
წილ-ხდომილ მხარეში. იგი უველგან ქებული, იმე-
დი მაქვს, არ ღამაგდებს მე უშემწევნოდ და უშეამ-
დგომლოდ წინაშე ძისა თვისისა და ღვთისა და
გამოსხოვს მას ჩემთვის ძალას, როგორც სა-
ჭირო იქნება ჩემთვის მისდამი წილ-ხდომილ
ქვეყანაში სამსახურის დროს, სადიდებელად ღვთი-
სა და ღვთის დედისა და საცხოვნებლად ჩემისა
და თქვენისა.

მუდამ ვვედრნეთ ღმერთსა, რათა მოგვანი-
ჭოს მან შემწევნობა და სიმხნით და ერთ სუ-
ლობით შევუდგეთ ჩვენზე მდებარე წმიდა მო-
ვალეობათა აღსრულებას.

ს ი ტ უ ვ ა ,

თქმული მადალ ყოველად სამღვდელთა, საქართველოს
ეკსარქოსოსის, ანტიეპისკოპოსოსის პავლეს მიერ პარკე-
ლად მოსკლის დროს 28 სექტემბერს 1882 წელსა
ვლადიკავკასიის საეკლესიო ტაძარში პარკელისას
შეიღებ.

კავკასიაზე დაფიქრდები თუ არა, გონების
თვალს პირველადვე წარმოუდგება კავკასიონის
დიდებულნი მთები. ბნელი ღამე. რომელიც მე
შემომესწრო ვლადიკავკასში შემოსვლის დროს ზ
დღევანდელი დილის ნისლი ჯერ კიდევ მიშლი-
ან მე დავსტებე კავკასიონის მთების დიდი სანა-
ხაობით; მაგრამ მარტო შოთხრობებიც მათზე
და ხელოვნური მათი სურათები ტილოზე გამა-
რან, რომ შევადგინოთ. მაღალი ჰაზრი ამ მთე-

ბის სიდიდეზე. ახლა მათ უპურიათ ჩემი ჰაზრი და მათის ნახვის მხურვალე სურვილით ვარ გატაცებული და კრძალვით მინდა მუხლი მოვიდრიკო წინაშე უოვლად შემძლებელი შემომქმედისა, რომელმანც შეჰქმნა ბუმბერაზნი ქმნილებისა. ეს დიდი მთები ჰბადავენ ჩემს სულში სხვა და სხვა ჰფიქრთა, რომელნიც მე მსურს გაგიზიარო შენ, ჩემო ღვთივ მონიჭებულო სამწყსო, შემოვდივარ რა შენს ქვეყანაში.

რა უხადად ჰკრძნობს გაცი ამ დიდი მთების ხილვის დროს ადამიანის არა რაობას და ღვთის დიდებას!... მართლაც, რა საბრალო და მცირე ქმნილებად წარმოუდგება გაცს თავისი თავი, როდესაც ის სდგას ამ უშველებელი მთების ძირში და შესცქერის მის დიდ წვერვალთ. თითქო წინწყლებიაო, ადამიანთ რომ ხედავ ამ მთების წვერვალეებიდამ. თვით უდიდესნი შენობებიც, გაცის ხელისაგან აგებულნი, ამ მთების ქედებიდგან ჰატარა ქობებად გერჩენება გაცსა და ამავე დროს რა რიგად გიმძიმებენ სულს თავის სიდიადით ეს უშველებელი მთები!... მაგრამ ეს უდიდესი მთებიც და მთელი ქმნილებაც არაფერია უოვლად შემომქმედის წინაშე, რომელმანც უოველი არსებანი არა რაისაგან შეჰქმნა. იგი შე-

ეხება მთებს და ისინი განქარწყლდებიან, ისინი მოიდრეკენ თავის დიდებულ თავთა მის წინაშე და გაჰქრებიან. ესრედ არა რაია ღვთის წინაშე უოველივე: როგორც კაცი, უოველივე დიდი ქმნილებანიც. და ამ არა რაობას უფრო ცხადლივ გრძნობს კაცი ამ უშველებელი მთების დანახვის დროს, რომელნიც მძიმე და შემაწუხებელ შთაბეჭდილებით უვსებენ ადამიენს სულს. მაშასადამე თქვენთვის, დანო და ძმანო, მუდამ შემაცქერალნო ამა მაღალ მთათა, უფრო ადვილია, ვიდრე ხვვა ვისმესთვის, შეეჩვიოთ ფიქრს უმეტესად ზეციურზე და არა ქვეყნიურზე—ფიქრს უმეტეს უოვლისა ღმერთზე! რა სანატრელია, რომ წუთის სოფლის ამაოებამ არ შთანთქას უოველი თქვენი ჰაზრი და ზრუნვა და სამაგიეროდ ხშირად წარმოიდვენდეთ ხოლმე თქვენს არა რაობას და ამა წუთი სოფლის ამაოებას და ამაღლდებოდეთ გონებით და გულით ზეცისადმი, დიდის და ძლიერის ღვთის მიერ, რომელიც გვიმზადებს უოველთა საუკუნო ცხოვრებას!...

მე ჩემს დღეშიაც არ ავსუღვარ ისეთ მაღალ მთებზე. როგორნიც არიან კავკასიონის მთები. მაგრამ ავსუღვარ კი ცოტა მოშადლო მთებზე. კაცს გიძნელდება მათზე ასვლა: სუნ-

თქმა გიჭირს, მთელი სხეული იღლებს. უმაღლეს მთებზე, როგორც ამბობენ, ისეთი თხელი ჰაერია თურმე, რომ კაცს სუნთქმა უჭირს. მაგრამ თვით უმაღლეს მთებზე ასვლა იმდენად ძნელი არაა, რამდენათაც ძნელია ზნეობრივი აღსვლა ადამიანისა ზეციურ სასუფეველში. რამდენი გულის თქმანი უნდა დასძლიო, რამდენი ზნეობრივი განვითარების ნაბიჯი უნდა წარდგა წინ, რომ მიაღწიო ჯეროვანს სისრულეს და დაემკვიდრო მთასა ზედა უფლისასა, — ზეციური მამის სამფლობელოში. მაგრამ ზნეობრივი ამაღლება განსხვავდება უმაღლეს მთებზე ასვლისაგან მით, რომ რამდენათაც კაცი ზნეობითად მაღლდება, იმდენად განკარგებას და სიმსუბუქესა გრძობს, და თუ ის ამჰარტავნებამ არ დასცა, უდიდეს ზნეობრივ სიმაღლეზე უსრულეს ნეტარებას მიაღწევს ქრისტეს ტახტის წინამე. ისეთი დაბრკოლებანი, როგორნიც უმაღლეს მთებზე ამსვლელსა ხვდება წინ ჰაერის სითხელისა გამო, ზნეობრივად ამაღლების დროს არ ხვდებიან კაცსა. მაღლი ღვთისა განარინებს მათ კაცთაგან.

მაღალი მთების წვერვალება მუჟამ თოვლით და ყინვით არიან დაფარულნი. მზის სხივები, რომელნიც სცურავენ ამ მწვერვალებზე, ვერ ატობენ მათ თავის გამაცხობველებელი სითბოითა. მთების წვერვალების სანახაობა, რომელნიც უღნობი თოვლით და ყინვით არიან დაფა-

რუღნი, — თვალის მომხიბლავი სანახავია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც თოვლიან მთათა-წვერვლებს თავს დასცქერის ცინცხალი მზე. ძნელია ამ სანახაობის თვალის მოცილება. მაგრამ ეს მშვენიერი თოვლიანი წვერვლები მთათა სრულიად უნაყოფო და ტიტველნი არიან. ხოლო ნაყოფიერი არიან ის ვაკე ადგილები, რომელნიც საამურად გადაშლილან მთების კალთებ ქვეშ; ამ ვაკე ადგილებს სწვდებიან ცხოველ-მოფელი სხივები მზისა, რომლებსაც ამაყურად უარსა ჰყოფენ მთის წვერვლები და ცხოველის-მოფელი ხითობის მეოხებით ამ ვაკე ადგილებს მოაქვსთ უხვი ნაყოფი. მზგავსადვე ვხედავთ ზნეობრივ ცხოვრებაშიაც- ამჰარტავანი კაცი ემგზავსება დიდ მთას, რომელიც უდნობი თოვლით და ყინვით არის დათარული. ამჰარტავანი კაცი შეხედულობით დიდია, დიდებულთა და ბრწყინვალე. მაგრამ იგი უნაყოფოა ზნეობრივად. არავითარ ჭემმარიტს ქველ-მოქმედებას იგი არ სჩადის არც თავისთავის და არც სხვისათვის. ყინვას და სიკვდილს მოუცავს სული მისი; მას დაუკარგავს ნიჭი როგორც სადმთო მადლთა მიღებისა, აგრეთვე მაცხოვრებელ საქმეთა აღსრულებისა. თავდაბალი კაცი სულ სხვაა. იგი ემგზავსება ნაყოფიერ მინდორს. იგი მედგრად ჰკვეთს თავის გულში ამაყოების და სხვათა გულის-თქმათა ღვარძლსა და მედგრადვე, ღვათის შემწეობით, აღორძინებს თავის სულში კეთილს-

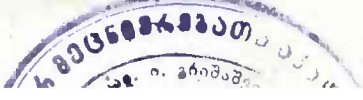

კეთილზე. ღმერთი აძლევს თავდაბალს კაცს
 მადლსა და ამ მადლის ძალით თავმდაბლი კაცის
 გულში კვალად ჩნდებიან, მზგავსად მშვენიერი
 და სუნნელოვანი უვავილებისა, და ტკბილ ნა-
 ყოფთა, წმინდა აზრები, გრძნობანი და კეთილი
 საქმეები. რა დიდი ზნეობრივი ნაყოფიერების
 ძალაა დაფარული თავმდაბლობაში! და რა უნა-
 ყოფთა, ანუ უკვე ვსთქვათ, რა გვარი სულის
 მომაკვდინებელ ნაყოფთა მოგვიტანს ამჰარტავნება
 სულითა და გულით მსერს, ძმანო და და-
 ნო, ოდესაც კავკასიონის უდიდეს მთებს უცქე-
 რით, ფიქრობდეთ ზეციურზე და არა ქვეყნი-
 ურზე, და მზგავსად მაღალ მთებზე მოკზარობის
 მოყვარეთა, დაუზარებლად მადლდებოდეთ და
 აღზვიჯოდეთ მტკიცე ნაბიჯით ზნეობრივი გან-
 ვითარების მათსა ზედა და მიადწევდეთ ზეციურ
 საუკუნო სასუფეველს, რომელიც მომზადებუ-
 ლია ღვთისაგან მართალთათვის. არ დაგასუსტოთ
 ცოდვებთან ბრძოლამ და მუდამ ესწრაფებოდეთ
 წარმატებას, უარ-ჰყავით ამჰარტავნება, მომაკ-
 ვდინებელი ზნეობრივი ცხოვრებისა, შეიყვარეთ
 წმინდა თავმდაბლობა და ღმერთი, რომელიც
 წინააღმდეგია ამჰარტავნათა, ხოლო თავმდაბლ-
 თა მისცემს მადლსა, გამოგაღებინებს თქვენ ნა-
 ყოფთს ღვთის სასუფეველისას და შეგიყვანსთ
 თქვენ ზეციურ სასუფეველში.

34665

თქმული ზირველად შემოსვლის დროს მცხეთის
სობოროში ძაღალ ყოვლად უსამღვდელოესის
საქართველოს არსიკისკოპოსის ჰაულეს მიერ
პირველი ოკდომბერს ჩუბ ველსა.

მცხეთაში, უწინდელი საქართველოს მეფე-
თა სატახტო ქალაქში ივთის განგებით პირვე-
ლად მხვდება შენტან შეხვედრა, ივთისაგან მო-
ნიჭებულ იქნა სახლო სამწყსო! მცხეთის
სობოროში, ძველიდგანვე საქართველოს ხალხ-
თა წმიდათა საუნჯეში, პირველად ვასრულებ
ამ მხარეში სადმართო ლიტურგიას და ვსწირავ
უსისხლო მსხვერპლს ქვეყნის სახსნელად, და
კერძოდ, მოსახსენებელად ჩემდა და შენდა ჩემო
სამწყსო ღიან, მცხეთის მოციქულთა სობორო
მართლაც, რომ დიდი სახალხო წმიდა ადგილია
საქართველოსა. აი წმიდა სვეტი, რომელიც

გვიჩვენებს, სად იყო დამარბული უდიდესი სიწმიდე უველა ქრისტიანეთა—გვართი ოფელისა. აი ძველი სამეფო ტახტი ქართველთა მეფეთა, რომელნიცა ამ წმიდა ტახარში კიდევ დაგვირგვინოსდებოდენ და, სიკვდილის შემდეგ, აქავე განისვენებდნენ. აი ტახტი, რომელზედაც დასხდებოდნენ ქათალიკოზები, უპირატესი მღვდელმთავრები საქართველოსა. აი სასაფლაო და სასაფლაოს ქვები, რომელთა ქვეშ განისვენებენ საქართველოს მეფეების გვამები და იმათი შთამავლობა. და თვითონ მცხეთის სობოროც დიდი და მშვენიერია, თუმცა დროთა ვითარებას იმაზედაც დაუღვია თავისი ყოვლად შემუსრავი ხელი. იგი დიდი და მშვენიერია და ემგზავსება მშვენიერ მოხუცებულს, რომლის მოხუცებულ სახეზე იხატება მისი უმაწვილობის და ვაჟაკობის დროის სიღამაზე. ღიან, მცხეთის სობორო დიდი სახალხო საქართველოს წმიდა ადგილია. უველა ესეები და ძველი დროის ნაშთები მაიძულებენ, ახალო ჩემო სამწყსო, შენთან ერთად მოვიხსენოთ ძველი დრო და ვისწავოთ მით.

ყედი სამეფოთა მსგავსია თვითეული კაცის ბედისა. თავის დროზე კაცი იბადება ქვეყანაზე, თან-და-თან იზრდება, ეძლევა ძალა და დონე და ვაჟაკდება; შემდეგ ბერდება და კვდება. კაცის დიდხნის ცხოვრება დამოკიდებულია მისი ტანის ბუნების სიმრთელეზე და იმის ცხოვრებაზე თუ კაცი შრომის მოყვარეა, მომთმენი,

სცხოვრებს ზომიერად, თუ ის ზნეობითად
 მაღლა სდგას, მაშინ ტანის აგებულებაც, რომ
 სუსტი ჰქონდეს მას, ხშირად სცხოვრებს დიდ-
 ხანს; ბედნიერად და კმაყოფილად. წინააღმდეგ
 შემთხვევაში ბოროტება, ზარმაცობა, მოუთმენე-
 ლი და უწმინდური ცხოვრება მალე უსპობს
 დროს თვით ჯან-მრთელი კაცის სხეულსაც.
 მაგრამ კაცი სიკვდილს ვერ დაემალება: ადრე
 თუ გვიან, ცოტა ანუ დიდხნის სიკოცხლის
 შემდეგ კვდება კაცი. არათერს ძალას, არათერს
 მოხერხებას არ შეუძლია კაცი სიკვდილისაგან
 დაიხსნას. ყველა კერძო კაცის ცხოვრება ემზ-
 გავსება მთელს სამეფოთა ბედსა. თითქმის შე-
 უნიშნავად ისტორიისა ჩნდებიან ხალხნი და
 სამეფონი, თან-და-თან დიდდებიან, ხან-დის-ხან
 ისეთი შეძლებული და დაწინაურებულიც შეიქნე-
 ბიან, რომ დიდ მნიშვნელობას იძენენ და დიდი
 გავლენაც აქვსთ სხვა ხალხთა ბედზე და კეთილ
 დღეობაზე; მაგრამ შემდეგ უძლეურდებიან,
 იხრწნებიან, იმგვრევიან და თავის შემდეგ სტო-
 ვებენ ნანგრევებს აღსადგენელად ახალთა სამე-
 ფოთა. სად არიან ეხლა ყოვლად შეძლებულნი
 სამეფონი ძველი დროისა, რომელთა დიდება
 და ძლევა მოტენილი იყო ქვეყანაზე? სად არის
 ფრიად შემძლე და მეზობელთა ხალხთა შემა-
 ძრწუნებელი ბაბილონი ნაბუქოდონოსორის.
 მეფის დროისა? სად არის ერთ დროს ძლი-
 ერი სამეფო ასირია? ისინი განჰქრენ, დასტო-

ვეს მხოლოდ ქალაქთა ნანგრევები და მათ
 ადგილზე თემები სცხოვრობენ სულ სხვა სახე-
 ლებითა. სად არის სპარსეთის სამეფო, გირისა
 და დარიასი? სად არის ყოვლად შემძლე მაკე-
 დონის სამეფო, რომელმაც ალექსანდრე დიდის
 დროს კინადამ მთელი ქვეყანა არ დაიპყრო?
 სად არის მსოფლიო რომის იმპერია? ყველა
 ეს სამეფოები დაეცნენ და უწინდელი სახით
 ვეღარ აღსდგებიან. ხშირად კი პატარა და სუს-
 ტი სამეფოები, გარე მოკუღნი შემძლე მტრებ-
 თაგან, დიდი ხნობით ინახავდნენ თავიანთ და-
 მოუკიდებლობას, ვინემ დიდი და შემძლე სამე-
 ფონი. მაგალითი საქართველოა, რომელიც
 დიდ ხანს ებრძოლა თავის მტრებს, მაგრამ
 მერე მიღებულ იქმნა რუსეთის იმპერიის მთარ-
 ველობასა ქვეშე, რომელმაც თავის შემძლე ორ-
 თავიან არწივის ფრთებ ქვეშ, როგორც ფრინველი
 ბღარტებთა, შეაერთა სხვა-და-სხვა ხალხები და
 იკავს მათ თავიანთი სარწმუნოებით, ჩვეულობით
 და ენით... რაში მდგომარეობს მიზეზი, რომ
 ზოგი სამეფონი დიდ ხანს არსებობენ ქვეყანაზე
 და ზოგი კოჭა ხანს? ამის მიზეზი არის ისივე,
 რომლითაც წარმოსდგება ყოველივე კერძო
 პირის გრძელ, ანუ მოკლე ქამიური სიცოცხლე—
 ხალხთა ზნეობითი მდგომარეობა. დიდ ხანს
 არსებობდნენ ის სამეფოები, რომლებშიაც მთა-
 ვრობა იყო ძლიერი, რომლებშიდაც მთავრობა
 ითვლებოდა სადმართოდ და ხელ შეუხებლად

ქვეშევრდომთაგან და იყო მათგან შეუვარებული. გრძელ ქამიურნი იყვნენ ის სამეფონი, რომლებშიაც ქვეშევრდომნი ერთ სულობით ზრუნავდნენ საზოგადო სიკეთისათვის, არ იყოფოდნენ ერთმანეთის, ანუ თავის მთავრობის წინააღმდეგ დასებად. გრძელ ქამიურნი იყვნენ ის სახელმწიფონი, რომელთა ხალხი განსხვავდებოდა პატიოსნური ზნეობითა, პატიოსნებითა, შრომის მოყვარეობითა, მომჭირნეობითა და წესიური ცხოვრებითა, ჰკრებავდა და ინახავდა თავისი შრომის ნამყოფსა—ხალხის სიმდიდრესა. განსაკუთრებითი გრძელ ქამიური ცხოვრებითა განსხვავდებოდნენ და განსხვავდებიან ახალი სამეფონი ქრისტიანეთა ქვეყნისა, რომელთა განომდებლობაში და ცხოვრებაში უკუტად თუ ბევრად სდევს **ქრისტეს** ჭეშმარიტება და სჯული **მაცხოვრისა**, მარილი კაცობრივისა ცხოვრებისა, დამცველი ზნეობითის განხრწნისაგან. მაგრამ როდესაც სამეფოებში ატყუდებოდა ერთიერთ შორის ბრძოლა, მტაცებლობა, გარყვნილება, დიდგაცური ცხოვრების სურვილი და დაღლატობა, მაშინ ედებოდათ მათ ბოლო, მაიქნებოდნენ ხოლმე მტრებთან ხვედრად და თვითონ მათი სახსენებელიც ისპობოდა საუკუნოდ. მხოლოდ სამეფონი, რომელთა ქვეშევრდომნი სცხოვრებდნენ **ქრისტეს** სჯულისა მებრ, თუმცა ჰკარგავდნენ თავის პოლიტიკურ დაუმოკიდებლობას და უერთდებოდნენ სხვა სამეფოებს, მაგრამ თავის

სარწმუნოებას, ენას და ჩვეულებას ეს სახელმწიფო-
ფონი იტავდნენ, როგორც დაიკვა უველა ესეები
საქართველომ, რომელიც ეხლა დიდი რუსეთის
სახელმწიფოს ერთ სამფლობელოთაგანს შე-
ადგენს.

არ არსებობენ საუკუნოდ გაცთა სამეფონი,
მაგრამ საუკუნოა ქვეყანაზე წესიური სამეფო—
წმიდა **ჟრისტეს** ეკლესია. ეს სამეფო საუკუნოა;
ის არას დროს არ დაიშლება, იმას არ ექმნება
დასასრული. იგი საუკუნო სამეფოა, მიტომ რომ
საუკუნოა მისი მეფე, საუკუნოა მისი თავი—**ოტა-**
ლი **ესო ჟრისტე**. საუკუნო მეფესთან მისი სა-
მეფოც საუკუნო არ არის? უკვდავ თავთან, უკვდავი
არ იქნება მისი ტანიცა — წმიდა ეკლესია? სა-
ზღვარი წმიდისა ეკლესიისა ცოდვანა მებრ
შვილთა მისთა, შეიძლება, შემოკლდეს, შეიძლება
მოშორდეს წმიდა მსოფლიო ეკლესიას არა თუ
მარტო კერძობით მორწმუნენი, არამედ, შეიძ-
ლება, მოშორდნენ მთელი ადგილობითი ეკლე-
სიაცა, მაგრამ **ჟრისტეს** მსოფლიო ეკლესიასა
ბჭენი ჯოჯოხეთისანიცა ვერ დასძლევენ და
ვერ შემუსრავენ. წარსყმდნენ მთელი ადგილო-
ბითი ეკლესიანი აღმოსავლეთისკენ მწვალელო-
ბითა. ამ ეკლესიებთა ნანგრევებზე დამკვიდრდა
მაჰმადის სწავლა თავისი გამხრწნელი ზნეობითა.
დიდი რომის ეკლესიაცა თავისი მორწმუნეებით
მოშორდა მსოფლიო ეკლესიის ერთობას, მაგ-
რამ მსოფლიო ეკლესია შეურყევლად იმყოფება

და დარჩება სამუდამოდ სვეტად და ჭეშმარიტების დამამტკიცებლად (ა. სტიმ. გ — იე.) და დარჩება უძლეველად ბჭეთაგან ჯოჯონეთისათა ნამაქვეყნის დასასრულამდე; იმ დრომდე თავისი არსებობისა ქვეყანასა ზედა, სანამ საუკუნო ცხოვრებისათვის და ნეტარებისათვის არ აღზრდის საკმარისს ხალხს ყოველსა ადგილსა და მაშინ ამ მოწმუნებით შევა ერთად საუკუნო დიდების სამფლობელოში. და არა მარტო გარეგანი სივრცე, დიდება, ძალა და შესამჩნევი სიბრძნე ადგილობრივი ეკლესიებთა არის მტკიცე წინდი იმისა, რომ ეს ეკლესიები ცხოველნი წევრნი არიან მსოფლიო ეკლესიისა. არა, მსოფლიო ეკლესია იქ არის, საცა ადგილობრივი ეკლესიები ჭეშმარიტად ინახვენ სახარების სწავლას, შეუცვლელად იცავენ მოციქულების გარდმოცემას, სცხოვრებენ ქრისტიანობრივი სიუვარულითა, სიმშვიდითა და თავ განწირულებითა. ეს ეკლესიები არიან აღმზრდელნი ხალხისა ზეციური დიდებისათვის. ერთათ შეერთებითა იგინი შეადგენენ იმ საუკუნო სამეფოს, რომელსაც არ ექნება დასასრული და როგორი სასიხარულოა, რომ საქართველოს და დიდი რუსეთის ეკლესია შეადგენს მსოფლიო ეკლესიის ნაწილსა, რომელი იგი ჭეშმარიტის გზითა მიიყვანს შვილთა თავისთა საუკუნო ნეტარებისადმი, განანათლებენ მათ გონებათა შეუცვლელი ჭრისტეს ჭეშმარიტებრივითა სწავლითა და სჯულითა.

მათი წი როგორი მოტიქრებადინ მიმიყვანა მე
 ძველი დროის მოგონებამ, რომელიც დაბადა
 ჩემში წმიდა მცხეთის ძველმა ნაშთებმა. როგორი
 სწავლა უნდა გამოვიტანოთ ჩვენ ამ მოსაზრებათა
 და მოგონებათაგან?

საცთა სამეფონი და ხალხნიცა არ არიან
 საუკუნენი ქვეყანაზე, მაგრამ იგინი, შეიძლება,
 შეიქნან გრძელ—ქამიურნი, თუმცა მათი უზოგ-
 რება აღვსილი იქნება კეთილ-ზნეობითა. იგინი
 გრძელ ქამიურნი და ბედნიერნი იქნებიან, თუ
 მათში მთავრობა ძლიერია და ნაკურთხი; თუმც
 უველს ქვემევრდომნი ერთ სულობით ზრუნვენ
 საზოგადო სიკეთისათვის და არ უღალატებენ
 საზოგადო სამშობლოს; თუ მათ შორის სუფევს
 შრომის მოყვარება, პატიოსნება, სიფიქსი,
 დამზოგველობა და ზნეობითი სიწმინდე. თუ ეს
 თვისებანი ხალხთა და სამეფოთა შინა არ არსე-
 ბობენ, იგინი წვალობენ და კიდევ იღუპებიან.
 ხალხი რომელმაც არ იცის შრომის მოყვარება,
 დამზოგველობა და არ იცის შეკრება და შენახვა
 ხალხის სიმდიდრისა, რჩება მუდამ მოსამსახურედ
 და მუშად ხალხთა, მათზე უფრო დამზოგველთა,
 მდიდართა და გონებით განსწილთა. ხოლო
 ხალხნი და სამეფონი, რომელნიცა ზნეობითად
 წვალობენ და ერთმანეთსა წინა აღუდგებიან,
 იღუპებიან. ცხადია, რომ საქართველომ და დიდი
 რუსეთის სამეფომაცა, რომლის ნაწილს ეწლს
 საქართველო შეადგენს; თავისი სიკეთისათვის,

დღეგრძელობისათვის და კეთილ წარმატებისათვის ყოვლის ღონის ძიებითა უნდა შეიყვარონ თავიანთი უავგუსტოესი ხელმწიფე და თავისი სამშობლო, შატრისა სცემდნენ რა უფლებათა უველგან, ჭაემორჩილონ მართებლობის წარმომადგენელთა პირთა, ერთად იზრუნონ საზოგადო სიკეთისათვის და აღმოთხვრან თავიანთ შორის ყოველივე უკეთური და უღირსი, იყონ შრომის მოყვარენი, დამზოგველნი, დაიკვან ზნეობითი სიწმინდე და იზრუნონ ხალხთა სიმდიდრის შეკრებისათვის. ასე თუ მოიქცევიან ისინი, არამც თუ არ შეიქნებიან სხვა ხალხების მუშად და მოსამსახურედ, არამედ შეიქნებიან შემძლე, მდიდარი და ბედნიერ ხალხად.

ფეყანაზე ერთი საუკუნო სამეფოა — მსოფლიო ეგკლესია. მსოფლიო ეგკლესია იქ არის, სადაც ადგილობრივი ეგკლესიები **ესო ჭრისტეს** ჭემმარიტებას შეუცვლელად იცავენ და სცხოვრებენ **ჭრისტეს** სჯულისა მებრ, იქ, სადაც **ჭრისტეს** ჭემმარიტება შეუცვლელად არსებობს და ხალხთა ცხოვრება მიმდინარეობს სჯულისა მებრ **ჭრისტესა**, იქ ხალხი წესიერად აღიზრდებიან საუკუნო ნეტარებისათვის. ამ საუკუნო ნეტარებისათვის ამზადებს ხალხს წმიდა მსოფლიო **ჭრისტეს** ეგკლესია. რადგან მსოფლიო ეგკლესია საიმედოდ ამზადებს ხალხს ნეტარებისათვის, ამიტომ ჩვენ უველა გულითად ვმადლობდეთ **ოთხალსა მმერთსა**, რომელმაც დირს გვეო შვი-

ლად წოდებისა წმიდა ჭრისტეს ეკლესიისა, ამიტომაც თანამედ ვართ ვიცხოვროთ განუშორებლად წმიდა ეკლესიისათანა, ვიუვნეთ მისი სრულნი წევრნი და შვილები, დავიცვათ და აღვიაროთ შეუცვლელად ჭეშმარიტება ჭრისტესი, ვიცხოვროთ ჭრისტეს სჯულისა მებრ, ადვასრულთ სჯული და წესდებულება ეკლესიისა და ამ სახით აღვიზარდნეთ სასუფეველისათვის. ვინც ასე იცხოვრებს და მოიქცევა, იგი დაიმკვიდრებს ზეციურსა სასუფეველსა.

საქართველო! შენ გიყვარს წოდება. ივთის-მშობლის მხვედრად. მართლაც, შენ მისი მხვედრი ხარ. გარნა ეს პატივის ცემა და დიდი ბედნიერება ივთის-მშობლის ხვედრად წოდებისა დასდებენ შენზე დიდ მოვალეობასა და დიდ პასუხის გებასაცა. ივთის-მშობელი უოვლად წმიდაა. ის ურთ დრომდე უთმენს და სწყალობს ცოდვილთა, მაგრამ ცოდვას არ ითმენს და მედამ ცოდვათა შინა მყოფთა ცოდვილთაგან უკუ იქცევა. დღეს ჩვენ ვინსენიებთ ივთის-მშობლის მთარველობის დღეს, რომელმაცა ერთ დროს ვიზანტია მტრებისაგან დაიკვა, ის ვიზანტია, რომელშიაც იყო გავრცელებული ქრისტიანობა და რომელსაც სასწაულებრივითა სახითა იხსნიდა ხოლმე მტრებთაგან. მაგრამ ვიზანტიამ თავისი ცოდვითა დაჰკარგა ივთის-მშობლის სიყვარული და ერთ დროს დიდებული სატანტო ქალაქი რომაელთა და ბერძენთა მეფეთა შეიქმნა მუსულმანების ხვე-

დრად. ასე საზარელია ღმერთის-მშობლისათვის ცოდვა იმათიცა, ვინც მას ერთ დროს უყვარდა. იზრუნვე საქართველო, რომ დაძთე ღირსად ივთის-მშობლის ხვედრად წოდებისა; იზრუნვე დაცვად მისი მოწყალებისა და სიყვარულისა ჭემმარიტი სარწმუნოებითა, კეთილ მსახურებითა ცხოვრებითა, კეთილად დღესასწაულებთა დროს გატარებითა, რომ შენი ცუდი მოქმედებით არ შეურაცხჳყო დღესასწაულთა სიწმიდე. მხოლოდ ამ პირობით იქნება შენზე მოწოდებული ყოვლად შემძლებელი საფარველი ყოვლად წმიდისა ივთის-მშობლისა.

შასასრულ შევევედროთ მეფესა მეფეთასა და ოთაღსა ოთაღთასა — ესო ჭრისტესა და ყოვლად წმიდასა დედასა მისსა, რომ მათ დაგვიცვან ჩვენ ჭემმარიტსა სარწმუნოებასა და კეთილსა მსახურებასა შინა და შეგვეწიონ ივინი, რათა ერთ სულობით ვიშრომით წმიდა ეკლესიის სასიკეთოდ და სასარგებლოდ მხარისა ამის და საზოგადო ჩვენისა სამშობლოისა — რუსეთისა, ნივთიერად და სულიერად აღორძინებისათვის და შემდეგ კეთილ შრომისა ქრისტიანულსა ჭემმარიტსა ცხოვრებასა შინა მოგვანიჭოს ჩვენ საუკუნო ზეციური გვირგვინი. ამინ.

თქმული არსიუპისკოპოსის ჰავლეს მიერ თვის-
ლისის სიტინის სტატოროში ახალი სამწყსოსა-
დმი 2 ოკდომბერს 1882 წელსა.

ჩემი ახალი სამწყსო, რასაკვირველია, რო-
გორც ახლის თვისის მწყემსთ-მთავრისაგან, მო-
ელის სიტუვას. და ამ შემთხვევაში მისი მოლო-
დინი და მოთხოვნილება კანონიერია. ცხოვრების
გამოცდილება და ჭრისტეს იგავი მწყემსზე
(იოან. ი, 4-ივ) ცხადად გვიჩვენებს ჩვენ, თუ
რამდენათ ძნელია უნო ცხოვართა კეთილ
მწყემსად ყოფნა, თუ არ ვაგონებ მათ შენს ხმას,
არ უწოდებ მათ თავიანთ სახელს და თუ არ მი-
აჩვენებ მათ შენს ხმის მორჩილებასა. უმეტესად
საჭიროა ხალხთა მწყემსისაგან, რომ მან თავისი
სიტუვით იმოქმედოს თავის სამწყსოზედ... ამბ-
ტომ მე, განსაკუთრებით ჰირველს თქვენთან
შეხვედრაზე, უნდა გითხრათ რამე. მაგრამ რა
გითხრა შენ, ჩემო ივთისგან მონიჭებულო ახა-
ლო სამწყსო?

ყადნიერებით გეტყვი შენ, რომ მე მოვედი
კარით ეზოსა შინა ცხოვართა ამა ქვეყნისა და

არა სხვით კერძო (იოან. 10. 1); შემოვედი, როგორც ჭემბარიტი მწყემსი, მოწოდებული **ოფლისაგან** დამწყსვად აქაური **წარისტეს** სამწყსოსა. არ ვეძიებდი მე საქართველოს სამწყსოს, რადგან კანონი ჩემი უბოვრებისა არის, არა ვეძიო რა, არამედ ჩემი მომავალი ბედი და მოქმედება მივანდო უბოვლად სახორცი **ოფლის** განგებულებას... არ მიძებნია და არც მსურდა სხვა რომელიმე ახალი სამწყსო, მიტომ რომ მე მსურვალედ მიუვარდა ჩემი დაუვიწყარი ბესარაბიის სამწყსო და მისგანაც ნაცვლად ჭემბარიტად ვიყავი შეყვარებული... მხოლოდ დავემოწონე ეკლესიის თავის — **წარისტეს** ნებას, რომელიც გამომიცხადა მე **წვთისგან** მირონცხებულმა — ქვეყნის მეფემ; — დავსტოვე მე ბესარაბიის სამწყსო და მოვედი ამ **წვთის-მშობლის** ხვედრს აღაგას — საქართველოს ეკლესიის სამფლობელოსა შინა.

სულით და გულით მსურს, რომ მე შევიქმნე კეთილი მწყემსთ-მთავარი ახალის სამწყსოსი. ვსთხოვ ღვთაებრივს მწყემსთ-მთავარს — **წარისტეს**, რომ არ შემრიცხოს მოჯამაგირედ, რომელიც ჯოგის რძით იკვებება და მისი თმით იმოსება და კეთილ საძოვარზე უბოვარნი თვისნი არ დაყავს და იხილოს რა მომავალი მგელი და რამე უბედურება თავისა თვისისა და უბოვართა თვისთა, სტოვებს მათ და გარბის... არა, მე ვევედრები **ოფალსა**, რომ მან მყოს მე კეთილ

მწყემსად თვისთა ცხოვართა, რომ მეზრუნოს მის სიკეთისთვის და მზად ვიყო, დავსდვა ჩემი სიცოცხლე ცხოვართათვის (სტრიქ. ია—იგ).

სულით და გულით მსურს მე, რომ თქვენ, რაც შეიძლება მაღე, შეეჩვიოთ ჩემს მწყემს მთავრულ ხმას, ისმენდეთ მას, ჩემს ხმაზე იაროთ და იმოქმედოთ და არ გაუგონოთ ქურდთა და ავაზაკთა. ეს მე მით უმეტესად მსურს, რომ მე ვეცდები ჩემი ხმა მივამზავსო ღვთაებრივი მწყემსთ-მთავრის ხმას, —მორჩილს და მიმფერებელს სულიერთა კეთილთა ცხოვართა, ხმას, მოწყალეს და შემბრალეს უძღურთა ცხოვართა და ავათ მყოფთა, ხმას, მრისხანეს არა მორჩილთა ცხოვართა და, განსაკუთრებით, მგელთათვის, —მტერთა ღრისტეს სამწყსოისა.

სულითა მსურს, რომ ახლავე გიკნობდეთ უველას როგორც შეშვენის კეთილ მწყემს უღველივე თქვენი საჭიროებითა და თვისებებითა და გიწოდდეთ თქვენ თავიანთი სახელით, მაგრამ ღვთაებრივი მწყემსი — ღრქისტე არის სრული, მან, გულთა-მხილავმა, სრულებით იცის თავის სამწყსო და უწოდებს მათ თავისის სახელითა. ხოლო მე ეხლა ძალიან მცირე თქვენთაგანს ვიკნობ სახელობით. რასაკვირველია, არასოდეს არ შემიძლია შევიტყო სახელი ჩემის მრავალ მილიონ სამწყსოისა, რომელიც მე, უდირს და უძღურს, ჩამაბარა სამართავად ოთფალმან. მე ბედნიერი ვიქმნები, თუმც ჩემი ხელქვეითი მწყე-

მსნი, რომელიც მწყისან ჰატარს სამწყსოებს, იქნებიან კეთილი მწყემსნი, ეცოდინებათ თავისი ცხოვარნი და, როგორც თვითონ თავის თავად, აგრეთვე ჩემთა თანამოდმეთა — ევისკოპოსების საშუალებით, ნამდვილად შემატყობინებენ მე ჩემთა ცხოვართა საჭიროებას და შემეწვიან მე, რომ შეძლებოს დაგვარად ვემსახურო სასიკეთოდ 'ხრისტეს სამწყსოს.

ქულით მსურს მე, რომ წაგიძღვეთ თქვენ და მსახურება ჩემი იყოს თქვენთვის მაგალითად სარწმუნოებისა და კეთილ-მსახურებითი ცხოვრებისა. და შემეწიოს მე ამაში ო,ფადლი! მე რომ კიდევ, ჩემი უძღურებისა გამო, ცხოვრებაში ზნეობითად ჩამოგრჩეთ უკან, მძერთმა ნუ ჰქმნას, რომ ჩემმა უძღურებამ დაგაბრკოლოს თქვენ მისწრაფებად უმადლეს სისრულემდე. მაშინ მე ნუ გი შემხედავთ, მე ნუ გი გამოძუვებით უკან, არამედ მიხედეთ სარწმუნოებისა ჩვენისა წინამძღვარსა და სრულებისა მომქმედსა 'ესოს (ებრ. იბ. ბ), რომელიც არის სამების გზა უკველთა ჩვენთათვის და პირველი სახე ჩვენი.

ქულით ვისურვებ და ვეცდები მიგიყვანოთ თქვენ კეთილსა და სულიერსა საძოვარსა, ადვსილსა სულიერთა საჭმელთა და სასუმელთა თქვენთათვის. რა საძოვარია ეს? ეს არის, პირველად, ეკლესია 'ხრისტესი ქვეყნად, რომელიც სავსეა გამოუღვევლი სავსებითა და სიმდიდრითა, დაკულთა მასში ივთის მაღლითა. ამ სასულიერო.

საძოვარზე მსვლელობის დროს, მე წარგიდ-
 ღვებით თქვენ საძოვარსა ჩედა, სავსესა ყოვლი-
 თა სულიერითა კეთილითა. აქ თქვენ ნახავთ
 სავსებით თესლსა სიტყვისა **ივთისასა** (ლუკ. 8,
 ია). — უმშვნიერეს სულიერს საზრდოს თქვენი
 გულისათვის და გონებისათვის, აქ თქვენ ნახავთ
 ცხოველსა წყალსა სიტყვისა **ივთისასა**, სასმელს
 შეწუხებულთა ჭემარიტებისათვის და სულის
 გამაგრილებელის შეწუხებულთა ცუდ გულის
 თქმათა და უბედურებით და შრამით დასუსტე-
 ბულთა... აქ თქვენ ნახავთ უმაღლეს სიტყვისა
ივთისა ცხოველ-მყოფელთ საზრდოსა — ხორცსა
ჴრისტესა და უსრულეს სასუმელსა — ცხოველ-
 მყოფელსა სისხლსა **ჴრისტესა**. რომელი სჭა-
 მდეს ხორცსა ჩემსა და სმიდეს სისხლსა ჩემსა,
 რქვა **ოიფალი**, აქვანდეს ცხოვრება საუკუნო და
 მე აღვადგინო იგი უკანასკნელსა მას დღესა (იოან.
 3, 15). აქ **ივთის** ეკლესიაში, გვესმის ჩვენ,
ივთის სჯულში, **ივთის** ნება, რომლის აღსრუ-
 ლებასაც **ოიფალი** **ესო** **ჴრისტე** სთვლიდა
 თავის საზრდოთ. ჩემი ჭამადი, სთქვა მან, არს,
 რათა ვყო ნება მომავლინებელისა ჩემისა და
 აღვასრულო საქმე მისი (იოან. 4, 19). აქ
ჴრისტეს ეკლესიაში, არის მაღლიანი ჭაერი,
 რომელიც ნამდვილი ნიშია ცხოვართა სულიერი
 სიმრთელისა. ვითარი კეთილი სულიერი საძო-
 ვარია — **ჴრისტეს** ქვეყნიური ეკლესია... და სა-
 ძოვარი ესე მით უმეტესად უძვირფასესია, რომ

მისი საშუალებით ჭეშმარიტნი მორწმუნენი შევლენ მეორეს, კიდევ უკეთესს საძოვარში—ზეციურ ივთის სასუფეველსა, ზეციური მამის სამფლობელოსა შინა, სადაც მორწმუნენი ჰპოებენ სრულ დაკმაყოფილებასა უველა თავის მოთხოვნილებათა და სრულს ხალხისათვის მისაწდომელ ნეტარებას.

ქა გზით უნდა წავიდეთ ჩვენ ამ სულიერი საძოვარისადმი? გზა იმათკენ არის ერთი—**ჩრისტე**. მე ვარ გზა და მე ვარ ჭეშმარიტება და ცხოვრება. არავინ მოვიდეს მამისა, გარნა ჩემ მიერ (იოან. იდ—ვ), სთქვა **ოთელმა** თავის თავზე. ჩვენ წავიდეთ სულიერ საძოვარისადმი იმ გზით, რომელიც გვიჩვენა ჩვენ სიტყვით და მაგალითით დვთაებრივმა მწყემსთ მთავარმა—**ჩრისტემ**.

ეს გზა არის გზა სინანულისა და განახლებისა. შეინანეთ, რამეთუ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა (მათ. დ, იზ); ასე დაიწყო თავის მაცხოვარებითი ქადაგება **ოთელმა**. გზა მოხანებისა და განახლებისა არის გზა არა სასიამოვნო და მძიმე თავის მოიბედე და თავის მოყვარე ჩვენის ცოდვილის ბუნებისათვის, რომელსაც არა სურს განახლება, მაგრამ ეს გზა უსაჭიროესია მათთვის, რომელნი ეძიებენ სულიერსა საძოვარსა. ვინც არ მოინანიებს, არ განახლდება, არა აქვს უფლება შევიდეს სასულიერო საძოვარსა შინა—**ჩრისტეს** ეკლესიაში; მასში არაფერი უწმინდური არ უნდა შევიდეს. და კიდევ რომ შევიდეს,

ვერ ნაზავს სულიერი საზრდოს და სასულიერო
სიტყვებთან, რომლითაც სავსეა სულიერი სა-
ძოვარი. როგორც ღმრთა დასფრგუნონ მარ-
გარიტებო ფერხითა თვისითა (მათჲ ზ, ვ), — აგრე-
თვე განუხლებელი კაცი ვერ დასთასებს სული-
ერთს საუნჯეთა, რომელიც დაბუღლია ეგვიპტისა-
შინა და რომელიც მიენიჭებათ მორწმუნეთს,
მაგრამ განუხლებელი კაცი უკუაგდებს მათ.
ცოდვილი წაკიარ მიიღებს მას, რაც სულისაგან
ღმრთისა არს, ამისათვის, რომ იგი ამას რაცხს
უკურნებად და არ შეუძლია გაგება, რადგან
ამისთანა სფერებზე სულიერად უნდა სჯიდნენ
(ა—უკურნებელი) იმდენად რელიგოზად ვიდრე
სულიერი საძოვრის გზასთან მიიქცე და ძნელი
ჩვენი ცოდვილი ბუნებისათვის, ძნელია ასვლა
იმ ზნეობითა სხსრულიქმდის, რომელიც ნაჩვე-
ნებია: წმინდისტეს მცნებათა შინა—ნეტარებაში. ეს
არის გზა სულიერი (სიგლახანისა, სიმშვიდისა,
რომელიც მშვიდთა დირს ჰყუთს შესვლიად ზე-
ციურს სასუფეველში; ეს გზა არის გზა სული-
ერი შემუხრვილებისა ცოდვითათვის, რომელიც
დაჯილდოვდება ზეციური ნუგუმის ცემითა; გზა
სიმდაბლისა, რომელიც კაცი დაძვიდრებს ქვე-
ყანასა; გზა სიმშობისა და მწყურვილისა სიძარ-
თლისათვის; რომლისთვისა მთელისაგან იფინი
განსძენ. ეს მოწყალების გზაა, რომლითაც
კაცი სამუდამოდ იქმნება შეწყურებული უოვლად
მოწყალებსაგან. გზა გულის სიწმინდისა, რომე-

ლსაკ ადამიანი აქვს ივთის პირის-პირ ხედვა; გზა მშვიდობის უოტნისა, რომელიც აძლევს მშვიდობის მყოფელთა ნებას, რათა მოდებოდნენ ძედ ივთისად; გზა კეთილი მოთმენისა დევნილთა და შეურაცხყოფილთა ჭრისტესა და მისი სიძარტლისაჲვის; გზა მიმკვნი დიდოსა სასუიდელთადმი ცათა შინა (მთ. 1, 6—10), გზა მძიმე და მსთანა სასურველი, რადგონ იგი არის გზა მაცხოვრებელი.

14. გზა სულიერი საცხოვრისა ცხრის გზა თავის მოძულეობისა, მოთმინებისა და შედგომისა ჭრისტესადმი. რამელმან არ დიდოს ჯვარი თვისი და არა შემომიდგეს მე ვერ ხელემწიფების მოწაფე უოტად ჩემდა (ლუკ. 14, 27), სთქვა ოტალმა. შეუწირველად თავისა თვისისა და ჯვარის აუღებლად მაგალითისა-მებრ ჭრისტესა, არავის არ შეუძლია მესვრა სასუფველსა ივთისსა. განდგომილთათვის ჯვარის ზიდვისა და წაწყმედელთათვის სწავლა ჭრისტესი, როგორც ჯვარებრივი სიტყვა არის სიკოთე (გორ. 1, 18). ჯვარცმული ჭრისტე მათთვის, როგორც ურთათა, არის საკოთერი და წარმართათვის სისულელე (სტრიქ. 36). განა ისძნა არ უარყოფენ სულიერს საზრდოს და ძულიერს სასმეძლსა სიტყვასა ივთისსა, ჯვარცმის სიტყვასა? განა მათ მისცემენ ნებას მათი გულის თქმანი ადა სრულან სჯული ჭრისტესი—სჯულის სიყვარულსა, სიწმინდისა და უმანჯობისა? მხოლოდ

ჩინებულისა ურიათა და წარმართათათვის ჭრისტე, ივთის ძალა არს და ივთის სიბრძნე (სტრიქ. კდ). მხოლოდ ისინი მიეძურებიან ჭრისტეს საძოვრისადმი.

14. ზა. სულიერისა საძოვრისადმი არს გზა სულიერი და ზნეობითი ფერისცვალებისა, — მთელის თავის ღონის და ძალის შეწირვისა ჯვრის ადებისათვის. თვითეული მოსურნე ცხოვნებისა თანამდებ არს აღვიდეს თავის თაბორსა. ზედა, რომელიც ეგრე ცხადი და დიდებული არ იქნება, როგორც თაბორი ჭრისტესი, მაგრამ, რომელიც მდგომარეობს კაცის სულიერს გამოცვლაში. თვინიერ ამა ფერის-ცვალებისა არა შესაძლებელ არს შესვლა ქვეყნიური ეკლესიის საძოვრიდამ ზეციურსა სასუფეველსა შინა (ლუკ. თ, კვ — ლვ).

14. ზა. სულიერი საძოვრისადმი არს გზა თავის მოკვდინებისა ცოდვათა თვის და აღდგომისა სულიერი კეთილი ცხოვრებისათვის. ისინი, რომელნიც ჭრისტესნი არიან, უნდა ჯვარს აცვან ხორცნი თვისნი ვნებობურთ და გულისხმითურთ (გალატ. ე, კდ). უველამ უნდა გაიაროს თავის გუთსამანია, ქვაფენილი და გოღგოთა (მათ. კვ. ლვ — მვ; კვ, მვ — ნ). მხოლოდ სულიერი გოღგოთის შემდეგ და ცოდვათათვის თავის მოკვდინებისა იქნება აღდგომა მართალი ცხოვრებისათვის და შემდეგ აღდგომა და ამალღება ზეციური ნეტარებისათვის.

ღი ასეთია, ძმანო და დანო, გზა სულიერი
 საძოვრისადმი. გზა ძნელი, მძიმე, მაგრამ აუ-
 ცილებელი, რადგან ის ერთად ერთი გზა არის,
 მიმყვანებელი სულიერი საძოვრისადმი. სხვა
 ცხოვრების გზებს, რომელნიც **✠**რისტესაგან
 არ არიან ნაჩვენებნი, მიჰყავთ კაცი ცუდს და
 დამღუპველს ალბას და თუ ამა გზებით ვივლით,
 შვიქნებით წაწყმედილი ცხოვრად, დავიდუპებით
 სულიერი შიმშილითა, ანუ ჩაუვარდებით პირში
 სულიერს მგელსა, ეშმაკსა, რომელიც, როგორც
 მკვირადი ღომი, დადის და ეძებს, ვინ შთაბ-
 თქას (ა, პეტ. ე, ს). გზა ცხოვრებისადმი ძნელია,
 მაგრამ არც ასე ძნელია მითი სიარული. ამ
 გზით მიჰყვან **✠**რისტეს წმიდანი მოციქულნი,
 კრებული წმიდათა და მოწამეთა, მორჩილი და
 ბრძენი მეფენი და დედოფალნი, კეთილ-მსახურნი
 თავადნი, სხვა-და-სხვა მოსამსახურეთა და საზო-
 გადოებათა პირნი სხვა-და-სხვა ჭასაკისა და სქესისა.
 არ მიგვიყვანს განა ჩვენც ამ გზით ზეციურს
 სასუფეველში **ღ**თალი **ღ**მერთი, თუმც ჩვენ წინა
 არ აღუდგებით ამ მსვლელობას, არამედ კეთილ
 მორჩილებით შეუდგებით მას? წავიდეთ უველანი
 ერთად და გაბედვით საცხოვრებლად იმ გზით,
 რომელიც გვიჩვენა ჩვენ **✠**რისტე ზაყნოვარმა!

ჩვენ ეკლესიის მწყემსნი, თანამდებ ვართ
 ვიდგეთ თავში ამ მაცხოვრებითი გზაზე მსვლე-
 ლობის დროს, — თანამდებ ვართ სიტყვით და

შეხვედრა

თქმული საქართველოს ესქარსოსონ მხალა
ყოფილად უსამღვდელოების ჰაულეს მიერ გენერალ
ადიუტანტის მ. დ. ორბელიანის წესის
აგების დროს 23-ს მარტს 1883 წელსა.

მოვედით, გენანასკნელი მხორი
მივსცეთ, მძანო, ვარდაცვალებულსა,
და კვამაღლობდეთ ღმერთსა.

ძოდქსაჲ ჩვენი მახლობელი და ძვირუფასი
კაცი გაემგზავრება მორს გზას, მამინ ჩვენ უვე-
ლანი, — ნათესავნი, მეგობარნი, ნაცნობნი, — გა-
ვაცვილებთ მასს: გზაზე სხვა-და-სხვა სურვილის
გამოცხადებით. ძვირუფასს მოგზაურთან გამო-
თხოვების დროს ჩვენ მოგვაგონდება ყოველის-
ფერი მოგვაგონდება, თუ რა იყო ჩვენთვის იგი,
— მოგვაგონდებიან მისი კეთილნი თვისებანი,
მუსაიფი, მისი საქმენი და აგრეთვე მასთან ტკბი-
ლად დრას გატარება: გამოთხოვების დროს
მწუხარებით ვგრძნობთ მეგობრის დაშორებას
და გოჯობას. ამასთანავე გამოითქმება მრავალი

კეთილი სურვილი მოგზაურისათვის: სურვობენ მისთვის, რომ უცხო ქვეყანაში იმერთმა დაიხსნას ის უოველისფერი გაჭირვებისა, მწუხარებისა და განსაცდელისაგან და მიანიჭოს მას ბედნიერი და კეთილი ცხოვრება. მით უმეტესად არ უნდა ვისურვოთ ჩვენ ძვირფასი გაცისათვის კეთილი, როდესაც ის ჩვენ გვმორდება საუკუნოდ ამ ცხოვრებაში და ისწრაფის საუკუნო ცხოვრებისადმი, რომლისაგან არ ბრუნდებიან ამ ქვეყანაში? უფრო უმეტესად არ უნდა ვისურვოთ, ძმანო და დანო, კეთილი ძვირფასი განსვენებულის მონისა ივთისა თ. გრიგოლისათვის? მომორებული ამ ქვეყნიდგან, ის გვიტოვებს ჩვენ ძვირფასს მოგონებათა და სამწუხარო მოკლებას, რომელსაც ჩვენ უველანი ვგრძნობთ მისი დაკარგვით. განა საიდუმლო მოგზაურობასა შინა საუკუნო ცხოვრებისადმი არ საჭიროებს იგი ჩვენს ღლოცვასა, რათა შევიდეს იგი სამოთხესა და დამკვიდროს მან სასუფეველი ცათა? — მოკვდიო, უკანასკნელი ამბორი მიგსცეთ, ძმანო, გარდაცვალებულსა. ტაზარსაშინა ივთისასა უოველივე მოგვაგონებს ჩვენ, რომ ერთი მხოლოდ იმერთი არის დიდი, განუსაზღვრელად დიდი, უოვლად სრული, უოვლად ქებული და უოვლად დიდებულებული და ამიტომ როგორ უნდა გაბედოს გაცმა ქების გამოთქმა გაცისა? ივთის წინაშე, ერთისა მხოლოდ დიდისა, უოველივე არა რაი არს: არა რაი არს მისსა წინაშე ქერაბიშნი და სერაფიშნი;

არა რაი არიან **ივთის წინაშე უმაღლესნი მარ-**
თაღნი და უძლიერესნი კაცნი. **ივთის წინაშე**
უოველივე ქმნულება არა რაი არს; როგორც
წვეთი წყლისა — უღრმეს ზღვასთან და ერთი
ჰატარა ქვიშა — მთელ ქვეყნიერებასთან. რა ვართ
ივთის წინაშე ჩვენ კაცნი ჩვენი დამსახურებით
და დიდებითა? როგორ უნდა გავბედოთ ჩვენ
ქება კაცისა მის წინაშე? მაგრამ, მეორეს მხრით,
როგორ არ უნდა მივსცეთ ჩვენს თავს ნება და
არ გამოვსთქვათ ჩვენი გულის გრძნობანი? რაღა
წმიდათა შორის არ იყოს საკვირველ თვითონ
იმერთი, რომ ბუნებითი ნიჭი კაცისა არ იყოს
ივთისგან მონიჭებული; რომ დიდება და მოქმე-
დებანი კეთილთა კაცთა არ იყონ. ივთის სადი-
დებლად, რომლის ძალითა ჩვენ ვასრულებთ
უოველსა კეთილსა, მაშინ ჩვენ ვერ გავბედავდით
ივთის ტაზარში ქების გამოთქმას კაცთა. ვინა-
იდგან ჩვენ ვიცით, რომ დიდი ნიჭით და კეთი-
ლი საქმეებითაც, უმეტეს ამაების მექონისა კაცისა,
იდიდება იმერთი — მიმნიჭებელი კაცთადმი უოვე-
ლისა კეთილისა, ამიტომ ჩვენ ვადნიერებით გა-
მოვსთქვამთ ხოლმე მომაკვდავი კაცის ქებასაცა,
განსაკუთრებით კეთილი ქრისტეიანისასა.

ღანსვენებული მონა ივთისა თავადი კრიგო-
ლი უხვად იყო დაჯილდოვებული ივთისგან სხვა
და სხვა ნიჭითა. იმერთმა მიანიჭა მასს მამაცი
გული მხედრისა. იმერთმა მიანიჭა მასს სიბრძნე,
რომლითაც ის შეიქმნა ბრძენი და კეთილი

მმართველი. იმერთმა ჰმთაბერა მასს პოეტური ნიჭი, რომელითაც ის ტყბრლად აღელვებდა გაცის გულთა, აღვიძებდა მათში კეთილ და წმიდა გრძნობათა და მიმართულებათა და, თავის სურვილის მეზრ, როგორც ამბობენ, ის ხან ახარებდა ხა ხან ატირებდა მკითხველთა. იმერთმა მიწნიჭა მასს გრძელ-ქამიური სიცოცხლე. შემგული დიდებული და კეთილი საქმეებითა, ის უკვე მსახურებდა, როცა ეხუცესნი ჩვენთაგანი კიდევ დაბადებულნი არ იყვნენ, და ემსახურებოდა ის კეთილად ასე, რომ მისს სამსახურს აფასებდნენ გვირგვინოსანი და პატრიუს სკემდენ მისი თანა მოსამსახურენი, რომლებშიაც აღძრავდა პატრიუს ტემის და მადლობის გრძნობას, ვის სასარგებლოდაც უმთავრესად მიმართული იყო მისი სამსახური. დიდება იმერთსა ყველა ამისათვის. დიდება ზასაც, ვინაც მიწაში არ დამალა ღვთისაგან მიწიჭებული ნიჭი, არამედ მოიხმარა იგი საქმეში, — დიდება პატრიოსანს და საზოგადოებისთვის კეთილის მოქმედსა, — განსვენებულს თავადს გრიგოლსა.

ჴარნა სწიფემლო იმ არა ჩვეულებრივი სიუვარულობისა, რომელსაც განსვენებული აღძრავდა ყველა პირთა შორის, ვისაც რამე დამოკიდებულება ჰქონდა მასთან, იპოვება არა ამ თვისებათა და საქმეთა შინა, არამედ მიწეზი ამა სიუვარულისა სულ სხვაა.

ქან-და-ხან **ოფალი** მოგვივლენს ჩვენ ცოდვილ ქვეყანაზე განსხვავებულთა პირთა, მომნიბლავი ზნეობითი თვისებითა, ატეხულობითა და განსაკუთრებითი სულიერი ბეჭდითა, რომელნიცა უნებლიედ მიიზიდვენ უოველთა. ამისთანა პირები უველვან, სადაცა კი ისინი გამოცხადდებიან, მოჭეფნენ ხალხში სიცოცხლეს, მშვიდობას და სიყვარულსა, ისინი, რადაცა მომნიბლავი ძალით ამშვიდებენ და აწყენარებენ კაბორტებულთა და განრისხებულთა პირთა; ისინი, ცოტა ხნობით მაინც, ამყარებენ სიყვარულს იმისთანა ვადამტერებულთა პირთა შორისაც, რომელთა გულსა ქრწნის შერი და მტერობა და ამით ისინი ამყარებენ კაცთა შორის ნიადაგ სიყვარულობასა. ისინი ამყოფებიან ნიადაგ განსაცდელში, მაგრამ განსაცდელი არ ენება მათ. ისინი დირსი შეიქმნებიან დიდებისა და პატივისა; მაგრამ მათი დიდება და პატივი არ აღძვრენ სხვათა შორის შერსა და მტერობასა.

ის ნიჭი ზოგიერთთა რჩეულთა — სხვათა მძინდვასა ჩრის უდიდესი ნიჭი **ივთისა**, რომელსაც გარდმოველინება არა მრავალთა თვისების პირები — განსაკუთრებითი **ივთის** ნიჭია ქვეყნისათვის. ამისთანა პირების ნამდვილი წარმომადგენელი იყო წმიდა მოციქული და მახრებელი იოანე **ივთის** მეტყველი, შეუვარებელი მოწაფე **ჩრისტესი**. ზნეობითად ის უმეტესი არ იყო თავთა მოციქულთა — **პეტრეს** და **პავლესა**; ის

ზნეობით ნაკლები იყო წინა-მორბედზე და ნათლის მკემელზე იოანნეზე, რომელზედაც თვით **ოთაღმა** ჩვენმა **იესო** **წარისტემ** რქვა: „არა ზღდგომილ არს ნაშობთაგან დედათა უფროს იოანნე ნათლის მკემლისა“ (მათ. ია—ია). მაგრამ მას უფროს უოველთა ქრისტეანეთა პირთა შორის ჰქონდა ნიჭი, შემაყვარებელი უოველთა პირთა, ის—საყვარელი მოწათე **წარისტესი**, მიეურდნო მკერდსა **ოთღისა** **იესოსა**;—და ეს უდიდებულესი პატრის კემა—მიეურდნობა მკერდსა ზედა კაცისა-ივთისასა მოციქულებში არ აღძრავდა შურსა. განსაცდელნი და სასტიკი შეწუხებანი ვერ ეხებოდნენ მასს. ის ერთად წმიდა პეტრე მოციქულთან შედის მღვდელ-მთავრის უზომში, რათა უყუროს **წარისტეს** განსჯასა პეტრე ამისთანა კადნიერებისათვის ვარდება საშიშარს განსაცდელში, რომლის გამოისობით უარ ჰყო **წარისტე**; ხოლო იოანნე არაფერსა უბედურებასა და განსაცდელსა არ მიეცემა მღვდელ-მთავრის მოსამსახურეთაგან, თუმც მათ იციან, რომ იგი არის **წარისტეს** მოწათე. შემდგომ **იესო** **წარისტეს** მიცემისა, მისი მოწათენი განიბნენ და ვერ ბედავდნენ გოლგოთის მთის მიახლოებასა; ხოლო იოანნე კადნიერად და გაბედვით სდგას **წარისტეს** ჯვართან და ჯვრიდგან **ოთაღი** ამვილებს მასს თავის უოვლად წმიდა დედას. უველა წმიდანი მოციქულნი მიეცენ წვალებითი სიკვდილსა; ხოლო იოანნეს ასცილდა ამისთანა

სიკვდილი. ადუღებული ფისი, რომელშიდაც ჩააგდეს იოანე უწყალო დომიციანეს ბრძანებით, ვერ ვნებს, ჭარისტეს საყვარელ მოწათეს და ის ადესრულა არა ტანჯვისაგან, არამედ ბუნებრივითა სიკვდილითა. რაში არის ეს საიდუმლოება სიყვარულისა, რომლისა გამო ის უველას უყვარდა?.. რაშია მიზეზი ამ გასაოცარ მოვლენათა, რომ არც შური, არც კაცის მტერობა, არცა განსაცდელნი, არცა უბედურებანი და ტანჯვანი არ ენებოდნენ წმიდა იოანეს?.. უოველივე ამის მიზეზი არის სიყვარულსა შინა, რომლითაც ადვსილი იყო იოანე ივთის-მეტყველი და რომელიც იზიდავდა მისდამი უოველთა... ამისთანა შირებს ემზგავსებოდა განსვენებული ჩვენი თანამოძმე თავადი გრიგოლი... და არ ამაში არის მიზეზი საზოგადო სიყვარულობისა მისდამი. ამ სიყვარულობის ღირსი განადეს ისა და ეს სიყვარულობა გამოუცხადეს მასს რუსეთის მეფეთაჲსა. სიყვარულის ხმა ესმოდა და ესმის მასს უოველთაგან: სასახლეებიდგანაც, უბრალო ქოხებიდგანაც, გამოჩინებულ შირთაგან, მდიდართა და დარიბთაგან... როგორც დარბაისელი და მამაცი წინამძღოლი ის იცავდა სამხედრო წესიერებას; როგორც მმართველი იცავდა წესიერებას; იყო მოსამართლე; უჩენდა სამართალს და სიმართლეს უველასა; ამას ასრულებდა ისე მოხერხებულად, რომ არ იმტერებდა არავის, არამედ იზიდავდა თვისდამი გუელთა უოველთა კაც-

თასა. მასს შიენიჭა უდიდესი მდგომარეობა, უდიდესი პატივი სახელმწიფოში; იმან მოიპოვა დიდება და სიყვარული სახალხო პოეტისა ისე, რომ არა ჰყოლობია მოშურნენი. ის იზიდავდა ყველას, რომელნიც ცოტა დროითა მძინც ვაიკნობდა მასს... დიდ არს ძალა სწყვარულისა! იგი სრულიად მიიზნლოებს ყველას...

“**ოკანასკნელ** რა კებარს სურვილს გამოუცხადებთ სხვა ქვეყანაში მიმავალსა, ძვირფასსა განსვენებულსა? ვისურვოთ, რათამცა **ოთალი** მოექცეს მასს საუკუნო ცხოვრებასა შინა ისე, როგორც იგი მოექცევა უოველთა მისთა მოკვარეთა. **ოთალი**მაც კოდვილს, რომელიც მოვიდა, დაღტომად ცნებდითა ფერხთა მისტა და თმითა თხჯისა მისისთა წახოცდა და ამბოჯს უყოფდა ფერხთა მისთა და სცხებდა ნუქსაფხებელსა (ლეკა ზ—ლს), მიუტევებ მასს ცოდვანი მრავალნი, რაქეთ მან შეიყვართ იგი ფრიად (ლეკ. ზ—მზ) და მიუტეოს **ოთალი**მაც მერხმა განსვენებულსა მის მონასა, თავადს გრიგოლს უოველივე მეცოდებანი, ნებსითი და უნებლიეთი, იმ სიყვარულობითა ივთისადმი და მოყვასისა, რომლითაც ადვსილი იყო სული მისი. ივთის მოყვარება იმ სოფელში, სადაც სარწმუნობა და სწავლება იკვლებიან პირის-პირ. ივთის ხილვითა და სანატრელი გამოცხადებითა და სადაც უმეტესად თასობს და საუკუნოთ დამყარებულ არს სიყვარული—დაამყაროს მერხმა, უოვლიად მოსიყვა-

ს ი ბ უ ვ ა ,

თქმული საქართველოს ექსარქოსის არსიუპის-
კოპოსის ჰავლეს მიერ თფილისის კათედრის
სობოროს განახლების დროს 16 ოკტომბერს
1883 წელსა.

კურთხეულ არს ოთხადი მბერთი ჩვენი,
რომელმაც მოგვცა ჩვენ ძალი და შეძლება გან-
ნახლებისათვის და კურთხევისათვის ამა წმიდისა
სიონის სობოროსა! კურთხეულ არს უოვლად
წმიდა ქალწული მკობის-მშობელი ჰარიაში,
რომელსაც წილად ხვდა საქართველო. კურთ-
ხეულ არს ზეცათა მჰყრობი, რომელმაც მოგვცა
შემწეობა და ძალა ამ წმიდა ტაძრის განმშვენიე-
რებისა, — ტაძრისა, რომელიც შეშვენის სიწმიდეს
ამა ქალაქისა და ჩვენი მხარისასა. ჩვენგან ახლად
განახლებული და კურთხეული სიონის ტაძარი
არის დიდი სახალხო სიწმიდე! ეს წმიდა ტაძარი
დიდის დროიდგან რამოდენჯერმე ტანჯული
იყო ზრისტეს სარწმუნოების და წმიდა მართლ-
მადიდებლობის გულისათვის. ის ჯვარის სახეთ

არის აღშენებული და მრავალი საუკუნოების განმავლობაში ჯვართ მოსილი იტანჯებოდა. **ესო ჭრისტეს** სახელისათვის. დიდი დრო მოუწდა ამ ტაძრის აღშენებას. მეხუთე საუკუნის პირველ ნახევარში ჩაიდვა მისი საძირკველი და მხოლოდ მეშვიდე საუკუნის პირველ ნახევრის ბოლოს გათავებულ იქმნა მისი შენება. ამნაირად წმიდა სობორო, თითქმის, ორ საუკუნის განმავლობაში ნელ-ნელა შენდებოდა და მტკიცედ და საფუძვლიანად აღშენებული შეურყევლად სდგას აგერ ათასი წელიწადი. ის თავის მრავალ საუკუნოების არსებობის დროს რამდენჯერმე გაუცარკვავთ, გაუოხრებიათ და შეუგინებიათ ქრისტიანეთა მტრებს, რომელთაც რამდენჯერმე დაუპყრიათ ქ. თბილისი, მაგრამ მტრებს ვერ დაუნგრევიათ ის მთლად საძირკვლამდის. მასზე, როგორც სატახტო ქალაქის პირველ სიწმიდეზე, დაეცემოდნენ ხოლმე საქართველოს და ქრისტიანობის მტერნი წმიდა ტაძარს; აოხრებდნენ და იტაცებდნენ ტაძრის საუნჯეს, ჰკომოდნენ და ჰკიცხავდნენ მის სიწმიდეს, აფუჭებდნენ მის სიმშვენიერეს. ერთმა თავხედმა და ბოროტმა ქვეყნის დამპყრობმა, დჯელალ ედდინმა, გაბედა წმიდა ტაძრის გუმბათის მოკვეთა და, როგორც ის, აგრეთვე თვითონ ტაძარი ლიფოსტროტონად აქცია; საიდანაც ის პილატესავით, რომელმაც უბრალოდ დასაჯა **ჭრისტე**, სიკვდილით დასჯას უცხადებდა იმ ქრისტიანეთა,

რომელნიც **✠**რისტეს სარწმუნოებას არ უარ
 ჰყოფდნენ და მათი სიკვდილით და ტანჯვით
 სტკებობდა ხოლმე. დაქცევის და გაოხრების
 შემდეგ კეთილ-მსახურნი ხელმწიფენი და ხალხი
 ხელახლავ განახლებდნენ ხოლმე ტაძარს; მა-
 გრამ შემდეგ სხვა მტრები ისევ აოხრებდნენ და
 აქცევდნენ მას. უწყალო და ბოროტ მტრებს
 წმიდა სიონის ტაძარი ბევრჯელ დაუქცევიათ,
 მაგრამ წმიდა ტაძარი ამნაირ აოხრებისაგან
 განთავისუფლებული იქმნა, როცა საქართველო
 რუსეთის მფარველობის ქვეშ იქმნა მიდებულ.
 ქრისტიანეთა მტრებს წმიდა ტაძარი თუმც უწყ-
 ალოდ აუოხრებიათ ხოლმე, მაგრამ ის მაინც,
 როგორც ადამანტი, შეუმუსრავად იდგა. ტაძარი
 რამოდენ ჯერმე ისე აუოხრებიათ, აუკლიათ და
 გაუმახინჯებიათ ხოლმე მტრებს, რომ მას არც
 სიწმიდის სახე და არც მშვენიერება არ შერჩენია.
 ახლანდელი მშვენიერი სახე სიონის ტაძარმა
 რუსეთის მართებლობის დროს მიიღო. აგური-
 საგან ადმენებული სიონის ტაძარი ეხლა გარ-
 შემორტყმულია მტკიცე და მშვენიერი თლილი
 ქვით და დახურულია ბრწყინვალე რკინის სახე-
 რავით. ტაძარი შიგნით გამოჩენილმა რუსის
 მხატვარმა მშვენიერი სადმართო მხატვრობით
 და სხვა და სხვა სამკაულით გაამშვენიერა და ამ
 ნაირად ის, ჭეშმარიტად, უის მსგავსი გახადა.
 თუმც ტაძრის სიმშვენიერე დროთა ვითარებისა-
 გან მეტად გაფუჭდა, მაგრამ ახლა წმიდა ტაძა-

რი ხელ-ახლად განახლეს და ამ ნაირად იგივე სახე და ფორმა მისცეს, როგორც უწინ ჰქონდა მას. უეჭველია, რომ ის რუსეთის მფარველობის ქვეშ ისეთ მშვენიერად შეინახება, როგორც მის სიწმიდეს შემვენის. ვისურვოთ, რომ წმიდა სიონის სობორო რამდენიმე საუკუნის და ათასი წლის განმავლობაში რუსის მართებელობის მფარველობის ქვეშ შეურყევლად მდგარიყვეს. ვისურვოთ აგრეთვე, რომ ის ყოფილიყოს მრავალი საუკუნის ძეგლად და მასთან საქართველოს და რუსეთის კეთილ-მსახურების ძეგლად; წმიდა სიონის ტაძარი საქართველოს სამეფოს ისტორიისთვის და საქართველოს ეკლესიის სჯულის ფიკარია. ტაძრის ბედი და თავ-გადასავალი სამეფოს და ხალხის ბედთან შეკავშირებული და შეერთებულია; ტაძრის ბედი ხალხის და ეკლესიის ბედის თავ-გადასავალს წარმოგვიდგენს: საქართველოს ხალხის და მათი ეკლესიის ისტორიული ცხოვრება მეტად ძნელი იყო... ივთის-მშობელს საქართველო წილად ხვდა, იმიტომ კი არა, რომ მისი მცხოვრებნი ქვეყნიური ცხოვრების სიტკბოებით დამტკბარიყო, არამედ უბედურებაში და განსაცდელში ზნეობითად მომზადებულიყო საუკუნო ნეტარებისათვის.

იმერთს თუ კი უყვარს რომელიმე კერძო პირი, ანუ მთელი ხალხი, მათ საუკუნო ნეტარებას ტანჯულ ცხოვრების საშუალებით მიანიჭებს ხოლმე. და ივთის-მშობლის მხვედრს—საქართვე-

ლოს ეკლიანი გზა ჰქონდა მხვედრად. საქართველო მხოლოდ თამარ დედოფლის მეფობის დროს დიდს ბედნიერებაში იყო... დავით და ლუარსაბი განმახლებელნი და სხვა მეფეებიც ძლივსდა ასწრობდნენ იმ ჭრილობების განკურნებას, რომლებსაც მტრები მათ სამშობლოს აყენებდნენ. და ამისთანა მტრები რამდენი ჰყავდა საქართველოს! რა უთვალავ ტანჯვას და აოხრებას აყენებდნენ ისინი საქართველოს! უველა მეომარნი ხალხნი, უველა სასტიკი დამპყრობნი აზიისა უწყალოდ აოხრებდენ საქართველოს და ნიშნად მასში სამწუხარო კვალს სტოვებდნენ. საქართველოს რამდენჯერმე დასცემიან თავს სპარსელები, არაბები, ხაზარები, თათრები და მონგოლები, რომლებიც აქცევდნენ, აოხრებდნენ ქალაქებს და წმიდა ტაძრებს; თვით მეფეებს, ეკლესიების მსახურთა და საწყალ მცხოვრებლებს აწვალებდნენ და, შემდეგ წვალებისა, ზოგს კიდევაც ჰკლავდნენ და ზოგნი ტუვედ მიჰყავდათ. თუმც ამისთანა ვაი ვაგლახში და ტანჯვაში იყო ქართველი ერი, მაგრამ მაინც თავიანთ სარწმუნოებას მტკიცედ იცავდა, იმათ არასფერი ტანჯვის არ ემინოდათ და ამიტომ ბევრს ქართველებს თავიანთი სიკოცხლე სინარულით შეუწირავს სამშობლოსთვის და ეკლესიისთვის, მაგრამ ასე ცოტა ხალხი მაინც არ დავარდნილა და არ დადუჟულა თავიანთი მტრების აოხრებით და დაქცევით. საქართველო შემდეგ წარმოუდგენელ

აოხრებისა, ისევ დონიერდებოდა და კეთილ-
 ცხოვრებას ხელ-ახლავ იწუებდა. საქართველო
 მთელს თავის ძალას და შეძლებას თავის სიკო-
 ცხლის დაცვისათვის ხმარობდა და ამიტომაც
 არც დრო, არც შეძლება არა ჰქონდა, რომ
 თავის გონებით განვითარებაზე და შინაურ სა-
 ქმეების კეთილ განწყობილებაზე ეფიქრა. არსე-
 ბობისთვის ბრძოლაში, რასაკვირველია, არც
 მოქალაქობრივ ცხოვრებას, არც ივთის-მეტყვე-
 ლებითი აზრს არ შეეძლო გადვიძება. უთვალავ
 და მძლავრ მტრებთან ჰქონდა საქართველოს
 ბრძოლა და ამ ბრძოლაში თან-და-თან სუსტდე-
 ბოდა მისი ძალა: ამნაირ მდგომარეობაში ჩავა-
 რდნილი საქართველო და მისი ეკკლესია იძუ-
 ლებული შეიქნა ეთხოვა რუსეთისათვის შემწეობა
 და მფარველობა და კიდევაც იპოვა მან ესრეთი
 შემწეობა და მფარველობა. ის რუსეთთან მშვე-
 ნიერ პირობებით არის დამყარებული. როგორც
 სიონის უაძარი შემოსილ არს გარედგან თლი-
 ლი ქვით რუსეთის მართებლობის დროს, აგრე-
 თვე ქართველი ხალხი და მათი ეკკლესიაც და-
 ფარულია რუსეთის და მისი ეკკლესიის ძალით
 მტრების აოხრებისაგან და უშიშარი და განსვე-
 ნებული ცხოვრებით სუტკება. როგორც რუსის
 გამოჩენილმა მხატვარმა ლამაზად გაამშვენებია
 წმიდა სიონის უაძრის შინაგანი მხარე მშვენიერი
 სადმართო გამოხატულებით და სხვა-და-სხვა სამ-
 კაუღლით, აგრეთვე რუსეთის მმართველობა ჰყენს

საქართველოში მოქალაქობრივ ცხოვრებას და ამდიდრებს მას განათლებით და მეცნიერული ცოდნით და სურს ქართველების უოველ მხრივი განვითარება. ვისურვოთ, რომ რუსთა და ქართველთა ემსახურონ ერთმანეთს თავისი კეთილდღეობისათვის; აგრეთვე ვისურვოთ, რომ მათ შორის მტკიცე კავშირი სუფევდეს და ეს კავშირი უოფილიუოს ნიშნად მუდმივი გონებითი განვითარებისა და წარმატებისა!

ძიანო და დანო, წმიდა სიონის ტაძრის ბედი თვითონ ჩვენი ბედის და განგების მაგალითს წარმოგვიდგენს. ნათლის დების შემდეგ ჩვენ სუკველანი, — ჩვენი სული და სხეული — ივთის ტაძრისა (კორ. ვ, ით), ჩვენში ივთის სული ცხოვრობს, ცხოვრობს თვითონ იმერთი (ა—კორ. ვ, ივ), თუმც თვითონ ჩვენ არ გავსდევნით მას ჩვენი უწმინდური ცხოვრებით და ცოდვილი საქმეებით. ჩვენი უძღური სხეულისთვის მეტად სამძიმოა, მაგრამ მაცხოვრებელია ჩვენთვის, როცა სხვანი ცდილობენ ჩვენი სულის ტაძრის დანგრევას, გაქრობას და დამახინჯებას (ა—კორ. ვ—იზ) სხვა-და-სხვა გარეგანძ შეწუხებით და დევნით და ცდილობენ ჩვენს შეწუხებას, მაგრამ არ ძალ-უძსთ ჩვენი სულიერად გარევნა. ვისაც სურს კეთილად ცხოვრება 'ესო ღრისტეს სახელით, ამბობს წმიდა მოციქული, დევნილნი იქმნებიან (ბ — ტიმ. ვ — იბ), მაგრამ გარეგანი დევნა, თუმც არ ჰბადავს ჩვენში ბო-

როტებას, არამედ გვამხნევენ სიკეთისადმი, არამც თუ არ აფუჭებს ჩვენი სულის ტაძარს, არამედ მოთმინებითა და თავის-თავის განწირვითა უფრო განამტკიცებს და განამშვენიერებს მას. ამითი სულიერი ტაძრები ბევრად სჯობიან ნივთიერ ტაძრებს. ხშირად გარეგანი მტრის ძალა ნივთიერ ტაძრებს აფუჭებენ, აქცევენ და ამანინჯებენ; სულიერ ტაძრებზე კი გარეგანი მტრის ძალას სრულებით არა აქვს გავლენა და კიდევაც უფრო კეთდებიან და უკეთეს სახეს იღებენ ეს სულიერი ტაძრები, თუმც სული არ ეცემა ამ ძალის წინ, არამედ სჯობის მას. მართლაც, ის ხალხნი, რომელნიც დევნილ არიან მტერთაგან, მშვენიერ ივთის ტაძრებად ხდებიან. და მოგვანიჭოს ჩვენ **ოფალმა** იმდენი შეძლება, რომ ჩვენ მწუხარების და განსაცდელის საშუალებით საუკუნო ნეტარებას მივადწიოთ. მაგრამ, სამწუხაროდ, ტანჯვა-წვალება და ჩვენი გაფუჭებული ბუნების შეცდომილებანი უველა ქრისტიანეთა სასარგებლოდ და მხსნელად არ ბოლოვდება. ხშირად ჩვენი სულის ტაძარი ფუჭდება და ირყვება ჩვენივე ცოდვილი გულის-თქმათაგან და საქმით. ძალიან ხშირად ჩვენს სულში სახე **ოფლისა** ივთისა და მისთა წმიდათა, რომელნიც წინათ ჩვენს სულში იყვნენ და კეთილ საქმისაკენ გვიწვევდენ, ჰქრებიან, ფუჭდებიან და ხან სულ იკარგებიან ჩვენის სულიდგან. აგრეთვე არა იშვიათად ჩვენი სული ემზგავსება ხოლმე

მისთანა ტაძრის კედლებს, რომლებზედაც არა-სფერი მხატვრობა არ მოიპოვება და რომელნიც უკვე კომლისაგან და მჭვარტლისაგან გაშავებულან და მტვერისაგან დათარულა. ხანდის-ხან ჩვენი სულის ტაძარს კიდევ ამაზე უარესი ემართება: მას წმიდა სახე შორდება და მის მაგიერ ბილწებითა და ცოდვითა აღვსილი სახე იბადება. ხშირად ისიც მოხდება ხოლმე, რომ ჩვენი სული სრულებით აღარ ირიცხება **ივთის** ტაძრად და ამის მაგიერად იქცევა საბუდრად ცოდვისა და ბოროტებისა.

ძიანო და დანო! საჭიროა ყურადღებით დავიკვათ ჩვენ ჩვენი სულის ტაძარი და როგორც შევამჩნიოთ მისი ცოტათი მაინც შემცი-რება, მაშინვე ვიხმაროთ საშუალებანი, რომ რამე გზით ავაცილოთ მას გაოხრება და შემცი-რება. აი საშუალებანი, რომელთა შემწეობით შეგვიძლია ჩვენ ჩვენი სულის ტაძარი განვსწმი-დოთ შემარცხვენელთა და დამახნელებელთა ცოდვათაგან, გავამშვენიეროთ, შევამკოთ ის, როგორც მის სიწმიდეს შეესაბამება; ამისთვის საჭიროა შემდეგი საშუალებანი: ცოდვათა მონა-ნება, მეცადინეობა, რათა განვსდევნოთ ჩვენი სულისაგან ყოველნაირი ცოდვა და სიბილწე შენანების ცრემლებით. საჭიროა მუდმივი ბრძოლა მტერთან, რომელიც სიკეთის და ნეტარების გზაზე გველობება, ვედრება **ივთისა**დმი, რათა გვეუოს ჩვენ შემწედ და მფარველ; ვევედროთ

მას, რათა მოგვანიჭოს ცხოვრებაში კეთილ წარმატება.

ჩისურვოთ, რომ წმიდა სიონის ტაძარი იდგეს შეურყევლად რამდენიმე საუკუნე და რამდენიმე ათას წელიწადს!

ზგრეთვე ვისურვოთ, რომ რუსეთმა და მისმა ეკკლესიამ, აგრეთვე მისმა ნაწილმა — საქართველომ და საქართველოს ეკკლესიამ შეურყევლად განაგრძონ არსებობა, რათა კეთილ-ცხოვრებდნენ და აღორძინდებოდნენ, ერთმანეთის მოხმარებით მიივლტოდენ საზოგადო ბედნიერების და კეთილ ცხოვრებისადმი. ვუცადოთ აგრეთვე რომ ჩვენი სულის ტაძრები წმინდათ ინახებოდნენ, რათა დირს იყვნენ წოდებად ივთის საცხოვრებელ ადგილად! ვევედროთ რათა ოთხალი იმერთი ჩვენი განუშორებლად და საუკუნოდ იყვეს ჩვენში; არა თუ მარტო აქ, ქვეყანაზედ, არამედ ზეცათა შინა და ყოვლად სახიერმა ოთხალმა უველანი ჩვენ გვაცხოვნოს. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

მუხუთე დიდ-მარხვის კვირიაკესა. *)

ოჲფალო და მეუფეო ცხოვრებისა ჩემისაო,—სულსა... მთავრობის მოყვარეობისასა ნუ მიმცემ მე (ლოცვისაგან ეფრემ სირიელისა).

სული მთავრობის და უფლების მოყვარეობისა, რომლის განშორებას ჩვენ ასე გულ მოდგინედ ვევედრებით წმიდა ორმეოცსა მარხვასა შინა, ისე ღრმათ არის ჩანერგული ჩვენს ცოდვილ სულში, იმისთანა საზოგადო სწეულებასა კაცობრიობაში, რომ ყველგან და ყველაში შევნიშნავთ მას. ეს ცოდვა სჭირთ არა მარტო უფლების და უმფროსობის მქონეთა პირთა, არა მარტო ჩამომავლობით და განათლებით საუმფროსოთ მომზადებულთა პირთა, არამედ იმათაც, რომელნიც სდგანან უმდაბლეს საზოგადო კაცობრივობის ცხოვრების ხარისხზე. მოწანი და მოსამსახურენიც კი ცილობენ ურთიერთ შორის

*) თქმულ არს კიშინიევის კათედრის სობოროში 1878 წ. არხიეპისკოპოსის პავლეს მიერ, აწ საქართველოს ექსარქოსისა.

პირველობაზე, ერთი ერთმანეთზე ნამეტანი უფლების მოპოებაზე. მთავრობის მოყვარეობის სული არც იმ პირებშია სრულებით გამქრალი, რომელნიც ზნეობითად ძლიერ მადლა დგანან; ის ექადება მემარხულებს და მოღვაწეობასა შინა მყოფთა სულთა დაფლობას. დიდ მოღვაწე ეფრემ სირიელსაც, რომელსაც ეკუთნის ღოცვა „**ოფალო და მეუფეო**“, ეშინია მთავრობის მოყვარეობისა და ევედრება **იმერთსა**, რომ განაშოროს მან მისგან ეს მთავრობის მოყვარეობის სული.

მთავრობის სულის მოყვარეობა ჩანს იქაცა, სადაც ძლივს ინიშნება სულიერი ცხოვრების შუქი. ერმები, ძლივს გამოსულნი აკვნიდგან და სახვევებიდგან, — ისინიც კი ცდილობენ დაუმორჩილონ თავის ბავშურ ნებას, თავის ჭირვეულებას; მშობელნი, საზოგადოდ მათზე უმფროსნი და სურვობენ, რომ მათი უბრალო სურვილი ადასრულებინონ ყოველთა.

იმისთანა საზოგადოებაშიაცა, სადაც უველაფერი ხელს უნდა უწყობდეს და ეხმარებოდეს ხალხთა სიმდაბლის და მორჩილობის სულის მოპოებაში, იქ, სადაც ხალხს თვალ-წინ აქვს უმაღლესი სახე მორჩილებისა, — იქაც სული მთავრობისა მოახერხებს თავი გამოიჩინოს ასე, ანუ ისე. მიაქციეთ ყურადღება დღევანდელ წაკითხულ სახარებას. მშვიდი და მდაბალი სულითა (მათეს ია — კთ), მორჩილ ვიდრე სიკვდი-

ლადმდე (ფილიპ. ბ — ს) იყო ზაცხოვარი ჩვენი **ღვთალი** **იესო** **ხრისტე**: — არა ვითარ ამ ქვეყნის უპირატესობას და დიდებას, არა ვითარ ქვეყნიურ უფლებას არ ეძიებდა იგი; ის სრულე-ბით ერიდებოდა მას. (იოან. თ — იე) თუმცა მოვიდა იგი დასაარსებლად ქვეყანაზე მეფობისა, მაგრამ ეს მეფობა, მისი სწავლისამებრ, არ იქმნებოდა მსგავსი ქვეყნიურთა და კაცობრივთა სამეფოთა, რომელშიაც არ შეიძლებოდა წარ-მოდგენა რაიმე კაცობრიული მთავრობის მო-ყვარეობისა.

ეს მეფობა იქმნებოდა არა ამა ქვეყნისა; თავის თავის მოყვარეობის დაკმაყოფილებას, ანუ ქვეყნიურ სიხარულს კი არ მოელოდენ ისინი, რომელნიც ისურვებდენ მისი სამეფოსი წევრად ყოფნას. არა, სიმდაბლე, თავის მოძულეობა, ნაკლულევაწება, სიყვარული სხვათა — აი, რა ითხო-ვებოდა ძეთაგან ამა სამეფოსისა. უველა ამას ნიადაგ ახსენებდა იგი თავის მოძღვრებითა, მა-გალითითა და თავის ცხოვრებითა... ამისათვის საფიქრებელი იყო, რომ მის მოწაფეთა, — მო-ციქულებთა შორის იქნებოდა დამკვიდრებული ესე სული — სული სიმდაბლისა და სიმშვიდისა და ვერ მონახავდა მათ გულში ადგილს სული მთავრობის, უფლების მოყვარეობისა... მაგრამ დღევანდელი წაკითხული სახარებიდამ ჩვენ ვხე-დავთ, რომ ის მოწაფეც, რომელიც უმეტესად უყვარდა **იესო** **ხრისტესა** იოანნე, არ იყო გან-

შორებული ამა სულსა. იოანე დედიოთერთ და ძმით იაკობითურთ სთხოვენ **იესო ჭრისტესა**, რათამცა მან, როდესაც დაიწყება მისი სამეფო, მიანიჭოს მათ უფლება დასხდნენ ერთი — მარჯვენით მისა, ხოლო მეორე — მარცხენით. ამისთანავე სული — სული მთავრობის მოყვარეობისა გამოაჩინეს სხვა მოციქულთაცა. ათთა მოციქულთა დაიწყეს დრტვინვა ორთა მათ მოციქულთა იოანე და იაკობზე, — და დრტვინავდენ არა იმისათვის, რომ უყვარდათ სიმაღლე და სძულდათ მთავრობის მოყვარეობა, არამედ, ცხადია, დრტვინავდნენ შურისა და უკმაყოფილებისგამო, რომ მათ არ ექნებოდათ უპირატესობა, დიდება და უფლება **იესო ჭრისტეს** სამეფოსა შინა, თუ **იესო ჭრისტე** აღასრულებდა იოანეს და იაკობის თხოვნას. მხოლოდ სული წმიდის გარდამოსვლის შემდეგ განემორა მათგან სული მთავრობის მოყვარეობისა; მაშინ მხოლოდ განთავისუფლდნენ იგინი ამ საზოგადო ყოველთა კაცთა სულიერ უძლეურებთაგან... აი ასე შეთვისებული აქვს უველა კაცს სული მთავრობის მოყვარეობისა!

ზა ამასთან, ძმანო და დანო, სული მთავრობის, უფლების მოყვარეობისა უმაღლეს ხარისხამდე სულის განმხრწნელია. ის დამდუშავია საზოგადოებისათვის, რომელსა შინა სუფევს იგი, დამდუშველია იმ კაცთა, რომელსაც სჭირს იგი; დამდუშველია უფლებისათვისაცა, რომელზედაცა

დამყარებულია წესიერება და საზოგადოების კეთილ-დღეობა.

სული მთავრობის მოყვარეობისა დამღუპველია მთელი საზოგადოებისა. მართლა, თუ მთელს საზოგადოებაში უფლებს ეს სული, თუ თვითეული წევრი საზოგადოებისა მიისწრაფება, რომ დადგეს სხვაზე ზევით, ცდილობს ყოველ დონის ძიებით იმოკოს უფლება სხვათა ზედა; შეუძლებელია ამისთანა საზოგადოებაში იქნეს მშვიდობა, კანონიერი წესი და არ შეიძლება მას შინა დაწყება და გავრცელება საზოგადოებრივი კეთილისა. წინააღმდეგ სულს მთავრობის მოყვარეობისასა შეაქვს საზოგადოებაში დაღუპვა — უთანხმოება, ყოველნაირი შეუთვისებლობა და უბედურება... ვინც ცდილობს მთავრობას — როგორი გზითაც უნდა იყოს, არ დაეძებს სხვათა სარგებლობას და სიკეთეს, არ დასდევს იმას, რომ იქმნება სხვათა უმეტესად აქვსთ უფლება, უფრო სარგებლობის მოტანა შეეძლოთ, უფრო ღირსეულნი და ნიჭიერნი არიან მასზედ. ის ფიქრობს მარტო თავის თავზე და ხმარობს ყოველივე დონეს, ოღონდ კი თავის მოწინააღმდეგე, რომელიც გზას უღობავს მას, გასრისოს და ჩაფლას ტალახში. რამდენი ზარალი ეძლევა საზოგადოებას ამისთანა უსამართლობით! უმჯობესნი და ღირსეულნი წევრნი საზოგადოებისანი მოკლებულნი არიან ემსახურონ საზოგადოებას; საზოგადოების ბედი ჩაუვარდებათ

ხელში უღირსთა და უნიჭოთა პირთა; შეიქმნება მტერობა ამისთანა უფლების მოქმედებელთა პირთა და იმათ შორის, ვინც მოკლებული იყო უფლებას. ყველა საზოგადოების ძალა მიიღებს მრუდე მიმართულებას; ადარავინ ზრუნავს საზოგადო სიკეთისათვის, არამედ ყველა ფიქრობს ქიშპობაზე და მტერობაზე; როგორც გაგრძელება ამისთანა მდგომარეობა; ისე თან-და-თან ძლიერდება მტერობა და შერი. ვინც ასე იზოვნის უფლებას, განა შეუძლია მას, მთავრობის მოყვარეს, გულგრილათ უყუროს საქმეს და ეცადოს საზოგადოების სიკეთისათვის? არა; მას ნიადაგ აწუნებს ის აზრი, და მართალიც არის, რომ მასი მტერები ცდილობენ მის დაღუპვას. და აი იმან იზოვა თუ არა უფლება, ყოველი დონის ძიებით ცდილობს დამაგრდეს თავის ადგილზე და წინა ადუღეს თავის ნამდვილ მტერთა და არა კეთილის მოსურნეთა, ხან-დის-ხან მარტო მოჩვენებულთა. ამისათვის ის ხმარობს სასტიკ ზომებს. ყოველივე საზოგადოების თვით მოქმედებაში და უფლების გამოცხადებაში ის ხედავს თავის უფლებების დარღვევას და დაუმორჩილებლობას და ცდილობს ყოველი ზომით დასთრუგნოს საზოგადოების ამისთანა ბუნებრივი თვით მოქმედება. კვალადვე უფლების ძალა და ძალა სხვა მოქმედთა გაიყრებიან და იბრძვიან არა საზოგადო სიკეთისათვის, არამედ მის სავნებელად. შემდეგ, ვსთქვათ, უფლების მოყ-

მარემ მოახერხა ასე თუ ისე დამკვიდრება თავის
 ადგილზე. რა ბოლო ექნება მას? შემდეგ დრო-
 შიაც განა მთავრობის მოყვარე ეცდება საზოგა-
 დო სიკეთისათვის? ის იმისთვის კი არ ცდილობ-
 და ეშვავა უმტროსობა, რომ საზოგადო საქმეს
 მსახურებოდა, — არამედ კერძო თავის სარგებ-
 ლობისათვის. შემდეგისათვის ის გრძნობს, რომ
 მისი უფლება არ არის მრავალთათვის სასიამოვნო
 და მისი მდგომარეობა მტკიცე და საბო-
 ლოვო; ამისათვის ის ცდილობს, რომ უზრუნ-
 ველ ჰყოს თავისი მდგომარეობა შემდეგი დრო-
 ისათვის ქვეყნიერთა კეთილითა, რომელიც ჯერ
 კიდევ მის ხელსა და უფლების ქვეშ არის, ვიდ-
 რემდის მას კიდევ დრო და ჟამი აქვს და ხელს
 უწყობს... და ამ დროს მის მოქმედებას, რა-
 საკვირველია, სარგებლობის მაგიერ მოაქვს სა-
 შიმშირი ვნება, ცარცვა. ამისთანა მოქმედებით
 მთავრობის—მოყვარე თვითონ მოამზადებს თავის
 დაცემას თავის წინააღმდეგი მოქმედებაებით,
 აძლევს საშუალებას და დონეს წინააღმდეგ მხარეს
 მის დასამხრობათ და მოსაშურებლათ. მტრე-
 ბი ცდილობენ გააქრონ, შემესრონ წინააღმდეგი
 მთავრობის—მოყვარე. დაიწყება ამის და საზოგა-
 დოების წევრთა შორის ჩხუბი და ქიშპობა,
 არა ჭეშმარიტების ადდგინებისათვის, არა სა-
 ზოგადოების სასარგებლოდ და სხვა-და-სხვა
 საზოგადოების კითხვების შესახებ, არამედ ის
 ჩხუბი და დავა, რომელიც ადიპრის წინააღმდეგი

განზრახვისათვის მთავრობის მოყვარეთა და ამისათვის მოსდევს ამას დარღვევა და დაშლა საზოგადოების ცხოვრებისა და ეს დაშლა მალეც გამოცხადდება. ამისთანა თავის სარგებლობის ცდის და ქიშპობის დროს საზოგადოების სიკეთის დამცველთა და თვალ-ყურის მდევნელთა აღარ აქვსთ დრო იზრუნონ მასზედა. მთელი საზოგადოება რჩება უყურადღებოდ, საზოგადო საქმეების მსვლელობა, მოძრაობა მიდის თავისით. რა ემართა ამისთანა მდგომარეობაში საზოგადოებას? როდესაც შეხედვენ მმართველთა უმოქმედობას, შეხედვენ, რომ იგინი თავის თავზედ ფიქრობენ და არა საზოგადო საქმეზე, საზოგადოებაში გამოჩნდებიან და შეიქმნებიან უმტროსებად ფრიად ცუდნი ძაღანი, ხალხის უზნეო, უპატიოსნო მცარცველები და მგლეჯელები; ერთი სიტყვით, საზოგადოება, მიღწეული ამ მდგომარეობამდის უფლების მოყვარეობითა, მალე იღუპება, მალე ეცემა. აი როგორ დაღუპვამდის მიიყვანს საზოგადოებას სული მთავრობის — მოყვარეობისა.

წრა მარტო საზოგადოებას დუჰავს სული მთავრობის და უფლების მოყვარეობისა. ის საშიშარი მავნებელია იმათთვისაც, რომელთაც აქვსთ ამისთანა სული. ის საშიშრათ აფუჭებს იმათ ცხოვრებას, ხდის იმათ ცხოვრებას საწვალებლათ და უბედურათ. შთახედეთ მართლა გაცის სულში, რომელშიაცა დაბედებულა სული

მთავრობის მოყვარეობისა... აი ის ცდილობს შეიქმნეს სხვაზე უმფროსათ და დამკვიდრდეს მასზედა! რამდენი უნდა ეცადოს, რამდენი ქვემძრომობა უნდა გაიაროს, რომ როგორიმე გზით უმფროსად შეიქმნეს, როდესაც ამ უფლების მიღების ღირსი იგი არ არის; რამდენი სულმდაბლობა და საძაგლობა უნდა ჩაიდინოს, რომ როგორიმე გზით დარჩეს თავის ადგილზე, თუ ზნეობითი ძალა, ღირსება და ნიჭი არ აქვს უფლების დაკვისა? რამდენი სიფიქსე, გაბორბლება უნდა იგრძნოს წინააღმდეგ იმ პირებისა, რომელთაც უყურებს, როგორც მტრებს და მის უმფროსობის შემცილებთა! რამდენი სიმწარე უნდა გამოცადოს მან უფლების შოვის შემდეგაც, როდესაც საზოგადოების სიყვარულს და პატივს ვერ დაიმსახურებს! რამდენი შეწუხება და შიში უნდა გამოცადოს იმის გამო, რომ უფლება არ დაეკარგოს! რამდენი ცილის წამება, ფარისევლობა და საძაგლობა უნდა ჩაიდინოს თავის მტრების, მოცილებთა დასაღუპავათ. როგორი სულიერი წვალება უნდა აიტანოს მან, როდესაც ყოველ ზომის ხმარების შემდეგ მაინც მოაკლდება თავის უფლებას და აღარ ძალუძს დარჩეს მთავრად! უბედური არ არის ამისთანა მთავრობის მოყვარე კაცი, როდესაც ის უმფროსობს და როდესაც მთავრობა ჩამოერთმევა? ჭეშმარიტათ უუბედურესია... ცხოვრება მისი მოკეთმენელად მძიმეა, სული მისი ცარიელია. წვრიმალნი, საძა-

გელნი გრძნობანი აშრობენ უფროსობის მო-
ყვარე კაცის სელსა, აქრობენ მას შინა ყოველსა
პატიოსანსა და კეთილ შობილ განზრახვასა:
ამოდ არ ფათურობს უფროსობის მოყვარე,
როდესაც ნამეტნავად უდილობს უმჭროსად
გახდეს! ეს ლტოლვილება მოუტანს მას უბედუ-
რებას და დაღუპვას.

ოპარესი დამღუპავი შედეგი მოსდევს მთავ-
რობისათვის, როდესაც საზოგადოებაში არსე-
ბობს სული მთავრობის მოყვარეობისა — მთავ-
რობისათვის, რომელიც უსაჭიროესი მომქმედი
და დამფარველია საზოგადოების ცხოვრებისა...
მთავრობა მხოლოდ მაშინ არის ჭეშმარიტად
ძლიერი, როცა იგი კეთილ სინიდისიანი, პა-
ტიოსანი და ნიჭიერია, როცა იგი ნიადაგ ზრუ-
ნავს თავის ხელქვეშეთ, კეთილ დღეობაზე, როცა
ყველა აფასებს მის შრომას, სამსახურს, ყველა
პატივსა სცემს მას და სიხარულით და სიყვარუ-
ლით ემორჩილებიან და ეწევიან მას შეძლებისა
და გვარად. ამ შემთხვევაში მას არ ეშინია მტრე-
ბისა, არ ეშინია არა ვითარი უკუდი განზრახვისა
და ცილის წამებისა. ცილის წამებას შეუძლია
ავნოს მას უკუტა ხანს; შემდეგ იგი ნელ-ნელა
თავისით გაჰქრება, როგორც ბურუსი და ჭეშმა-
რიტება გამოაცხადებს პატიოსან, ნიჭიერ და
საყვარელ მთავრობას ყველას თავადის წინ
ნამდვილი სახით. მაგრამ, მაშინ კი სულ სხვა
არის, როცა მთავრობას არა აქვს ჯეროვანი,

შესაფერი ნიჭი; როდესაც იგი განსაკუთრებით ცდილობს არა საზოგადოების კეთილ დღეობისათვის, არამედ თავის პიროვნული სარგებლობისათვის. მაშინ მთავრობაც სუსტდება და ამისათვის იმას სარგებლობის მაგიერ ვნება მოაქვს საზოგადოებისათვის. ამისთანა შემთხვევაში მთავრობას უოველ ნაბიჯზე წინ ხვდება: დაუნდობლობა, უპატივცემულობა და ბოლოს სიძულილი. ამ შემთხვევაში ის უფრო სატირალი და სამწუხაროა მისთვის, რომ ამისთანა უპატივცემულება ჰხადავს არა მარტო კერძო უფროსისადმი გულ-გრილობას და სიძულილს, რომელიც ღირსი არიან ამისთანა შენიშვნისა, არამედ ზოგიერთთა პირთა, არა შორს გამჭვრეტბა და სუსტ მოაზრეთა, ეს ნაკლულებანება გადააქვსთ თვით ნივთზე, თვით უფლების არსებობაზე. ცხადია უველასთვის მიზეზი ამ სამწუხარო მოვლენისა.

მთავრობა არსებობს და მოქმედებს თავისი წარმომადგენელებით. საზოგადოება სჯის მთავრობაზე მისი წარმომადგენელების შეხედვით. რამდენი უბედურება და ბოროტება იჩენს თავს იქ, საცა საზოგადოებაში მთავრობის სიყვარული და პატივისცემა აღარ არიან მთავრობის წარმომადგენელის წყალობით. ამ უბედურებათა და ბოროტებათა ჩამოთვლა არც კი შეიძლება. იქ, საცა მთავრობის უფლება შერყეულია, წესიერების მაგიერ თავს იჩენენ უწესობანი,

შეთონი და მღელვარებანი. იქ აღარ არსებობს მთავრობა და ამას მოსდევს დამღუპველი ბოლო, შედეგი როგორც საზოგადოებისათვის, ისე თვით სახელმწიფოსათვის. აი ამ უბედურებადღისინ მიიყვანს კაცს სურვილი უმფროსობის, მთავრობის მოყვარეობისა სული, იმას გარდა, რომ მიანიჭებს უღირსთა პირთა მთავრობასა, უმფროსობასა, რომ ჰბადავს უკანონო უფლებათა მეძიებლობას, ავრცელებს საზოგადოებაში ჩხუბს და მტერობას, ამცირებს კანონიერ მთავრობის პატივისცემას და მის ნაცვლად ჰბადავს მთავრობისადმი სიძულილს. ჰო! გამხრწნელო და დამღუპველო სულო!

ძადგანაც ასეა, მამ აღრავინ უნდა ისურვოს მთავრობა? მამ უველანი უნდა ერიდებოდენ უმფროსობის ადგილის მიღებას? შეიძლება ასე იფიქროს ვინმე მართლა, ვინც ჩვენი ზემონათქვამი გაიგონა. არა; თვით სადმართო წერილიც არ გვიკრძალავს სრულებით მთავრობის, უმფროსობის სურვილს, მაგრამ ეს სურვილი ისეთ პირობაებს და თვისებას მოითხოვს მთავრობის მოსურნეთაგან, რომლებიც წყალობით მართლა სასარგებლო იქმნება საზოგადოებისათვის ამისთანა პირთა სამსახური.

ოიგალი ჩვენი **ესო** **ჟრისტე** დღევანდელ სახარებაში მთავრობის მოყვარეობისა გამო, მოწათეთა მისთა იტყვის: „რომელსა უნდეს დიდ ყოფა თქვენ შორის, იყოს თქვენდა მსა-

ხერს და რომელსა უნდეს თქვენ შორის პირველ ყოფა, იყოს ყოველთა მონა.“ (მარ. ი. მგ—მდ). თავის თავზედაც და მის ცხოვრებაშიაცა გვიჩვენებს მაგალითს ღმერთისა ამისთანა უპირატესობისას. „და რამეთუ ძე კაცისა, როგორც იტყვის იგი, არა მოვიდა ვითარმცა იმსახურა, არამედ მსახურებად და მიცემად სული თვისი სახსრად მრავალთა“ (მარკ. ი, მე—მვ). ამ სახით სურვილი მთავრობისა, უპირატესობისა და უმფროსობისა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა იგი წარმოსდგება არა მარტო მთავრობის მოყვარეობისათვის, არამედ საზოგადოების მსახურებისათვის, როცა მეუფროსეს აქვს სახეში თავის ნიჭით და შრომით ემსახუროს სხვა ხელქვეშეთა საკეთილ დღეოდ. ამიტომ, როცა ეძიებენ უმფროსობას არა თავის სასარგებლოდ, არა დიდებისა და დიდ კაცობისათვის, არამედ თავ განწირული შრომისათვის საზოგადოების სასარგებლოდ, როდესაც ეძიებენ არა თავის სარგებლობას, არამედ სხვათა კეთილ დღეობას და სარგებლობას: ამ შემთხვევაში უპირატესობის, უმფროსობის სურვილი არა თუ აღეკრძალება კაცს, არამედ ნება ეძლევა, როგორც გვასწავებს თვით სიტყვა ივთისა, —ნება ეძლევა ყველას, რადგან ამისთანა სურვილი არის აუცილებელი პირობა შეძლებისა-და-გვარად კეთილ მსახურებისა. წმიდა მოციქული პავლე იტყვის: „სარწმუნო არს სიტყვა, უკეთუ ვისმეს ევისკო-

პოსლობის უნდეს, კეთილსა საქმესა გული ეტყვის“ (ტიმოთ. გ.—ა). აქედამ ცხადად სჩანს, რომ წმიდა მოციქული არა თუ აღგვიკრძალავს, არამედ კიდევ აქებს ეპისკოპოსობის სურვილს. მაგრამ ამავე დროს ის უჩვენებს იმ თვისებაებს, რომელითაც უნდა იყოს განსხვავებული ეპისკოპოსი; ამისათვის ეპისკოპოსობის მსურველმა უნდა დაინახოს თავისი ღირსება და უღირსება, ეს ღირსებანი უნდა შეადაროს თავის თვისებათა. „ჯერ არს ეპისკოპოსისა, იტყვის იგი, რათა უბრალო იყოს, თხიზელ სწავლულ და წმიდა და სხვა“. ერთი სიტყვით მოციქული მოითხოვს, რათა ეპისკოპოსი იყო მაღალ ზნეობითი თვისებისა, მექონი და განსხვავებული ნიჭითა. ეს მოთხოვნილება მოციქულისა საჭიროა არა მარტო ეპისკოპოსისათვის, არამედ ყველა თანამდებობის პირთათვის, რომელნიც საზოგადოებას ემსახურებიან ზედამხედველობენ და უმფროსობას კისრულობენ, მაშა სადამე მოციქულის სიტყვისამებრ, შეიძლება, ისურვოს კაცმა უმფროსობა, მთავრობა, მაგრამ ამასთანავე ის უთუოდ შემკული უნდა იყოს კეთილი ზნეობითი თვისებაებითა და უმფროსობის სურვილი დამყარებული უნდა იყვეს არა მარტო მთავრობის მოყვარეობაზე, არამედ საზოგადოების კეთილ დღეობის და სარგებლობის მოტანის სურვილზე.

ივთის სიტყვა არ აღუკრძალავს კაცს უმფროსობას, მთავრობის სურვილს, მაგრამ ამ

სურვილის აღსრულებას კაცმა უნდა მიანდოს
 მისი განგებას. მისი განგებისაგან არის
 მომზადებული ყველასთვის მათი მდგომარეობა.
 (მარკ. ი. მ.) ზოგის—განგებით, სხვათა კეთილ
 მორჩილთა—დანაშენით, თვითონ მძვინვარე აღ-
 გვირჩევს ჩვენ რომელიმე თანამდებობის აღსრუ-
 ლებისათვის, თუ ჩვენ ღირსნი ვიქმნებით. ჩვენ
 ძლიერ დაიმედებელი არ უნდა ვიყოთ ჩვენ აღ-
 რჩევაზე, არამედ მოველოდეთ მისი მოწოდებას.
 მოციქულნი უბრალო მეთევზენი იყვნენ, გარნა
 ოსტაღმა მიიწოდა იგინი თვით უმაღლესი თანა-
 მდებობის აღსრულებისათვის ეკლესიასა შინა.
 ამისათვის თვითეული ჩვენგანნი უნდა უცდიდეს
 მისი გამგეობის ჩვენებას, რომელიც მოგვი-
 წოდებს ჩვენ რომელიმე თანამდებობის აღსრუ-
 ლებისათვის და არა თვითონ უნდა ვეძიებდეთ
 სამსახურის მოპოებას.

შეგვეწიოს ჩვენ ყოველთა მძვინვარე, რომ
 ავსცდეთ ჩვენ უმფროსობის, მთავრობის მოყვარეობას და მოგვანიჭოს ჩვენ სული სიმდაბლისა და სიუფარულისა, რათა ღირსეულად შევასრუ-
 ლოთ ჩვენი მოვალეობა. ამინ.

შ ე ს ხ მ ა,

თქმული ძალად ეთვლებად უსამღვდელოების
საქართველოს ექსარქოსის ჰავლესაგან სენა-
ნატორის გენერალ-ლეიტენანტის დიმიტრი
სიმონის ძის სტაროსელსკის წესის აგებაზე
15 მარტს 1884 წელსა.

ყოველნი მხედავთ მე წინაშე
თქვენსა უნმოდ და უსულოდ მდებარესა-
სტიროდეთ ჩემთვის ძმანო და მეგო-
ბარნო, მოყვასნო და მეცნიერნო (სა-
ეკლ. საგალობელი დასაფლავებაზე).

ჩუკხედრის და მიკვალებულის დანახვაზე არ
შეიძლება კაცი არ შეწუხდეს და არ იტვიროს.
კაცს არასოდეს არ შეუძლია გულ-გრილად შეე-
გებოს სიკვდილსა; არასოდეს არ შეუძლია მას
დაწყნარებით და შეუშფოთებლად უყუროს მკხე-
დარს და ვინც უნდა იყოს მას შინა მდებარე-
დიდის მწუხარებით აცილებენ საფლავამდე მე-
გობარნი და მონათესავენი უველას, ვინც უნდა
იდვას კუბოში, თუ გინდ ძლიერ მოხუცებულისც

რომ იყოს. განა მწუხარება მონათესავეთა არ აწუნებს გარეშე პირთაცა, მდგომარეთა მცხედრის გარშემო? მიცვალებულის დანახვის დროს, ვინც უნდა იყოს მიცვალებული, უოველ კაცს აღაშფოთებს უნებლიედ შემდეგი კითხვები: „რა არს ესე ჩვენი ქვეყნისა ნაშობნო საიდუმლო? ვითარ მივეცენით ნრწნილებასა? ვითარ შევეუვენით სიკვდილსა? ვითარ ვხედავთ საფლავსა შინა მდებარესა შვენიერებასა ჩვენსა ხატად ივთისა დაბადებულსა, შეურაცხოდ, უპატიოდ და უსახეოდ?“ (საეკლ. გალობა). ვინ არ შეწუხდება მასზე, რომ კაცის სხეული, — მშვენიერი სადგური უკვლავი სკლისა, ჩვენი ცოდვისთვის, ივთის განსჯითა, იქცევა უსულო სხეულად და შემდეგ მტკვრად? ჩვენი სიკვდილი და ჩვენი საკუთარი მცხედარი არ წარმოგვიდგება თვალ-წინ, როცა ვხედავთ მიცვალებულს და მცხედარს და არ გვაფელვებენ ჩვენ ეს კითხვები? ძნელი სანახავია მიცვალებული და მცხედარი. ოხ, სიკვდილო, რა მწარეა შენი მოგონება! (სირ. მა, ა). და კიდევ ამაზე უფრო მწარეა შენი სახე! მაგრამ მეტად მძიმე, მწარე და საშიშარია უეცარი სიკვდილი, რომელიც მოულოდნელად ცოცხლებიდან იტაცებს კაცს, რომელსაც ეგონა, რომ ის დიდ ხანს ბედნიერად იცოცხლებდა. აი განსვენებული ჩვენი თანამოძმე დარბაისელი დიმიტრი: როგორ შეაწუხა და გააკვირვა მისმა უეცარმა სიკვდილმა ყველა! კაცი მშვენიერი სულით და

ხორციით და მასთან კაი ტანმრთელიც, რომელ-
 სასუ ვაჟუცობაში უმაწვილის შეხედულობა ჰქონდა,
 უეცრად მოკვდა, მზგავსად ნამცეცისა, ანუ მინ-
 დვრის ყვავილისა, რომელსა მოულოდნელად
 მომკის მიწის მუშაკი. ამისთანა მადალი ჰატიო-
 სნების და მეტად შრომის მოყვარე კაცი გვაკლდება
 დღეს ჩვენ, ვითომც ჩვენს საუკუნეში, ზნეობითი
 გარყვნილების და სიზარმაცის დროში, არ იყვნენ
 საჭირონი ამისთანა შრომის მოყვარენი! კაცი
 მეტად ჰატიოსანი, რომელიც არ აძლევდა თა-
 ვის თავს ნებას, რომ შეედგინა კაცზე ცუდი აზრი
 მისი გათუჭებული ნებისა გამო, არამედ ჰქონდა
 რწმუნება სხვათა კეთილშობილებებში; ამისთანა
 კაცი გვერთმევა დღეს სიკვდილით, ვითომც ჩვენს
 დროში, როცა მეფობს ცილის-წამება, ბოროტ-
 მეტყველება, როცა ცუდი მიდრეკილებანი იდ-
 გმენ ფებს, საჭირონი არ იყონ ჭეშმარიტად
 კეთილშობილნი პირნი!.. კაცი მეტად მშვიდი,
 რომელიც თავის უფლებებებით არ დიდობდა და
 ყველასთვის ადვილი სანახავი იყო, დღეს მიწო-
 დებულ იქმნა იმ სოფელში; ვითომც საჭირონი
 არ იყვნენ მის მზგავსნი პირნი, განსაკუთრებით,
 ჩვენ საუკუნეში, როდესაც სუფევს ამჰარტავნება
 და თავ-მოყვარეობა!.. კაცი მეტად წინ-დახედული,
 გასაოცარი მშვიდი, მეტად გულ-კეთილი და
 დამჯდარი ზასიათისა, ყველასთვის მისაბაძავი;
 კაცი, რომელიც არ აწუხებდა თვისთა ხელქვეშეთა
 და განშორებული იყო ყოველივე ცუდთა გელის-

თქმათა; გვაკლდება ჩვენ დღეს; როცა ჩვენ შო-
 რის ამისი მზგავსნი კაცები საჭირონი არიან,
 ნამეტურ ჩვენ საუკუნეში, როცა სუფევს თავის
 ნებობა და უკუდი გულის-თქმანი. ქრისტიანეთა
 ქვეყანა ჰკარგავს ჭემმარიტად. ქრისტიანე კაცს
 ჩვენს საუკუნეში, როცა გავრცელებულია ურწმუ-
 ნობა და ანტიქრისტიანული მიმართულება.
 საუვარელი მეუღლა ჰკარგავს ქმარს; საუვარელი
 ბავშვები ჰკარგვენ საუვარელ მამას მაშინ, როცა
 მას შეეძლო თავის დონე და შეძლება მოეხმარა
 იმათ აღზრდისათვის; რა დიდი თავ-ზარ დასცემას
 ეს მათთვის! ჩვენ არაფერს არ ვამბობთ იმაზე,
 თუ რა სასარგებლო და უანგარო კაცი დაჰკარგა
 ასე მოულოდნელად სამშობლომ ამ მიცვალე-
 ბულში!.. დიან, განსვენებული თვისი სიკვდილით
 გვაუწყებს იმას, რასაც გვაუწყებს თვითოეული
 გადაცვალებულის. პირით შემდეგი საეკლესიო
 საგალობელი: „რამეთუ გუმინ თქვენთანა მზრა-
 ხველ ვიყავ და მეუფსეულად მოიღწია ჩემზედა
 ქამი სიკვდილისა.“ მოულოდნელად მოიწია ქამი
 სიკვდილისა და ადარ გვყავს ძვირფასი კაცი —
 ძვირფასი არა მარტო თავის ოჯახისთვის, არა-
 მედ უველასათვის, ვინც კი იცნობდა მას. სამწუ-
 ხაროა, ძმანო და დანო! მეტად სამწუხარო! რომ
 ჩვენ არ ვიცოდეთ და არ გვწამდეს, რომ ჩვენ
 აწმუოს და მომავალს განაგებს კეთილი გამგე
 და უოვლად სახიერი მამა, **ო**ფაღლი **ი**მერთი,
 რომ ის უოველივეს განაგებს ჩვენ სასიკეთოდ—

ჩვენ უნუგეშოდ დავრჩებოდით, როცა ამისთანა კაცებს, როგორც იყო განსვენებული, მოვაკლდებოდით... მაგრამ წაიყვანა ჩვენგან განსვენებული ყოვლად მოსიყვარულე იმერთმა: განა ჩვენ ეჭვი უნდა გვქონდეს მასში, რომ იმერთი ყოვლად მოწყალე მოექცა სიყვარულისა-მებრთვისისა ამ განსვენებულს მონას? ივთის განგებულება ჩვენთვის ძნელი მისახვედრია; მაგრამ ეს განგებულება ყოველთვის კეთილია.

ჩუ ვიწუხებთ ამ ძვირფასს მცხედართან, როგორც სხვანი, „რომელთა არა აქვს სასოება“ (ა თესალ. დ, ივ), მოვძებნოთ რამე სახუგეშო ამ მწარე დანაკლისში!.. „რამეთუ უკეთუ გვრწამს, ვითარმედ **ესო ჭრისტე** მოკვდა და აღსდგა, ეგრეცა იმერთმან შესვენებულნი იგი **ესოს** მიერ მოიყვანეს მისთანა“ (სტრ. იდ). სასოება საზოგადო მკვდრეთით აღდგომაზე, ხილვა ერთმანერთისა მოსიყვარულებათა იმა სოფელში და იუოს მანუგეშებელი უველა ჩვენათვის ამ განსვენებულის მწუხარებაში.

განსვენებული ჩვენი თანა-მოძმე დიმიტრი სწირავდა თავის თავს, თავის ტანმრთელობას და შეძლებას თავისთა მოყვასთა სისიკეთოდ. განა მსხვერპლი არ არის ის ეხლაც მეგობართა სასიკეთოდ? განა ჩვენი ჭკუის დასარიგებლად და გამოსაცდელად არ აღიტაცა ის ჩვენგან **ოფალმა** ასე უეცრად? განსვენებული, ჩვენი თანა მოძმე იყო კეთილი ქრისტიანი, მორწმუნე, აღმასრუ-

ღლებელი მკვების მკნებათა და თუმცა იქმნა ის უეცრად ჩვენგან აღტაცებული, მაგრამ შვეა სასუფეველში, რადგან ის, უეჭველია, მომზადებული იქმნებოდა. მაგრამ უეცარი მისი სიკვდილი როგორი საშინელი ჭკუის დამრიგებელია მათთვის, რომელნიც არა ფიქრობენ მძებრთზე, მომავალ საუკუნო ცხოვრებაზე, არამედ ცხოვრებენ ცოდვაში და უსჯულოებაში. რა უბედური ხვედრი ექმნებათ მათ იმ სოფელში, ვინც ამა სოფლიდამ განვიდენ მოუნანიებლად ცოდვილნი! „სიკვდილი ცოდვილთა ბოროტ არს (ფსალ. ლგ. კბ).

ძალიან მძიმეა სასარგებლო კაცის დაკარგვა. მაგრამ ის ჭეშმარიტება, რომ დღეს ჩვენგან სამედამოთ დაკარგული კაცი იყო მშვენიერი, სანუგეშოა. გარდაცვალებულთა მოგონება მხოლოდ მაშინ არის სამწუხარო ჩვენთვის; როცა იმათი ცხოვრება არ არის უჩირქო. მაგრამ მოგონება კარგთა, ჰატიოსანთა და კეთილთა პირთა მეტად სასიამოვნოა ყველასთვის. ამნაირნი მოგონებანი ატკობენ მწუხარებას, მათ დაკარგვაზე. მშვენიერი მოგონება განსვენებულისა იუოს ნუგეშად ჩვენ ყოველთა მომტირალთა მისთა!

ბუნეო მეუღლა განსვენებულისაჲ! ნუ იწყებ ისე, როგორც სწუხრან უსასონი. ის მხურვალე სიყვარული, რომლითაც გიყვარდა შენ შენი განსვენებული მეუღლე, მიაქციე შენს შვილებზე; ეს სიყვარული შეაერთე შენ იმ სიყვარულთან, რომლითაც შენ ისინი გიყვარდნენ აქამომდე.

იყავ მათთვის მამის მაგიერი და შენ ამ სიყვარულში და იმათზე მზრუნველობაში ჰყოლებ დიდს ნუგემს. მაგრამ უველასზე მეტად ვვედრე **ოფაღსა იმერთსა** გარდაცვალებულის სულისათვის, და რათა შეგეწიოს შენ **იმერთი**, რომ შეგძლებოდეს იმ ჯვარის ზიდვა, რომელიც **მვთის** განგებულებით შეგზავდა შენ. ილოცე! **იმერთი** არა სტოავებს შეუწევნელად მავედრებელთა მისთა.

წაობლებულნო უმაწვილებო! ის სიყვარული, რომლითაც თქვენ გიყვარდათ თქვენი მამა, შეაერთეთ თქვენის დედის სიყვარულთან. ანუგეშეთ ის თქვენი კეთილი უოფაქცევით; იცხოვრეთ დირსეულად, თქვენი კეთილის და მშვენიერი მამის სახელისა. თქვენი კეთილი ცხოვრება იქმნება ნუგეში მწუხარებაში, როგორც თქვენთვის, ისე თქვენი დედისათვის, და მტკიცედ ვერწმუნებით, რომ სახუგეშო იქმნება თქვენი განსვენებული მამისათვისაც, რომელიც მოკვდა ხორციით, მაგრამ უკვდავია სულითა.

ქნლა უველა შევევედროთ **ოფაღსა** განსვენებულ ჩვენ თანამოძმეზე, დიმიტრიზე, რათა განუსვენოს მას ზეციერმა მამამ სავანესა თვისსა. ამინ.

ფარისევლური მიმართულება მხლანდელი დროის ხალხისა. *)

ჩუკრაღენით ცომისაგან ფარისეველთასა (მათეს ივ—ვ).

ფარისევლური ზნეობრივი ცომი, რომელიც არსებობს ხოლმე ესრეთ წოდებულ ფარისევლურ მიმართულებაში, შეხედულებაში და ცხოვრების განონებში, ყოველთვის ღრმად შთაინერგებოდა მრთელ ხალხის ცხოვრებაში და მრავალნაირათ დაამკავებდა, საფუნებდა მათ ცხოვრებას. ღრმად და ვრცლად დამკავებულია მისგან ჩვენი ხალხის აწმყო თანამედროვე ცხოვრება და იფარება იგი იმისთანა გაცობრიულ მოქმედებაებში და ხალხის ცხოვრებაში, რომელშიაც პირველ შეხედვაზე სრულებითაც ვერ წარმოიდგენ მის არსებობას.

ფარისევლური მიმართულება ჭრისტეს დროის ფარისეველთა იყო შესანიშნავი მით, რომ იგინი „შეჰკრავდენ ტვირთსა მძიმესა და ძნიად სატვირთავსა და დასდვებდნენ მხართა ზედა გაცთასა; ხოლო მათ თვიბონ თითითაცა მათითა

*) მისის მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესის საქართველოს ექსარხოსის პავლეს სიტყვისაგან.

არა უნდოდნებ შეძრვა მისი... (მათეს კვ — დ). ისინი თხოულობდნენ ხალხისაგან სხსტიკად აღსრულებას უველა მცნების კანონთა, მრავალთა, მკირეთა, ძნელად აწესასრულებელთა და სხსტიკად სდევნიდენ მათ დამრღვევთა, მაგრამ თვითონ არ აღესუბუქებდნენ ხალხსა ამ სიმძიმის ზიდვასა არც კეთილის სანუგეშებელი სიტყვითა და ჩაგონებითა, არც თვისი სამავალითო ცხოვრებითა. ეს ცოტა იყო; ისინი იცავდნენ რა გარეგნად სიმართლესა, არღვევდენ სადმართო მცნებათა სჯულსა, სამართალსა, მოწყალებასა და სარწმუნოებასა (მუხ. კვ) და ამისთანა მავალითითა ჰრეყნიდენ ხალხსა და ასწავებდნენ მათ ფარისევლურად მკირე მცნების აღსრულებასა და უდიდესთა მცნებათა დარღვევასა.

ღრ ვნიშნავთ, ძმანო და დანო, ეხლანდელ ხალხის ცხოვრებაში ამისთანა ფარისევლურ მოქცევას? არ ვნიშნავთ ეხლაც ზოგიერთებში, რომ ისინი სხვას დაადებენ მძიმესა ტვირთსა და ძნიად საზიდავს, მაგრამ თავის თავს განითავისუფლებენ და თითითაცა არ მიეხებიან მათ? სამწყხაროდ, ამისთანა ფარისევლური სულის მიმართულება ინიშნება უველგან, ყოველ ნაირ საზოგადოებაში და ყოველი კაცის მოქმედებაში...

ღი მწყემსნი ეკკლესიისანი მოითხოვენ თავიანთ სამწყხაროსაგან ფიცხელსა კეთილ მსახურებრივსა ცხოვრებასა. მოითხოვენ ჰსტივის-ცემასა, მათი სიტყვის გაგონებასა, მათი ცხოვრების გა-

უმჯობესებასა სამწყსოთაგან. მაგრამ ხშირად თვითონ იგინი არც სიტყვიერად და არც თავისი ცხოვრების მაგალითით არ აუხსნიან **✠**რისტეს სჯულსა, არ გაუძღვებიან წინ სამწყსოთა ქრისტეიანულ ცხოვრებაში, სტოვებენ ხალხთა სიბნელეში და არ ამცნებენ მათ **✠**რისტეს სარწმუნოების ჭეშმარიტებათა, არ ანუგეშებენ, არ განამხნევენ მათ გაჭირვების და უბედურების დროს, არ დაიკავებენ მათ ჯეროვანის ძალითა ბიწიერებათა და შეკდომილებათაგან. თავისი ცხოვართა რძისაგან იზრდებიან იგინი, ხოლო ცხოვართა არ ამოვებენ ერთგულად. არ დაადებენ ამ შემთხვევაში იგინი თავის სამწყსოთა მძიმე ტვირთსა და ძნიად საზიდავსა და თვითონ თითითაცა არ შეენებიან მათ? არ გახდიან ამით ისინი **✠**რისტეს უღელსა, კეთილსა და ტვირთსა მისსა მსუბუქსა (მათეს. ია—ლ) ძნიად საზიდავად სამწყსოთათვის, რადგან ისინი არ ასწავებენ მათ, თუ როგორ ადვილად უნდა ზიდონ ეს ტვირთი?..

✠მაგრამ თავის მხრით არ ექცევიან თუარისეველურად სამწყსონიც თავიანთ მწყემსთა, მოძღვართაცა? ისინი თხოულობენ, რომ მათ მწყემსთა ამოვონ **✠**რისტეს სამწყსონი ფრთხილად, დაუღალავად და განუშორებლად; იყონ მათთან, რომ იგინი სიტყვით და ცხოვრებით იყვნენ უზაკველნი და ჭკუის მასწავლებელნი. სიტყვით და მაგალითით ასწავებდნენ **✠**რისტეს გზას და—ამავე დროს არ ისმენენ ჭეშმარიტი მოძღვრის

სიტყვას, არ უნდათ შეიტყონ ცხოვრების გზანი, რომელთაც უჩვენებენ მათ მოძღვარნი მათნი, რჩებიან ნიადაგ უგუნურებაში და ბიწიერებაში, რომელსაცა ამხილებენ მათ მოძღვარნი მათნი. სამწყსონი თხოულობენ მოძღვართაგან, რომ ისინი მთლად გადაძღვარნი იყვნენ სამოძღვროდ და სამწყსოდ ცხოვართა; თვითონ იგინი კი იძულებულ ჰყოფენ მოძღვართა, რომ მათ მოიპოვონ თავისი საზრდო მიწის მუშავობითა და ცხოვარნი დასტოვონ დროებითად. განა სამწყსონიცა არ დასდებენ ტვირთსა მძიმესა მოძღვართა ზედა თვისთა და თვითონ კი თითითაცა არ უნდათ შეძვრა მისი?

ჴადვიხედოთ ხვვა რიგ ცხოვრებაში. ავიდოთ —ოჯახობა და სკოლა: ოჯახობაზე არის დადებული პირველი და სამდროო ვალდებულება კეთილად შვილების აღზრდისა. მშობლები, პირველი აღმზრდელები არიან თავიანთ შვილებისა. ოჯახურ ბავშვების აღზრდას ვერ შეეძრება ვერც ერთი სხვა გვარი აღზრდა. იმას შემოაქვს ბავშვების აღზრდაში ის მხურვალე სიყვარული, გულისანობა, რომელიც ბავშვებს შეაყვარებს განონებს და რწმენას, რასაც მათ შთაგონებენ და ამით მთელს თავის ცხოვრებაში დაემორჩილებიან იგინი კეთილ გულის შთაგონებას და ხელმძღვანელობას. მერე რა? როგორ ხშირად არ უგდებენ უერს ამისთანა სადმროთო სასიამოვნო და კეთილ მოვალეობის აღსრულებას ოჯახობანი!

—ისინი სრულებით არ ცდილობენ ამ საქმეზე; ზოგიერთნი უსწავლელნი ამას მიაჩემებენ სკოლებს. მერმე ნეტავი ამას ჩადიოდენ მშობელნი, რომელნიც ნიადაგ შრომობდნენ თავის და თავის ოჯახობის საზრდო ლუკმა-პურის საშოვნელად... არა; ასე იქცევიან ხშირად მშობელნი საკმაოდ განათლებულნი და შეძლებულნი. ბავშვის აღზრდაზე შრომობას ისინი არჩევენ ცუდათ დროების გატარებას, ქეიფობას, ხშირად უბრალოთა, მაგრამ ხშირად მავნებელთა და ცუდათა დროების გატარებათა...

ამის ნაცვლად სკოლებიც ცდილობენ, რომ თავისი მხრით ბავშვების აღზრდის ტვირთი მათზე მდებარე, ბევრად დაადვიან ოჯახობაზე, თვითონ კი გულგრილად უყურებენ ბავშვების აღზრდის საქმეს. ჩვენ აქ არ ვამბობთ იმისთანა აღმზრდელებზე, ოჯახობაზე და სკოლაზე, რომელნიც თავისი ცუდი გავლენით ჰრყვიან ბავშვებს და ერთი ერთმანეთს ადებენ თავიანთ მოვალეობას... რას ნიშნავს ეს? არ იქცევიან იგინი ფარისევლურად, როდესაც სკოლა და ოჯახობა დასდებენ ერთი ერთმანეთზე ტვირთსა ძნიად საზიდავსა და სრულებით არ ცდილობენ, რომ შეეძლებუქონ ეს ტვირთი ერთი ერთმანეთს?.. აი, ავიღოთ საზოგადოება და მთავრობა. საზოგადოება ვაღდებულია იზრუნოს საზოგადო სიკეთეზე: უნდა დაიკავოს და აღამაღლოს საზოგადოების წევრებთა შორის სიყვარული მეფისა და

მამულისადმი, უნდა გაავრცელოს უველა საზოგადოების წევრთა შორის პატიოსნების განონები და რწმენა, შთანერგოს შთში ზიზლი მტაცებლობისა, ძალადობისა და ყოველთა ზანკათადმი; უნდა დაბადონ პატიოსნური შრომობისადმი სიყვარული და პატიოსანი შრომით შეძენა. უნდა შეისწავლონ ადგილის საჭიროება და სარგებლობანი და მოსძებნონ საშესალებანი მათ დასაკმაყოფილებლად. საზოგადოებამ უნდა ადარდოს თვის შორის დირსეულნი პირნი საუფროსოდ, შეიმუშაონ ნიადაგი და მასალა, რომლის საშესალებით მთავრობის პირმა შეიძლოს საზოგადოების საკეთილოდ შრომობა; საზოგადოდ უველანი ხელს უნდა უწყობდენ მთავრობის წარმომადგენელთა პირთა სახელმწიფო წესიერების დამყარებაში და საზოგადოების კეთილდღეობის დაარსებაში. თავისი მხრით მართებლობამ რაც კი შეუძლებიან კეთილი საზოგადოებისაგან ცხოვრებით და გამოცდილებით, უნდა შემოიღოს ხალხის ცხოვრებაში უველა ის, რაც სასარგებლოა ხალხისათვის; უნდა განდევნოს ხალხის ცხოვრებიდამ უველა უკუდი და არა სასარგებლო და უჩვენოს საზოგადოებას ის გზანი, რომლითაც მას მიეცემოდეს კეთილდღეობა და წარმატება. გარნა არა დასდებენ ხშირად საზოგადოება და ზოგიერთი მთავრობის წარმომადგენელნი ერთი ერთმანეთზე ტვიროთსა მიძიმესა და ძნიად საზიდავსა, როდესაც ერთი

ერთმანეთს არ ადუსებუქებენ ამ ტვირთსა?... არ აძნელებენ საზოგადოების წარმომადგენელნი პირნი თავისი უმოქმედობით და გულ-გრილობით, როდესაც ხალხი დიდ განსაცდელშია, და ისინი არხეინად უყურებენ მათ გაჭირვებას და დარდი არა აქვსთ? არ აძნელებენ საქმეს, როდესაც მჩაბუე ჭკუის მოსაზრებით განსჯიან მართებლობის მოქმედებას, როდესაც უბრალო მსჯელობით სხვა-და-სხვა მართველობის პლანებს, ადუსრულებელს დამოუხერხებელს, მოიგონებენ მაშინ, როდესაც საზოგადოების სიკეთისათვის მხოლოდ საჭიროა უბრალო საქმე, ჰუტიოსნურად და სინიდიისიერად თავისი მოვალეობის აღსრულება? თავისი მხრით არ აძნელებენ ხან-დის-ხან თვითონ მთავრობის წარმომადგენელნი საზოგადოების, ხალხის საქმეს, როდესაც მათ ხალხის ცხოვრება არ მიჰყავსთ ისე, როგორათაც უჩვენებს მათ თვითონ ხალხის ცხოვრება, ანუ როგორც უჩვენებენ მათ გამოცდილნი და კეთილ საიმედო საზოგადოების წარმომადგენელნი? არა სდებენ ხანდისხან მართებლობის წარმომადგენელნი პირნი მძიმე ცხოვრების ტვირთსა, რომელიც არ ეთანხმება ხალხის მოთხოვნილებას და მის ისტორიულ მიმართულებას.

— წი უმფროსები და მათი მორჩილნი, ხშირად უმფროსები სდებენ თავის თანამდებობის სიმძიმეს მხართა ზედა თავის მორჩილთა და თითონ თითითაც არ შეეხებიან თავის საქმეს!.. ხშირად

მორჩილნიცა და ხელ ქვეშე პირნი იძულებულ ჰყოფენ თავის მეეთროსეთა, რომ მათ აღასრულონ თავისი და მათ მორჩილთა მოვალეობაცა. განა ეს არ არის ფარისევლური დადება ტვირთისა სხვათა ზედა?..

წი ასე გაემსჭვალება ფარისევლური სული ყოველი კაცის ცხოვრებაში და გააფუჭებს მას. აი ასე დაბადებს იგი საზოგადო ემოქმედობას, თავის მოვალეობის აღსრულებაზე და პატიოსან შრომაზე გულ აცრუებას და საზოგადო გარყვნილებას და განხრწნილებას... როგორ უნდა ვებრძოდეთ ამ ბოროტებას? თითოეულმა უნდა იცნას თავისი მოვალეობა, განსაზღვროს თავისი შრომა და დროც, მიცემული ამაზე, აკეთოს თავისი საქმე და არ ფიქრობდეს, რომ სხვას დაადვას თავისი ტვირთი. როდესაც უვლანი ასე ერთგულად იწყებენ თავის საქმის კეთებას, მაშინ ცხოვრება ხალხისა გაკეთილდება და აღყვავდება..

წდება თავის მხრებიდამ ტვირთისა და სხვათა მხართა ზედა დადება კაცს შეაჩვევს უნებლიედ ტყუილ სიტყვაობას, — უსინილო თავის გამართლებას თავის უსინიდისო საქციელში. ცრუ სიტყვის ხმარებას, ცოტ-ცოტად დაეჩვევა კაცი არა თუ მარტო გასამართლებლად თავის სიზარმაცისა და უსაქმობისა, არამედ თავის საძაგელ წინამდევ და უპატიოსნო საქციელისა. მათ ამისთანა სიტყვით ფარისევლობას მალე მოჰყვება საქმით ფარისევლობა უვლან მათ ყოფაქცევაში: ფარი-

სევლეური პირ-სათართო ის დაიწყებს, თავისი უზნეო სულის სისაძაგლის დაფარვას ხალხთა გან. წარმოთქვამს მშვენიერთა, პატიოსანთა მადალთა სიბრძნეობა, კეთილსა და პატიოსანურ აზრსა, საჩვენებლად იქცევა პატიოსნად და კეთილად: უველა ამაებს ის ჩადის თავის ცუდი და საძაგელის მიზნის დასაფარავად, გასაბმელად მახეში მოკლე აზრის და არა შორს გამჭვრეტ პირთა და შათ დასაფუძვად... ამ სახით ქრისტეს დროის ფარისეველთა, მიაღწიეს გასაოცარ და საძმარ პირფერობამდინ და ამით მოინადირეს დასაფუძვად მრავალნი დამჯერე ხალხნი. „ყოველსა საქმესა იქმოდინ საჩვენებლად ხალხთა, განადიდებდენ საუნჯეთა და განავრცებდენ სამოსელთა, თვისთა... საჩვენებლად ლოცვილობდენ დიდ ხანს. სწირავდენ ათეულსა პიტნისა, ცერეცლსა და ძირაკისაგან, განწმენდენ ჭურჭელთა თვისთა (მათ. კგ—ე—კე). საზოგადოდ განსხვავდებოდდენ გარეგანი სიმართლითა... გარნა ნამდვილად იგინი იყვნენ გარყვნილნი. ისინი ემსგებოდნენ ბრწყინვალეთა საფლავთა, რომელნიც გარეგანად სჩანდენ ბრწყინვალეთ, ხოლო შინაგან სახსენი იყვნენ ძვლებითა მკვდართათა და ყოვლითა არა წმიდებითა: გარეგნად ისინი ეჩვენებოდნენ ხალხთა მართლად, ხოლო შინაგანად იყვნენ სახსენი ფარისევლობითა და უსჯულოებითა. შესახედავად დიდ ხანს ლოცვილობდენ, მაგრამ ცარცვავდნენ სახლთა მქვრივთასა...

ადღევდნენ რა ათეულისა პოტნაკისა, ცერეცოლისა და ძირაკისაგან, იგინი სუტოვებდნენ სუჯოლისა შინა უდიდესსა, — სამართალსა, მოწყალებასა და სარწმუნოებასა... ისინი განსწმედდნენ ჭურჭელსა, მაგრამ შინაგანად იყვნენ სავსენი უსამართლოეგ ბოტა და ნატაცებიტა (მათ. ევ. — ე — გს).

ამისთანაი იყვნენ ჰარისტეს დროის თარისეპ ველნი, რომელნიც გარეგანი სიფაქიზიტა და სი- მართლითა ჰყარავდნენ თავის დროა გარეგნილეთ ბას, სავსენი უსამართლოებითა და მატაცებლობითა.

მაშენაროდ, ძმანო და დანო, ანუ ვხედავთ ჩვენ ეხლანდელი ჩვენი ხალხის ცხოვრებაში და საქციელში ამისთანა თვარისევედურ მიმართულებას?

ჰო, როგორ ხშირად ვხედავთ ჩვენ ეხლაც მრავალთა, რომელნიცა წარმოსთქვამენ მშვენი- ერთჲ პატროსანტა სეტყვათა ან მისთვის, რომ მეფე დაფარონ საძაგელნი საქმენი, რომელნიც მათ ჩაუდენიან, ანუ მისთვის, რომ კარგი სიტყვით მოიპოვონ რწმუნება მნატე ჭკუის პირთა და წართვან მათ მათ ქონება, პატროსნება, ბედნი- ერება და საუკუნო ცხოვრება!..

ძოგორ ხშირად მგვიზრდავენ ჩვენ კაცნიტაი ვედაბლობით და მორჩილების სანით და ვაჩვი- განად თვალ სარინო კეთილი ცხოვრებით, რომ დესაც ნამდვილად და საქმით კი მატაცებელნი, მეძრუშენი, თიკცელნი და დაუზოგავნი არიან! როგორ ხშირად სარგებლობს ხანდის ხან მო- რჩილი, ქვეშევრდომი თავისი უმტროსის სრული

დანდობითა და დარწმუნებითა განდება დამცველი
 და გამგე აუარებელთა საუნჯეთა და სიმდიდრეთა,
 ასრულებს რა თავის მოვალეობას; ვითომც რი-
 გიანად. გარნა ესევე ვითომც უზაკველი კაცი,
 გამოჩნდება ხოლომე საძაგელი ფარისეველი. ის
 გასარცვავს და მოიტაცებს რწმუნებულს მისდამო-
 საუნჯეთა, უკანასკნელ ღოკმას ასი ათას მქვრივთა
 და ობოლთა. ყოველ დღე გვაუწყებს ჩვენ გაზე-
 თები მტაცებლობას, სარცვას მილიონამდისინ
 იმისთანა პირთაგან, რომელნიც განსხვავდუ-
 ბოდენ პატიოსნებით და ხარისხოვნებით. რამდენ
 უღმრთოებას, ძალადობას ვხედავთ ჩვენ ცხოვრე-
 ბაში ცხოველური მომდომის დასაკმაყოფილე-
 ბლად; ხანდის-ხან ამისთანა საოცარი მოქმედე-
 ბების ჩამდენნი არიან ხოლომე ისინი, ვინც ჩვენ
 პატიოსნებად და კეთილად გვეჩვენებოდნენ!...
 რა გასაცვიფრებელი ფარისევლობა არსებობს
 ყველა ამ შემთხვევაებში!... როგორი სამიშარი
 ზნეობის თავ-ახსნილობაა, ფარისევლური სულის
 მიმართულებისაგან წარმოდგენილი!.. გარნა ფა-
 რისევლობა ჩვენი დროისა ამას არ ჯერდება.
 ის კიდევ უარესია დღეს. აღმოჩნდენ იმისთანაები,
 რომელთაც მოიხადეს ფარისევლური პირსაფარი
 და იკეთებენ სხვა პირსაფარს საძაგელს, ურცხვს
 და ურცხვად ამართლებენ თავიანთ საძაგელ
 მოქმედებას; ამის ნაცვლად ისინი აძაგებენ და
 გმობენ ყოველსა რაც წმიდა არის. იმათ აურ-
 დაურიეს კაცთა შეხედულება და ცნობა; კეთილი

მათვის შეიქმნა ბოროტად, ხოლო ბოროტი — კეთილად. იმერთი და მისი წმიდა ნება მათთვის საგმობი და სასაცინო შეიქმნა; უღვთოება და არა წმინდება — საქებარი საგანია მათთვის. საკუთრება მათთვის — სატაცებელია: მტაცებლობა მათთვის — თავის საკუთრების მოხმარებაა. პატიოსანი ქორწინება გარყვნილებაა; ნამდვილი გარყვნილება — კანონიერი და რბუნებრივი ცხოვრებაა. ამისთანა არევ-დარეული შენედეულება სუფევს სხვაშიაცა. აქ ფარისევლობა აღვიდა უმაღლეს ხარისხამდე: უსირცხო პირ მოთნეობა უდილობს, რომ დაანახოს ხალხს კეთილის მხრით უკეთუ რება. იქ, ძველ დროს, საფლავებში — ძვლები და უწმინდურება იყო მკვდართა, მაგრამ გარეგანად მაინც მათი საფლავი გამშვენებული იყო. აქ, ჩვენ დროში, ჩვენ პირმოთნეთა საფლავებში არის უველგან და უველაფერში უწმინდურება. როგორ უნდა ვებრძოლოთ ამისთანა საშიშარ ფარისევლობას? უნდა ვეცადოთ ადვადგინოთ ჩვენშიაც და სხვაშიცა პატიოსნება, სიმართლე და წრფელი შიში ივთისა... საჭიროა, რომ პატიოსანი და მადალნი სიტყვანი პატიოსანი გულისაგან გამომდინარებდნენ და კეთილ საქმესთან იყვნენ შეერთებულნი. უნდა ვეცადოთ, რომ გარეგანი კეთილი შენედეულება უთანმებოდეს კაცის შინაგან სულის მდგომარეობას, გამომხატველი იყოს შინაგანი კეთილის ცხოვრებისა. უნდა ვეცადოთ, რომ გარეგანი კეთილ მსახურებრივი სახე

გამომხატველი იყოს შინაგანნი კეთილი მსახურე-
ბისა, მათის სიყვარულისა და მის წინაშე კრძა-
ლვისა. უმთავრესად ჩვენნი უერადდება და ჩვენი
შრომა უნდა იქმნეს მიქცეული ჩვენ კეთილ-
მიმართულებათ, ჩვენს სწლის განკეთილებათ
და მაშინ გამობრწყინდება ჩვეი გარეგანად ჩვენს
კეთილ გარეგან მოქმედებათადაც.

წალხნის გზარწინილი თარისეველი სუ-
ლითა, სრარონ კმაყოფილინი იმა კერძო გავლენ-
ნათა ხალხზე, რომელსაც ისინი მოიპოვებენ
გარეგანი, თარისეველი პატიოსნებით, ცრუ
სიტყვებით და გარეგანად კეთილის გამორჩენით:
ისინი ეძიებენ უმტროსობას თავის თავის მოყვა-
რების დასამყოფრლებლად და უფრო ადვილ
ცარცვა გლეჯისათვის. უმტროსობას შეუძლია,
რომ დასწლოვას იგინი ხალხის სიმდიდრესთან
და გაუადვილოს მათ ცანცვისა და მტაცებლო-
ბის სქმის შესრულება. არ ხმისათვის იკლავენ
თავს ზოგერთი თარისეველი, უმტროსობის
მადებელი და არა ხალხის კეთილ დებობისა-
თვის და თავის მოვალეობის მტკიცედ შესრუ-
ლებისათვის. მისტეს დროის თარისეველი
უფლებრივ დანის ძიებით ცდილობდნენ, რომ
პირველად ხალხისთვის ჩაეგრუნებინათ, რომ იგინი
საუმტროსოდ დასწინელი არიან და შემდეგ
ძალა უნებურად იგდებდენ ხელში უმტროსობას.
მათ უყვარდათ ზეჟო კლამა სქსა სქდა (სადილზე),
პირველ ადგილზე კლამა შესაკრებელთა შორის და

მჭკოთსკა უბანთა ზედა; მათ სურდათ რომ ხშირად
 ეწოდებიათ მართვისა მოძღვარ! მოძღვარბ (მათეს
 კგ—ვ—ზ) და, როდესაც შეიქნებოდენ უმთროსე
 ბად, ფავის უმთროსობას არ ხმაწობდენენ სასა-
 რგებლოად ხალხისა. უმთროსობასს ხმაწობდენ
 თავისი თავ მოყვარეობის დასაკმაყოფილებლად
 ხალხის შესავიწროებლად, საკარცვავად სხვათა
 გასარყვნელად ხალხთა და განსაშორებლად
 ქარისტეს სასუფეველისაგან ისინი დახმავდენ
 სასუფეველის კარსა კაცთათვის, თვითონ არ შე-
 დიოდენ და არც სხვას უძვებდენ (მათეს კგ—იგ)
 უამათოდ ამათანა მატყუართა და გარყვნილთა
 პირთა საქციელი არ შეიძლებოდა, რვინ დრო
 შიაცა კი ფარისევლური სულის პატრონნი უძე-
 ბენ უმთროსობას: ერთს მათგანს უნდა დააკმა-
 ყოფილოს თავისი თავ მოყვარება, ამჟანტავნება
 სხვათა, — რომ დააკმაყოფილონ თავისი მტაცე-
 ბლობის და კარცვის გრძნობანი და მიდრეკი-
 ლებანი სხვათა კიდევ, ორივე მიზანთა აღსა-
 სრულებლად და არა იშვიათად მოხდება ხოლომე
 სამწუხაროდ, რომ ზოგიერთნი უდირსნი სხვა
 დესხვა ეშმაკური მოხერხებით და ცბიერობით
 ჩაიგდებენ ხელში დიდ ადვილს, ვად უმთროს-
 სობას და ამასფან ჩაიგდებენ ფავის გამგებანში
 საზოგადოების, ხალხის სიმდიდრესაც. დიდი
 უბედურებაა ეს, როგორც მწვერობისაგან, ისე
 მთავრობის ქვეშევრდომთათვის, უდირსნი მთავა-
 რნი თავის ეგნერებით, უპატროსნეებით და კარცვ

გლუჯით, ზმდაბლებენ უფლებას ხალხის თვალში და უკარგვენ მას რწმენებას და მნიშვნელობას: ხალხს ჰგონია, რომ უველა ამ უწესობათა მიზეზი ვითომც ზანამდებობა, უფლება იყოს. აი სწორეთ ამისთანა უმტროსები შეარყევენ ხალხის კეთილ დღეობას და მიაყენებენ მათ სხვა-და-სხვა უბედურებას. აი სწორეთ ამისთანა უმტროსები დაიძახებენ ხოლმე უმაღლეს მთავრობის რისხვას და სასჯელს, რომელიც ზრუნავს ხალხისათვის და არ ითმენს უფლების წარმომადგენელთა უსამართლოებას და მტაცებლობას. როგორ უნდა ვებრძოდეთ ამ საშინელ ბოროტებას? როგორ უნდა ვიმოქმედოთ ფარისევლური მიმართულების, მთავრობის მოყვარების, თავის მოყვარების და ამჰარტავნობის გავრცელების წინააღმდეგ?..

აინდა აღიზრდებოდნენ ხალხნი მორჩილებაში; აღიზრდებოდნენ ბავშობიდანვე ყოველი წოდების და მდგომარეობის პირნი. ფარისევლური სულის მიმართულება მთავრობის მოყვარეობისა და ამჰარტავნული ცხოვრებისადმი, როგორც ერთი უმთავრესი მონდობილება ჩვენი ცოდვრდი სულისა; შეზღუდულია ჩვენ ბუნებასთან, ჩვენ სულთან დღიდვან დაბადებისა. ჰატარა ყრმაც, ამ სულის გავლენას ქვეშე მყოფი, ჰატარაობაშივე გამოიჩინს მთავრობის მოყვარეობას: — ის უდილობს, რომ არა თუ მოიშოროს დამოკიდებულება და მორჩილება მშობელთა და

ადმზრდელთა, არამედ თვითონ ისინი თავის მნებელობას დაუმორჩილოს. ამისთანა ბავში ხშირად შეიქნება ხოლმე მტარვალად და შემწუნებლად თავისი ოჯახობისა, მაშინ ნამეტურ, როდესაც უგუნური მშობელი წააქეზებენ ამაზე მათ ძლიერ დაბალი წოდების ხალხის ბავშვებშიაც გამოიჩინეს ხოლმე თავს თუარისევლური სულის მიდრეკილება, ამპარტავნობა და მთავრობის მოყვარეობა და რა უნდა ვსთქვათ ახალ მოზარდე თაობაზე? როგორ ხშირად ვხედავთ ჩვენ, რომ უმაწვილები რომელიმე შეჩვეული არ იყვნენ მორჩილებას და მთავრობის პატივისცემას, ხშირად გამოიჩინენ მთავრობის მოყვარებას და წინააღმდეგობას საშიშარ წინააღმდეგ და დასაღუპავ საქმეებში ამისთანა ბოროტება უნდა განერონ კეთილ დროებითად რიგიანი ზომებითა... ამისთანა ზომების ხმარება ურმები პატარაობიდანვე უნდა შეჩვიდნ და ეს იქმნება ნამდვილი საშუალება თუარისევლური მთავრობის მოყვარეობის აღმოფხვრისა ხალხთა შორის, რომელიც კაცობრიობას მიაყენებს ხოლმე ამდენს უბედურებას...

1. ავლენა და უფლება დიდად მიიზიდავს მათ ვინც ერთხელ ნახა გემო უფლებისა, განსაკუთრებით პატივის მოყვარეთა და მხვეჭელთა. პატიოსანნი უფლების მქონე პირნი დაიცავენ უფლებას თავისა საზოგადო სიკეთისათვის; წესიერებისა, საზოგადოების წარმატებისა და მშვიდობიანობის დამყარებისათვის; მაგრამ უფლების

მქონენი, რომელთაც საფრისი პირადი სარგებლობა აქვსთ სახეში მარტო და უდროობენ და რჩენ მთავრად საფრისი პირადი სარგებლობისათვის, იმათ სძულთ ახალი თაობა; ადჭერვილი გონებითი და უნეობრივი ძალისა; ისინი ემტერებიან იმათ, ვინც ვაბედავს ახალნი ცნოვრების გზის ჩვენებას, — იმისთანა გზისას; რომელიცა მიიუვანს საზოგადოებას ჭემმაროტ სიკეთედმად. პატრივრს და მთავრობის მოქვარენი სულ სხვადა-სხვა მიმართულებისანა შეერთებინა ერთად სწობროლოველადა იმათთან, ვინც მათ ეჩვენებათ მტრად. ასე იქცევიან ხშირად და იბრძვიან ახალი დაბადებულ გონებით და უნეობრივი ძალის წინააღმდეგ უველა ფარისევლოური მიმართულების პირნი, რომელნიც ხშირად შეადგენს შთელ დაბეჭდებულ ხალხის თაობას. შეხედეთ, როგორ მოქმედობდა წინასწარმეტყველების წინააღმდეგ ფარისევლობა, მაშინ, როდესაც ფარისევლობის წოდება არც კი იყო ხსენებაში. შეხედეთ, როგორ მოქმედობდა ფარისევლობა თვით ესოპატრისტეს და მისი მოკატელების წინააღმდეგ! თითქმის ერთი წინასწარმეტყველა არ მომკვდარს საფრისი ბუნებითი სიკვდილით: იერუსალიმში მოსწყვედდა წინასწარმეტყველთა, და ქვას დაჭკრებდა მივლინებულთა მისდამი (მთ. კვ.—ლზ). ასე არ მოქმედობს სული მთავრობის მოქვარეობისა ენლანდელ დროშიაცა? როგორც კი იმრვიან უფირსნი პირნი სხვადა-სხვა მოხერხებით

უფლებას, როგორც კი შეეჩვევიან უმფროსობას, მაშინვე დაიწყებენ მუყიათად ომობას უოვლისა და უოველთადმი; რაშიაც კი ხედვენ თავისუფლების საშიშროებას. ისინი არ უყურებენ მას, რომ სრულებით არ ესმისთ მათ თავისი საქმე, არ აქვსთ ნიჭი, არა აქვსთ არც ფიზიკური და არც სულიერი ძალა საქმის შესრულებისათვის; არ დასდევენ მას, რომ მათ დიდი ვნება მოაქვსთ თავისი მმართველობით მათდამი სამართველო ხალხთათვის, არ მიხედვენ ამას და არ დაუთმობენ თავის ადგილს სხვათა, უმეტესად ნიჭიერთა, უმეტესად მომზადებულთა და შემძლეთა. არა ვითარ ახალი ცხოვრების მოთხოვნილებას არ შეუძლია მთავრობის მოყვარეს შეაცვლევინოს თავისი ერთხელვე დადებული მოქმედება, ანუ დააცვლევინოს ადგილი სხვა უკეთეს მოქმედ პირთათვის, ისინი ომს უცხადებენ და ებრძვიან უოველსა ახალსა, პატიოსანსა, უმჯობესსა და ამით დააყენებენ, შეაჩერებენ კანონიერ ცხოვრებას, პროგრესიულად საქმის მიმდინარეობას, დაჰბადებენ ცხოვრების უმოძრაობას, დუჰავენ მრავალთა და ამით მიაყენებენ დიდ უბედურებას საზოგადოებას და ხალხს.

ძოგორ და რით უნდა ავიზოროთ ჩვენ ეს უბედურება?... ჩვენ უნდა დავამყაროთ ძველსა და ახალ შთამავლობაში რიგიანი შეხედულება და დამოკიდებულება იმ სახისა, როგორსაც ვხედავთ სამღრთო ისტორიაში. მეგობრულად უნდა

უყურებდეთ ახალ თაობას, უცლიდეთ მათ ადგილს, მოვამზადებდეთ მათ, რომ სასარგებლოდ ემსახურებოდნენ, უკუვაქცევდეთ ბოროტ მუშაკთა და უხსნიდეთ გზას მთავრობისადმი ნიჭიერთა და პატიოსანთა პირთა, ვიკავებდეთ მათ უზომო მიდრეკილებისაგან და საზოგადოდ ვცდილობდეთ, რომ იგინი მოვამზადოთ პატიოსანი შრომისა, კეთილი და სასარგებლო უმფროსობისათვის. ამისთანა ძველი თაობისა და მეუმფროსეთა მოქცევით და მოქმედებით, რასაკვირველია, მოსპობილი იქმნება ცხარი ომობა ძველ და ახალ თაობას შორის და მათნი ძალანი მშვიდობიანად დაუთმობენ ადგილს ახალ ძალას და მაშინ ცხოვრება წავა ხალხთა სასიკეთოდ.

ჟიკრძალენით, ძმანო და დანო, ცომსა მას ფარისეველთასა. ერიდეთ ფარისეველურ სულის მიმართულებას. თვითეულმა პირმან უნდა ადასრულოს თავისი საქმე კეთილ სინიდისიანად და არ უნდა დაადვას თავისი ტვირთი სხვათა მხართა ზედა, რომელნიც, იქნება, ისეც მძიმეთ დატვირთულნი არიან! უველამ უნდა გააკეთოს თავისი საქმე, ადასრულოს თავისი მოვალეობა, და საზოგადო საქმეც კარგად იქნება შესრულებული, მტაცებლობა, ძალადობა, გარყვნილი ცხოვრება უნდა შეიქმნენ ჩვენთვის საზიზღრად. კეთილნი, პატიოსანნი სიტყვანი ჩვენნი, კეთილ მსახურებრივი გარეგანი ჩვენი საქციელნი უნდა იყვნენ გამომხატველნი კეთილი და კეთილ მსა-

ხურებრივი ჩვენი სულის მდგომარეობისა და შეერთებულნი კეთილ ჩვენ მოქმედებასთან. ჩვენს გულში არ უნდა მონახოს ადგილი მთავრობის მოყვარებად, პატივის მოყვარებად, ახალი და ცხოველი ძალისადმი მტერობად სასარგებლო და ღირსთა მოქმედებად. ჩვენ კეთილი უნდა გვსურდეს კეთილ-მომქმედ და პატიოსანთა პირთა და ამ კეთილის მსურველობით უნდა აღიბეჭდოს ჩვენი მათთან კავშირი! ფარისევლური სული მთავრობის მოყვარებისა, ამპარტავნებისა და ფულის სიხარბისა კი არ უნდა სუფევდეს ჩვენში, არამედ სული მეზვერისა, მორჩილებისა უნდა უფლებდეს ჩვენს სულში და—მაშინ შევიქმნებით ჩვენ საზოგადოებისთვის სასარგებლო მოქმედნი, შრომის მოყვარენი, პატიოსანნი და ივთის მოშიშნი. იმერთი მაშინ იქმნება ჩვენ ცოდვითათვის მოწყალე და ყველას იქმს ჩვენ საკეთილოდ, როგორც დროებიდად, ისე საუკუნოდ. ამინ.

პირველი საქართველოს ექსარსოსის არჩევის
სკოპოსის ვარლამის მიერ თქმული წმიდასა
პასკის მწუხრსა ზედა.

წმ ვდღესასწაულობთ, საყვარელო მსმენე-
ლო, დღესა ამას **წ**რისტეს **პ**აცხოვრისა ჩვენ-
ნისა აღდგომისასა. ვდღესასწაულობთ და გან-
ვსკნრებით ამისთვის, ვინაიდგან დღესა ამას
შინა აღდგომილმან **ო**თაღმან განგვიღო კარი
ზეცათა სასუფეველისა, სადაცა არს სიხარული
საუკუნო, ნუგეშინის ცემა დაუსრულებელი, დიდება
გამოუთქმელი, სიმდიდრე დაუღვენელი, ცხოვ-
რება ანგელოსებრივი და საღმრთო. დღეს აღ-
დგომილმან **ო**თაღმან მოგვანიჭა ჩვენ საცხო-
ვრებელად სამოთხე ზეციერი, სადაცა არა არს
სიკვდილი, რომელმან განგვაშოროს ცხოვრებასა
საუკუნოსა; არა არს სწელება, რომელმან შე-
გვაშინოს ჩვენ; არა არს მოხეცებულება, რო-
მელმან მოგვაუძღუროს ჩვენ; არა არს მუნ
უბედურება, რომელმან განგვაშოროს ჩვენ; არა
არს მტერობა და შერი, რომელმან განუსვენე-

ბელ გვუოს ჩვენ. დღესა ამას შინა ადღგომითა თვისითა **ო**თაღმან **ეს**ო **ჩ**რისტემან მოგვანიჭა ჩვენ საუკუნო მემკვიდრეობა ზეციერისა მის ქვეყანისა, რომელიცა აღსავსე არს სადმრთოთა დიდებითა; ამისთვის ჩვენ თანამდებ ვართ დღესა ამას ქმნულსა **ი**ვთისაგან, მხიარულებად და განცხრომად. გარნა ცუდ იქმნების აწინდელი სინარული ჩვენი და სხვაცა უოველივე, უკეთუ არ ვისწრაფებთ აღსრულებად კეთილთა მათ საქმეთა, რომლითაცა მიწვენილ ვიქნებით მას სანეტაროსა საცხოვრებელსა შინა, რომელიცა **ეს**ო **ჩ**რისტემან განგვიმზადა ჩვენ ადღგომითა თვისითა.

ჩგონებ არავის ჩვენგანსა ექმნების ესოდენ განთიკნებელი გონება, რომელ არა ჰსურდეს დამკვიდრება საუკუნესა მას დიდებასა შინა სადმრთოსა, და დაუსრულებელსა მას სინარულსა შინა ზეციერსა! ჩვენ უოვლის სახით განცხადებულად ვხედავთ, რაოდენადაცა ამაო არს ქამიერი ესე ცხოვრება კაცობრივი; ჩვენ უოველსა ქამსა ვეფლით დასასრულსა ცხოვრებისა ჩვენისასა, უოველსა ქამსა ვხედავთ, რომელ მოახლებულ-არს დასრულება მყოფობისა ჩვენისა სოფელსა ამას შინა. და ამის გამო ვუწყით, რომელ მსწრაფლიად დაუტევებთ სოფელსა ამას და უოველსა ამაოსა კეთილობასა მისსა, ამისთვის, ვითარ არა ვიქმნებით ჩვენ მოსურნე, რათა მივიღოთ ნაცვლად სიკვდილისა ადგილი იგი, ადღგომითა **ჩ**რისტესითა ჩვენთვის განმზადებული, რომე-

ლიცა აღსავსე არს დიდებითა საღმრთოთა, სი-
ხარულითა გამოუთქმელითა და ნეტარებითა და-
უსრულებელითა. გარნა არა საკმაო არს მხო-
ლოდ სურვილი ამისი, არამედ თანამდებ ვართ,
რათა ვსცნათ, თუ ვითარითა სახითა შემძლებელ
ვიქმნებით მიწევნად საღმრთოსა მას და ზეცი-
ერსა საცხოვრებელსა, რომელიცა განმზადებულ
არს უოველთა მორწმუნეთა კაცთათვის აღდგო-
მითა **ესო ჭრისტესითა**, და ამისთვის მივა-
ქციოთ, კეთილ მსახერნო მსმენელნო, სასმენე-
ლნი ჩვენი შემდგომისა ამის სიტყვისადმი:

ოდეს დღემან ამან, ესე იგი, დღემან **ჭრი-**
სტეს აღდგომისამან განვლო და მოიწია დამე,
რომელსაცა შინა ნივთნი უხილავ ექმნებიან სა-
ხედველთაგან კაცობრივთა, მაშინ აღდგომილი
ოფალი ესო შესრულ ექმნა სახლსა მას შინა
კართა ხშულსა, „სადაცა იუვნენ მოწათენი მისნი
შეკრებულ“ და დაჰსდგა წინაშე მათსა; ამით
თანამდებ ვართ, რათა ვისწაფოთ, რომელ იგი
აწცა განსაკუთრებით მოვალს უხილავად მათ
მორწმუნეთადმი, რომელთაცა ექმნებისთ დახ-
შულად კარნი სახლისა მის სულისა თვისისანი,
იგი უხილავად და საიდუმლოობით არს აწცა
ჩვენ შორის და ნებავე შემოსვლად ჩვენგანისა
მის შორის, რომელსაცა ექმნების დაშულად
კარნი ტაძრისა მის სულისა თვისისანი, ესე იგი,
სასმენელნი; სახედველნი, ბაგენი და სხვანიცა სა-
გრძნობელნი ხორციელნი. და ესრეთ, საყვარე-

ღნო ქრისტიანენო, უკეთუ გსურს დამკვიდრება
 სასუფეველისა. ივთისა; უკეთუ გნებავს მიღებად
 ამის უძვირფასესისა საუნჯისა, დაჰქმენ კარნი
 სახლისა მის სულისა შენისანი, ესე იგი, საგრ-
 ძნობელნი, ვითარცა სულიერნი, ეგრეთვე ხორ-
 ციელნიცა, და მათით ნუ ჰსცნობ. ესე ვითართა
 ნივთთა, რომელთაგანცა შემოვლენ სულსა შინა
 შენსა ვნებანი შემამწიკვლებელნი მისნი, ესე ვითა-
 რნი, როგორც მაგალითებრ: ვეცხლის მოყვარება,
 ანგარება, უსამართლოება და ყოველნი მსგავსნი
 ამათნი ვნებანი მომკვლელნი სულისა კაცობრი-
 ვისანი სიკვდილითა საუკუნოთა. დაჰქმენ თვალნი
 შენნი, რათა მათ არა იხილონ იგინი, რომელთა-
 განცა შემოვალნ სულსა შინა შენსა ცოდვა (მო-
 მაკვდავი) მომაკვდინებელი მისი, ესე იგი, გულის
 თქმა ბოროტი, რომელიცა, სიტყვისაებრ მოცი-
 ქელის იაკობისა, ჰქმობს ცოდვასა და ცოდვა
 ჰქმობს სიკვდილსა საუკუნოსა: „გულის-თქმა იგი
 მიუდგის და ჰქმვის ცოდვა, და ცოდვა იგი სრულ
 იქმნის და ჰქმვის სიკვდილი“ (იაკ. თავი ა—იე).
 ესე ვითართა უგრძელველითა მიმხედველობითა
 პირველთა მშობელთა ჩვენთათა, ჩვენ ყოველთა
 მოვიდეთ ხრწნილება და თვით სიკვდილი. სა-
 ზოგადოჲმან დედამან ჩვენმან ევვამ მიხედა თვლი-
 თა თვისითა ხესა მას, რომლისადმიცა შენება და-
 ყენებულ იყო, და ამის გამო მოცთუნებულმან
 კეთილ სახილველობითა მისითა, სრულებით გა-
 ნიზრახა წინააღმდეგობობითა იმერთისათა ჭა-

მად ნაყოფისა მისგან და ამით განხრწნილ იყო სული თვისი ცოდვითა სასიკვდილოთა და ჩვენცა ყოველნი შთამომავალნი მისგან მივეცენით წყევასა და სიკვდილსა, ვითარცა მოწმობს საღმრთო წერილი: „და იბილა დედაგაცმან, რამეთუ გეთილ არს ხისა მის ჭამა, რამეთუ სათნო არს თვალთა აღნიღვა, და შვენიერ განცდად, და მიიღო დედაგაცმან ნაყოფისა მისგანი და ჰსჭამა, და მისცა ქმარსა თვისსა, მისთანავე და ჰსჭამეს. (შექმ. თავი—გ—ვ). ამისთვის თვით ივთისაგან შთავრდომილ იქმნა წყევასა ქვეშე და შთამავლობით თვისით სრულებით მიეცა სიკვდილსა; მისგამო ჩვენცა შეგვემოსა ხორცი განხრწნადი, აღსავსე ყოვლითა მწუხარებითა. გარნა, ქრისტეანენო, ნუ შეშინებულ ვიქმნებით ჩვენ საგლოველსა ამას შთამავლობითისა წყევისა და მისთანა შეერთებულისა სიკვდილისაგან. **ო**თაღმან ჩვენმან **ი**ესო **ქ**რისტემან ივნო ჩვენთვის; აღსდგა მკვდრეთით და აღდგომითა თვისითა განგვწმიდა, განგვახლა, განგვათავისუფლა ჩვენ ყოვლისაგან ცოდვისა, პირველთა მშობელთასა და ესე ვითარითა სახითა განგვამზადა ჩვენ სასუფეველისათვის ზეციერისა.

ზა ესრეთ, აწ ესე აღდგომილი **ჰ**ასცხოვარი ჩვენი საიდუმლოდ მდგომარებს ჩვენ შორის, და სურს სახლსა შინა სულისა ჩვენისასა შემოსვლად, უკეთუ კარნი მისნი მტკიცედ იქმნებიან დახმულ მაცთუნებლობათა და სიბოროტეთათვის ამის

სოფლისახა. ჰსურს რათა განგვატოვებოდეს ჩვენ მომკვდარნი ცოდვათაგან. და აღგვიყვანოს ზეცად და მოგვანიჭოს მემკვიდრეობა საუკუნისა მის ნეტარებისა; ნუ წინა აღუდგებით ნებასა აღდგომილისა ოფლისასა. დაჰქნებათ კარნი სულისა ჩვენისანი, ესე იგი, ვითარცა: თვალნი, ესრეთვე სასმენელნიცა ჩვენნი, და ნუ ვისმენთ ნურასოდეს ესე ვითართა სიტყვათა, რომელნიცა შემძლებელ არიან, რათა: აღამოეფონ, დაახნელონ და დანჰსთქან სული ჩვენი საუკუნოდ. განვეშორნეთ კაცთა უღმრთოთა, განრყვნილოთ, მოყვარეთა სიცრუისათა, მაცოტურთა, პირმოთხეთა, რომელნიცა შემძლებელ იქნებიან. შერყევად და მოკვდინებულცა სულთა. ადამიან უსმინა მომაცოტუნებელსა თვისსა ცოლსა, და უკვდავებისაგან მიეცა სიკვდილსა; განრწინასა და უჩინოებასა; ვითარცა მოუთხრობს მისთვის მოსე აღმწერელი შექმნათა: „ჰრქვა ოფალიან იმერთმან ადამს ე, რ. ისმინე შენ ხმა ცოლისა შენისა და ჰსჭამე, წყეული იყავნ ქვეყანა საქმეთა შინა შენთა; ოფლითა პირისა შენისათა ჰსჭამდე პურსა შენსა ვიდრე მიქცევად შენდა მიწად რომლისაგანცა მოგვიყვანე შენ, რამეთუ მიწა ხარ, და მიწადცა მიხვიდე შენ. (შექმთავი გ—ის—ით). ესე ვითართა სახითა ადამ მსმენელი მომაცოტუნებელისა მის ხმისა: ცოლისა თვისისა, მოცოტუნებულ იქმნა, და უკვდავი, არა თუ თვით იქმნა მოკვდავად, უხრწნელი განრწინილად, ზეციერი მიწიერად, არამედ ჩვენცა უოველნი

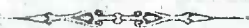
მისგან მოვიტარებ მისგან შთამომავალნი შთაცვი-
ვნულ — ვიქმენით მასვე ცვლილებასა შინა და
მოკლებასა კეთილობათასა. ამისთვის თანამდებ-
ვართ ჩვენ, რათა დავჭმათ საგრძობელი ესე
ჩვენი, კარი ესე სულისა ჩვენისა, რომელ არა
ვისმინოთ და არა ვჭსუნათ ამაონი იგი და წარ-
მწყმენდელნი სიტყვანი რომელთაგანცა დაინ-
თქმიან საუკუნოდ სულნი კაცთანი, რათა არა
მივეცნეთ კვალიდაცა სიკვდილსა საუკუნოსა; და
რათა **ო**.ფაღმან ჩვენმან **ი**ესო **წ**არისტემან მნი-
ლველმან კეთილისა გრძალულებისა და სარწმუ-
ნოებისა ჩვენისამან ინებოს მადლითა თვისითა
შემოსვლად ჩვენ შორის და გვყოს ჩვენ მოქა-
ლაქედ ნეტარად, ქალაქისა მის საღმრთოსად.

წდდგომილი **ო**.ფაღი **ი**ესო უხილავად მდ-
გომარე არს თქვენ შორის და სურს, რათა შემო-
ვიდეს იგი სულსა შინა თქვენსა; და თქვენცა, სა-
ყვარელნო განბანილნო და განახლებულნო სი-
სხლითა მისითა, დაჭმენით არა თუ მხოლოდ
თვალი თქვენნი, რათა არა იხილოთ, არა თუ
მხოლოდ ყური თქვენნი, რათა არა ისმინოთ,
არამედ თვით ბაგენიცა თქვენნი, რათა არა იმე-
ტყველოთ სიტყვანი ამაონი; დაჭმენით ბაგენი
თქვენნი, რათა არა წარმოჭსთქვათ „გიობანი“,
განკითხვანი და ცილის წამებანი, და რათა არა
ადმოსთქვათ ისე ვითარნი სიტყვანი, რომელნიცა
მსგავსად „მკვდრისა“ ორპირისა მახვილისა
მოგაკვდინებს თქვენცა და მოყვასთაცა თქვე-

ნთა, ანუ თუ მსგავსად სიკვდილს შემოსილისა ,,სამარალისა“ განგზრწნიან თქვენცა და მოუვასთაცა თქვენთა. მიხედეთ წინასწარმეტყველსა მეფესა და ვითს მვედრებელსა ივთისადმი და მღაღადებელსა: ,,დასდევ, **ო**თალო, საცო პირსა ჩემსა, და კარი ძნელი ბაგეთა ჩემთა. (ფსალმ. რმ. რიკ. გ.) ესრეთ უკვე უოველნი ქრისტეიანენი თანამდებ არიან, რათა ილოცვიდენ და ჰსთხოვდენ იმერთსა სამარადისოდ შეწვენასა და ცვისათვის ბაგეთა თვისთასა; ვინაითგან სიტყვათაგან თვისთა კაცი განმართლდების, და დაისჯებისცა; ვითარცა თვით **ო**თალი იტყვის ესრეთ: სიტყვათაგან შენთა განმართლდე, და სიტყვათა შენთაგან დაისაჯო. (მათე, თავი იბ, რიკს. ლზ).

ესე ვითარითა სახითა ჩვენ მედღესასწაულებთა დღისა ამის ადდგომისათა, და მსურველთა მიწვენად საუკუნოსა შინა დიდებასა, უოვლითურთ თანაგვადს დაცვად სულთა ჩვენთა ესრეთ, რათა საგრძნობელთაგან, რომელნიცა არიან კარნი ტაძრისა მისისანი, არ შემოსრულ იქმნენ შინაგან ჩვენსა, რომელნიმე დამაბნელებელნი, და მომაკვდინებელნი განზრახვანი. ვინაიდგან ვუწყით თანამდებობა ესე ჩვენი, და ესრეთვე სიძნელეცა აღსრულებად ამისა, ამისთვის ვევედრნეთ და ვსთხოვოთ ადდგომილსა **ეს**ოს, რათა ვითარცა მან ოდესმე შესრულმან მოწაფეთადმი თვისთა მიანიჭა მათ მაღლი უოვლად წმიდისა სულისა, ესრეთ აწცა მოგვანიჭოს ჩვენცა იგივე ვევედრნეთ

მას, რათა თვით მან დათქვას და საღმრთოთა
 ძალითა თვისითა განამტკიცოს საგრძნობელნი
 ჩვენნი, რათა ჩვენ ვხედვიდეთ ვისმენდეთ და
 ვმეტყველებდეთ მხოლოდ მას, რომელიცა გა-
 ნაცხობველებს სულსა და განვეშორებოდეთ მათ-
 გან, რომელნიცა მოაკვდინებენ მას. და რათა
 ჩვენ მყოფნი განათლებულად მადლითა უოვლად
 წმიდისა სულისათა დირს ვიქმენით და მივიღოთ
 სახლსა შინა სულისა ჩვენისასა, აღდგომილი იგი
ძივადი **იესო**, რომელიცა გჴყოფს ჩვენ მემკვი-
 დრედ საუკუნოსა დიდებისა თვისად, და მემკვიდ-
 რედ ზეცირისა მის სამეფოსად. ამინ.

შენახვა,

თქმული 11-ს ნოემბერს 1884-ს წელს, შემს-
თხვევისაგან მიტროპოლიტის ისიდორეს 50
წლის ეპისკოპოსობის იუბილეისა. ბრძანებ-
დრიტის გრიგორისაგან—(დადიანი).

წრა აღანთიან სანთელთა და-
ქსდგიან ქვებზე ხვიშირისა, არამედ
სასანთლესა ზედა, და კნათობნ იგი
ყოველთა, რომელნი იყვნიან სახლსა
შინა. (მათეს თავი ე. იე—ივ).

ჩვენი მართლ-მადიდებელი საქართველოს
ეკლესია დაწრსებისათანავე თვისისაჲ მიეცა სხვა-
და-სხვასა ტანჯვასა და წვაღობასა წარისტეს სა-
რწმუნოების მტრებისაგან. წარმართნი, თათარნი,
ყოზილობაშნი, ჩერქეზნი, ლეკნი, ოსნი თიფქმის
განუწყვეტლად ქენჯნიდენ მას. თუ ხანადისხან,
რომელისამე ძლიერის მეფის ხელში, საქართვე-
ლოს ეკლესია განთავისუფლდებოდა დროებითა
ტანჯვისაგან, თითქო იმისთვის, რომ შესძლე-
ბოდა მას ატანა რთხავალის, უფრო ძლიერის

წვალებისა. ამ გვარად იტანჯა იგი თუთხმეტი საუკუნის განმავლობაში; მაგრამ დრონი იცვალნენ. ამ საუკუნის დასაწყისში, განგებითა ივთისათა, შეეერთდა იგი რუსეთის ეკლესიასა და ჰპოვა მან მუედრო ნავთ სადგური. ამ დროიდგან ბედის წერა საქართველოს ეკლესიისა შეკავშირდა რუსეთის ეკლესიის ბედის წერასთან. შეერთებულის ეკლესიის მთავარ ეპისკოპოსთაგან არა ერთნი არიან ღირსნი პატივის-ცემისა საქართველოს მართლ-მადიდებელ ქრისტიანეთაგან თავიანთ ქველ-მოქმედებით და მოღვაწეობით. მაგრამ, უეჭველია, მათ შორის უპირველესი ადგილი უჭირავს საქართველოს ეკლესიის კეთილ-დღეობისათვის ზრუნვით და ქველ-მოქმედებით დღევანდელს იუბილიარს, უწმიდესის სინოდის თავსმჯდომარეს, პეტერბურგის და ნოვგოროდის მიტროპოლიტს ისიდორეს. მართალია, სულ უმეტეს ცამეტის წელიწადისა განაგებდა იგი საქართველოს ეკლესიას; მაგრამ ისეთ დროს შეხვდა მას აქ სამსახერი; რომ შეიძლო მოკლეს დროში ადებეჭდა მას გზა ნავალი.

ამ საქართველოს რუსეთთან შეერთების თანავე დაიწყო ომი რუსეთისა კავკასიის ურწმუნო და დაუგრომელ ხალხებთან, რომელიც გაგრძელდა მთელი სამოცი წელიწადი და გათავდა მხოლოდ მაშინ; როდესაც შეპყრობილ იქმნა უკანასკნელი მძვინვარე წინამძღოლი ლეკთა; და დამორჩილებულ აღმოსავლეთ-დასავლეთი კავკასია.

ღღევანდელს იუბილიარს, მაღალ ყოვლად
 უსამღვდელოესს მიტროპოლიტს ისიდორეს
 შეხვდა საქართველოში ექსარხოლობა სწორედ
 მაშინ, როდესაც ხსენებული ომი გაცხარებული
 იყო და როდესაც ლეკები თავს ზარსა ჰსჯემდენ
 საქართველოს კუთხეებს, განსაკუთრებით კახეთს.
 საქართველოს ქრისტიანობა იყო შემფოთებული
 და მისთვის საყვარელი, გაჭირვებაში მისაღობ-
 ლველი ადგილები — მონასტრები, ძველად მო-
 ოხრებულნი, წარმოადგენდნენ უწყალო ნანგრე-
 ვებს. მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესი ისიდორე
 შეუდგა ამ შემთხვევაში ხალხისაგან უფრო საპა-
 ტივცემელო მონასტრების და ტაძრების აღდგე-
 ნას; მან განაახლა და განამშვენინა ტაძარი
 ალავერდისა, მონასტრები და უდაბნო მარტყო-
 ფისა და ქვათა ხევისა და დავით გარეჯის უდა-
 ბნოც ბოლოს დროს ლეკთა და თათართაგან
 აოხრებული. ამ მონასტრებში ხალხმა სიამოვნე-
 ბით დაიწყო მსვლელობა წინანდებურად და მით
 საღბენი დასდო მსასოებელთა მართლ-მადიდე-
 ბელთა. არც ეს დედა ტაძარი საქართველოსი,
 სიონი, მოწამე მრავალ-გვარის ტანჯვისა და არა
 ერთხელ შერყეული ქრისტიანობის მტერთაგან,
 დარჩენილა უკურადღებოდ ღღევანდელს იუბი-
 ლიარს. ნახა რა იმან, რომ ეს დიდებული ტა-
 ძარი ჰატივ-საცემი იყო არა თუ საქართველოს
 მართლ-მადიდებელ ქრისტიანთაგან, არამედ სო-
 მენთაგან და ფრანგთაგანაც, დიდი მეცადინეობა

მიიღო მისი განახლებაში, შესაფერისად განამშვე-
 ნიერა იგი მხატვრობით. ამით არ გათავებულა
 იმისი მოღვაწეობა სასარგებლოდ საქართველოს
 ეკლესიისა. საქართველოს ზოგიერთა ადგილე-
 ბში, რომელნიცა დროთა ვითარებისა გამო მო-
 შორებულ იყვნენ ჩვენს სარწმუნოებას, და სადაც
 მაჰმადის სჯული გავრცელებულ იყო, მან, ვი-
 თარცა მოციქულმა, აღმართა ჯვარი ჭრისტესი
 და განანათლა ნათლითა ჭრისტესითა წყვდიადი
 მაჰმადის სარწმუნოების სალოცავთა ადგილთა.
 გარდა ამისა იგი სცდილობდა ქართულის წინა
 დაბადების ტექსტის აღდგენას, იმან გარდაათარ-
 გმინსა ქართულიდგან სლავიანურს ენაზედ და
 შეიყვანა სლავიანურ ღვთის მსახურებაში. წმიდა
 ნინოს საპატივცემულოდ შედგენილი საგალო-
 ბელი; იგი სცდილობდა სასულიერო სასწავლე-
 ბლების გაუმჯობესობას, ზრუნვიდა სამღვდე-
 ლოების კეთილ-დღეობისათვის და ხვ.>; იგი
 უყურებდა საქართველოს ხალხს, როგორც თა-
 ვის საკეთარს მოძმეებს, რისთვისაც საქართვე-
 ლოს მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანნიც უყუ-
 რებდენ მას, როგორც თავიანთს სულიერს მამას
 და უოველს მისს მოქმედებაში ხელს უწყობდენ
 მას. ამდენ ჩვენის ეკლესიის სასარგებლო მო-
 ღვაწეობასთან მაღალ უოვლად უსამღვდელოესმა
 იუბილითარმა გამოიჩინა შესანიშნავი კაცთ-მოყვა-
 რებაც შესახებ მტრებისაგან დაობლებულების
 ქართველი ყმაწვილებისა; ხშირად მოხდება ხო-

ლმე, როგორც იუბილიარის საქართველოში მოსვლამდის, ისე იმის აქ ყოფნაში, რომ ლეკები აიკლებდნენ სოფლებს, ამოხოცდნენ გამა-გაცებს და ტყვედ წაიყვანდნენ უმაწვილებს და ქალებს; უფრო უმეტეს ემტერებოდნენ იგინი სასულიერო პირებს, როგორც ჭრისტეს სარწმუნოების მასწავლებლებს: ბევრი მათგანი დატანჯულ იქმნენ და მიაბარეს სული იმერთსა; ბევრს მათგანს დარჩნენ ობოლნი ვაჟნი თუ ქაღნი, უპატრონოდ და უნუგეშოდ—აი ამათთვის პატრონად და ნუგეშად გამოჩნდა მიტროპოლიტი ისიდორე.

ჩას ჰქონდა გავლენა თავად-აზნაურობაზე და აკისვრინებდა მათ ბარბაროსთა ლეკთაგან აკლებულ სამღვდელოების ოჯახობისაგან დარჩენილ ობლების აღზრდას და ისინი შეწევნის ფულს აძლევდნენ მას. არა ერთი იმ გვარის სასულიერო წოდების ქალთაგანი ესე ვითარის წყალობით შეიქნენ უადრესის ბედნიერებისადმი მიწევნილნი. ეჭვი არ არის რომ არა ერთი ამ გვარ ობოლთაგანი შეაერთებს დღეს თავის ღოცვას მრთელი რუსეთის ეკლესიის ღოცვასთან დღეგრძელობისათვის იუბილიარისა.

ზა ჩვენცა მოვედით, ძმანო და მამანო! შევეერთოთ ღოცვა ჩვენი რუსეთის ეკლესიის ღოცვასთან დღეგრძელობისათვის მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესის ისიდორესა, რომელმაც მთელი (50-ი) ორმოცდა ათი წელიწადი განვლო ეპისკოპოსის ხარისხში სასარგებლოდ რუსეთის

და ჩვენის ეკლესიისა, რათა მით აღვასრულოთ ერთის მხრით მოვალეობა ჩვენი მისდამი იმ კეთილი საქმეებისათვის, რომელნიც მას უქმნია ჩვენთვის, და მეორეს მხრით მისთვის, რათა დავიკვათ შემოხსენებელი მცნება სახარებისა. „არცა აღანთიან სანთელი და დაჰსდგიან ქუჩაში ხვიმირსა, არამედ სასანთლესა ზედა, და ჰნათობნ იგი ყოველთა, რომელნი იყვნიან სახლსა შინა“ (მათეს თავი ე. იე—ივ) ამინ.

მოკლე მოძღვრება,

თქმული 14 იანვარს ქუთაისის საქალბო
გომნაზიაში უოვლად უსამღვდელოესის გაბ-
რიელისაგან.

ძეთილშობილნო მოწაფენო!

წინდელი დღე მართლ მადიდებელმა ეკლესი-
სიამ დანიშნა წმიდა ნინას მოსახსენებლად, ხოლო
ჩვენცა უველა, აქ შეკრებილნი, ამასთანავე ვდღე-
სასწაულობთ ამ ტაძრის დღეობას. დამარსე-
ბელმა ამა თქვენი სასწავლებლისა და ამამენებლებ-
მა ამ ეკლესიისა განგებ დაარქვეს ამა სასწავ-
ლებელს წმიდა ნინას სახელი. წმიდა ნინამ
განათლა საქართველოს ერი ჭრისტეს სარწ-
მუნოებითა; ხოლო თქვენ უველანი, აქ მოსწავ-
ლენი, სწავლობთ ამავე სარწმუნოებას, ნათლ-
დებით იმავე ქადაგებით და მოძღვრებით, რო-
მელნიც წმიდა ნინამ მოუტანა ჩვენ წინაჰართა.
ამასთანავე თვით წმიდა ნინა არის უმჯობესი
თქვენთვის მაგალითი და ჭკუის მასწავლებელი.
თქვენ შეგიძლიანთ და ვალდებულნიცა ხართ
შეისწავლოთ მისი ცხოვრება, საქმენი და მისი

სულიერნი თვისებანი და მერმე მიბაძოთ მას. არც ერთი მოძღვრება არ სჯობია ცხოველ მაგალითს. საქმე უკეთესია სიტყვაზე, მაგალითი უკეთესად მოქმედებს კაცზე, ვინემ მარტო სიტყვა.

ძას შესწირა წმიდა ნინამ თავისი სიკოცხლე? რაზე უფრო ზრუნავდა ის? რას მოახმარა მან თავისი სულის ძალა? მან თვისი თავი და ყოველივე თვისი ძალა შესწირა ივთის სამსახურს. ჰატარაობიდანვე მის გულში დაიბადა რაღაც საიდულო მისწრაფება, სურვილი, რომ მოსულიყო საქართველოში და ექადაგნა აქ ჭრისტეს სარწმუნოება; ის დარწმუნებული იყო, რომ ეს სურვილი იყო გადვიძებული მასში ივთისგან და ამიტომ ყოველივე დაბრკოლება მხნეთ დასძლია მან და იხმარა ყოველივე დონე, რომ მოსულიყო ივერიაში და ჭრისტეს სარწმუნოებით გაენათლებია ივერიელნი. აი ცხოველი მაგალითი, რომელსაც უნდა მიბაძოს ყოველმა ქალმა, თუ უნდა, რომ ნამდვილი ჭრისტეიანე იყოს. მართალია, ყველა ქალს არ შეუძლია, რომ იგი მეორე ნინა იქმნეს. არა ყოველს ქალს შეუძლია მოაქციოს ჭრისტესადმი მთელი ხალხი. ამისთანა საქმის შესრულება არ შეუძლიან ყველას. მაგრამ ყოველ ქალს შეუძლია და ვალდებულიცა არის ნიჭისა მეტრ მისისა თვის წრეში, განადვიდოს ივთისადმი სიყვარული და შესწიროს თავის თავი თავის ნათესავთა, მოყვასთა

და, შეძლებისა და გვარად, იუოს მომხრე კეთილისა. განსაკუთრებით უოველს ქალს შეუძლია და მოზბლეც არის, რათა იუოს ადმასრულებელი ივთის ნებისა; დიდი საქმეა ივთის პატივის ცემა და დიდება მისი ჩვენი კეთილი საქმეებით. ეს უმეტესად მოგეთხოვებათ თქვენ, რადგან ამ სასწავლებელში ნერგვენ თქვენს სულში უძვირფასეს სიმდიდრეს—**ჴრისტიანობრივს** განათლებას. სამწუნაროა, როდესაც ვინმე ქალი იქცევა დაფანტულად და თავის სიამოვნების გარდა არაფერზე არ ფიქრობს და უყვარს მხოლოდ თავის თავი. მაგრამ როდესაც ასე იქცევა ის ქალი, რომელმაც განათლება მიიღო, ეს უფრო სამწუნაროა და არ მიუტევება მას.

ჴეორედ, წმიდა ნინას უყვარდა უბრალო და მშვიდი ცხოვრება, არაფერში არ უყვარდა გადაჭარბება, კმაყოფილებოდა უბრალო საჭმელით და უბრალო ტანისამოსით. აი დიდი და მისაბაძავი მაგალითი უოველთა ქალთა, განსაკუთრებით ჩვენი ახალის დროის ქალთა! როცა თქვენ ამ სასწავლებელში სწავლას შეასრულებთ და შემდეგ შეუდგებით თავისუფალ ცხოვრებას, ერთდეთ ძვირფას მორთულობას, ნუ გაერთობით უბრალო ქვეყნიურს სიამოვნებასა და გაფანტულს ცხოვრებასა, რადგან ამისთანა ცხოვრება მავნებელი იქნება თქვენთვის. საუბედუროდ და მრავალთა სამწუნაროდ, შენიშნულია, რომ განათლებული ქალები უფრო ეტრფიან ამის-

თანა ცხოვრებას. ამიტომ თქვენ უოველთვის თვალწინ უნდა გქონდესთ წმიდა ნინა. იმასაც შეეძლო მდიდრულათ ჩაცმა და ცხოვრება; რადგან მასაც ჰქონდა შეძლება, რომ თვისი ცხოვრება სიამოვნებით გაეტარებია, მაგრამ ეს უოველივე შესწირა ივთის და მოჰყვასთა სამსახურს. ამ სასწავლებელში თქვენ, კეთილმოზობილნი მოწაფენო, უნდა მიეჩვიოთ უოველ საგანზე სჯას განონიერად. აქ თქვენ უნდა ჩაინერგოთ თქვენს სულში მტკიცე გრძნობანი და უნდა განამტკიცოთ თქვენი ნება, რომ შემდეგში უოველივე მწუხარებას დახვდეთ მზათ; შთაინერგეთ თქვენ სულში წმიდა ნინას მაგალითი და დარწმუნდით, რომ ზომიერს, ფნიზელს და შრომის მოჰყარულ ცხოვრებას შეუძლია ბედნიერება მიანიჭოს გაცს, ხოლო მოუფიქრებელი, წინ-დაუხედველი და არა ზომიერი ცხოვრება ღუპავს უოველ გაცსა.

შეგეწიოსთ თქვენ უველას იმერთი წმიდა ნინას ვედრებით, რათა ცხოვრებაში უოველთვის იქმნეთ მომხრე კეთილობისა და სიწმიდისა. ამინ.

დაეწიოსთ თქვენს თანამოძრაობისათვის წმიდა ნინას ვედრებით, რათა თქვენს ცხოვრებაში იქმნეთ მომხრე კეთილობისა და სიწმიდისა. ამინ.

მოკლე მოკვება. *)

რაში მდგომარეობს ზიარებისათვის მომზადება?

ძმანო ქრისტიანენო! თქვენ ემზადებით სა-
ზიარებლად. მადლობა ღმერთსა! კეთილი და
საქებარი საქმე განგიზრახავსთ. სასიხარულოა
ჩვენ მოძღვართათვის, როდესაც ვხედავთ ღვთის
მსახურებისადმი მიდრეკილებას ჩვენ სამწყსოთა
შორის. იმერთმან ჰქონს ეს მომზადება თქვენ საც-
ხონებლად. მაგრამ რომ რიგიანად მოვემზადოთ,
ძმანო ქრისტიანენო, საჭიროა ვიცოდეთ, თუ რა-
ში მდგომარეობს ზიარებისთვის მომზადება? რა
მოვალეობა უნდა აღვასრულოთ, რომ რიგიანად
მოვემზადოთ? როგორ უნდა მოვიქცეთ, რომ
უკეთესად აღვასრულოთ ეს მაცხოვარებითი წმი-
და მოვალეობა?

ეს მომზადება ძმანო ქრისტიანენო, მდგო-
მარეობს მარნულობაში, მაგრამ წმიდა ეკლე-
სიის სწავლისამებრ მარტო მარნულობა არ კმა-
რა ღირსეულად მომზადებისათვის. მარნულო-

*) (ქმულ არს ყვირილის ნათლის-მცემლის ეკლესია-
ში მღვ. დ. ლამბაშიძისაგან პირველი დიდ-მარხვის კვირიაკის
სამშაბათს.

ბასთან ჩვენ უნდა აღვასრულოთ წმიდა ეგკლესიისაგან დაწესებული მიუცილებელი მოვალეობა-- აღსარება და სხვა ღოცვები, დადებულნი მორწმუნეთათვის სიწმიდის მიღებამდისინ.

სირველად უოვლისა საზიარებლად მომზადებულმან უნდა დასტოვოს ქვეყნიერი ზრუნვა თავის საოჯახო საქმეებზე. უოველივე ღონის ძიებით უნდა ცდილობდეს, რომ ქვეყნიერი საქმეები და ზრუნვა არ იზიდავდნენ მის გონებას, გულს და ნებას. მაგრამ ეს იმას კი არ ნიშნავს, რომ უველა ოჯახური საქმეები მივატოვოთ და სრულიად მათზე აღარ ვიფიქროთ. არა, შეგვიძლია მცირე საოჯახო საქმეებიც შევასრულოთ, მაგრამ ამ საქმეების შესრულების დროს ჩვენ ნიადაგ უნდა გვახსოვდეს ღმერთი და ხშირად გავიმეორებდეთ: „**ოფალო შეგვიწყალებ!** ღმერთო მიღწინე მე ცოდვილსა. ამას! **ესეო ზაცხოვარო,** შემეწყალე მე!“

ბიუცილებლად უნდა ვიაროთ ეგკლესიაში და განსაკუთრებულ ყურადღებით ვისმენდეთ ღოცვას. ჩვენ აქ, ეგკლესიაში, ვდგევართ ცხოვრების გზაზე, სასუთუფლის გზაზე. აქ, საყდარში, სადაც გვესმის მაცხოვარებითი სწავლა, მოწიწებით უერს უნდა უგდებდეთ ღოცვის სიტყვებს; განვეშოროთ ამ ქვეყნიერ აზრებს და მარტო საღმთო წიგნების სიტყვას ვისმენდეთ და მათზე ვიფიქრობდეთ. როდესაც ეგკლესიიდან გამოდინართ, ვინც კითხვა იცის, უნდა კითხუ-

ლობდეს საღმრთო წერილის და სხვა ჭკუის დასარგებელ წიგნებს. ვინც უთხვამრ იცის, ის თაყნს თავს უნდა გაშლიცდიდეს; უნდა დათქრდეს თავის თავზე და კითხვას თავის თავს; „რას ვშვრები მე? ვის მისაღებად ვემზადები? როგორ უნდა მივეგებო მე მას? ვარ თუ არა ღირსი ზიარებისა? ვაი თუ მითხრამს მან, რომ მე არა ვარ ღირსი ზიარებისა? ამისთანა და სხვა ამ გვარ კითხვებზე დათქრება უკელა მაზიარებულთათვის დიდი სასარგებლოა.

ამასთან ღირსეული მომზადებისათვის, ძმანო, საჭიროა, რომ უკელასთან გქმონდეს მშვიდობა და ჩვენი სული უკებოდეს მშვიდობითა. უამისოთ ჩვენი მომზადება იქნება ფუჭი, უსარგებლო, ამაო. ჩვენ ვერ გავხდებით ღირსი ზიარებისა, თუ ჩვენი ძმის და მოყვასის შური ჩვენს გულში ბუდობს და განსვენებას არ გვაძლევს. შეიძლება სხვასაც არ ჰქმონდეს ჩვენზე გეთილი გული და მომდურავი იყოს, მაგრამ შენ, ძმაო, რომ არ დაბრკოლდე, თუ არ შეგობლია მასთან მიხვადე და შეიროფო, შენ შეუროფდი მას შენს გულში და გუთილის მეტი მაზედ არაფერი იფიქრო.

ამ მომზადებასთან, რასაკვირველის, საჭიროა არის მარხულობა. ჩვენ ვმარხულობთ მისთვის, რომ: თვითონ მაცხოვარმან ჩვენთან იქნოს ქრისტემ დაგვიწესა მარხულობა თავისი მარხვითა. ვმარხულობთ მისთვის, რომ: თვით მოციქული

ბოც მარხობდენ; ჩვენ ვიმარხავთ მისთვის კიდევ, რომ მარხვის შენახვა არის კეთილი საქმე და საჭიროა იგი ჩვენი ტანმრთელობისათვის და ცხონებისათვისაც...

ჩარხვა მასში მდგომარეობს, რომ ჩვენ ამ დღეებში არ ვხმარობთ ხორცეულობას, ყველს; რძეს, კვერცხს და თევზსა. ჩვენ ვხმარობთ მარტო მცენარის საჭმელსა და იმასაც უომიერად.

ყველა ეს არის, ძმანო, მარხულობა სხეულისა. მაგრამ კიდევ არის მეორე გვარი მარხულობა—მარხულობა სულიერი. ეს სულიერი მარხულობა მდგომარეობს მას შინა, რომელ ჩვენ ჩვენში მოვსპობთ ყოველ ნაირი ბოროტი აზრები და ფიქრები. მოვსპობთ ყველა ბოროტი ფიქრები, რომელნიც წინააღმდეგნი არიან ჩვენ მოყვასთათვის, მცნებათა და ჩვენი სინიდისისა; დავსდოთ ჩვენს ბაგეს საცო და მოვსპობთ უკმი მეტყველება; ბოროტ-მეტყველება და ამოდ მეტყველება. სულიერი მარხულობა მდგომარეობს კიდევ მასში, რომ შევასრულებდეთ კეთილთა საქმეთა. შევეწევოდეთ გლახაკთა, ვანუგეშებდეთ მწუხარეთა და შევიბრალებდეთ გაჭირვებულთა და საწყალთა.

რე ასე ვიქცევით, შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ ჩვენ ვემზადებით საზიარებლად და ღირსიკ ვიქნებით ზიარებისა. მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენს ზნეობით დაცემულ დროში, ყველა ასე როდი ემზადება! ზოგი ინახავს მარხვას, მაგრამ მის

სამარხო საჭმელს ზომა არა აქვს; დადის ეგკლესიაში და ლოცვის დროს დგას სხვა მლოცველებთან, მაგრამ მისი გონება გაფანტულია ამ ქვეყნიერ საქმეებზე; ის სულ სხვას ფიქრობს. ზოგიერთი ამისთანა პირების გონება და სინიღისი იქამდის მდაბლდება, რომ ეგკლესიაში იწყებენ ლაპარაკს, სიცილს და ხემრობას. ის, რაც უველა სასამართლო ადგილებში ადგრძაღულია, იმას აქ ეგკლესიაში გაბედვით ასრულებს. ამისთანა პირები თავისთავსაც აბრკოლებენ და სხვასაც და ასე ორ ნაირ ცოდვაში ვარდებიან. ამისთანა პირები თავისთავს ატყუებენ და უღირსად იღებენ ჭრისტეს ხორცსა და სისხლსა, დაფიქრდი შენ, ძმაო, და დარწმუნდი, რომ ზიარება უღირსთათვის ცუცხვი არს შემწველი. ამისთვის ეცადე, ძმაო, რიგიანად მოემზადო და ღირსი განდე ზიარებისა, რომლისაუკა უველა თქვენ ღირსი ვაგხადოსო. **ო**ფალმან ჩვენმან **ი**ესო **ჭ**რისტემან, ამინ.

უ მ ს ხ მ ა,

თქმული სიგელზე თბილისის საქალაქო გიმნაზიაში
საქანთგელის ექსანსის, ანხიუპისკოპოსის ზაგ-
ლესაგან 17-ს ოკტომბერს 1882 წელსა:

ბოუწოდებ თქვენზედა, შვილებო, ღვთის
გურამხევას და სულით და გულით ვისურვებ, რათა
თქვენ ცხოვრებაში მიბაძებდეთ სახარებაში მოხსენ-
ებულთა კეთილთა ქალთა, რომლებზედაც
გითხრათ თქვენ თქვენმა საღმთო სჯულის მას-
წავლობელმა, — მიმსგავსებოდეთ მათ ცნობილი
სარწმუნოებით, მტკიცე სასოებით, ღვთისა და
მოყვასის მხრვადრე სრუვარულობით. გულით
ვისურვებ, რომ როგორც სკოლაში, ისე მის გარე-
შე თქვენ იყვნეთ ჭეშმარიტნი ქრისტიანნი, თქვენი
კეთილ-თვისებაებით იმოქმედოთ იმათზედაცა,
რომელნიცა არ აღიარებენ ქრისტესა, თქვენი
კეთილ-მსახურებით და ჭეშმარიტი ღრისტიანებ-
რივი ურთი-ურთის სიყვარულობით აუწყებდეთ
დიდებასა ქრისტესა და ქრისტიანობისასა, კეთილ-
მოქმედებასა ქრისტეს სწავლისა და სჯულისასა
ხალხთათვის და მიაჩვიოთ ყველანი ქრისტეს
სიყვარულობასა.

შემდეგ არ შემიძლია არ გაგიმელოთ შესხმის დასასრულ მოყვანილი საღმრთო სჯულის მასწავლებლისაგან გაფრთხილება, რათა თქვენ არ შეადგინოთ უმაღლესი აზრი ქალზე — მის უფლებებზე, თვისებებზე და ღირსებებზე და არ იფიქროთ სახარებაში მოხსენებულის ქალის მაღლის თვისებების საფუძვლით, რომ ვითომც ქალი არა თუ თანასწორი არის კაცისა, არამედ მეტიც მაზე. ეს იქნებოდა მეცხოცმა, წინააღმდეგურ სახარებისა და ჭეშმარიტებისაგან საზოგადოებერში ქალი თანასწორია კაცისა, ზოგიერთ შემთხვევაში, — გულის გრძნობით, სიღრბილით, სიყვარულით, — ის საზოგადოდ მაღლა სდგას კაცზე და ქრისტიანობამ სარწმუნოების და ცხოვრების შესახებ გაათანასწორა ქალი და კაცი, არ გაარჩია მამრის სქესი და მდედრისა (გალტ. 3: 28). მაგრამ სახარებისამებრ კაცი უმაღლესია ქალზე. კაცი უმაღლესია ქალზე მისთვის, რომ უმაღლესი სახარებაში მოხსენებულ პირი, ემთავრესი სჯგანი სახარებისა — უფალი ჩვენი **იესო ჭრისტი** არის კაცი, ნურასთერს ვერტუვით მის ღვთაებრივ ბუნებაზე. კაცობრივ ბუნებითაც ის მიუწოდებლად უმაღლესია უოველთა კაცთაზე და ის უმაღლესია ესრულეს, უმაღლეს ქალზე — თავის უოვლად პატიოსანს დედაზე, — უმაღლესია იმ თვისებებით, რომლითაც ქალი აღმატება კაცთა — უმაღლესია სიყვარულობით ზეცათა ღვთისა მამისა და კაცთა მხურვალე სიყვარულო-

ბით და გრძნობით. ვის შეუძლია შეედაროს სიყვარულობაში იმას, რომელმანც დასდვა სული თვისი ცოდვილთა კაცთა. ნათესავისთვის; კაცის უადრესობა ქალზე, სახარებისა მეტრ იხილვების ზიქიდამაც, რომ გაცობრიული სახით წარმოდგენილი ღმერთი გზმოცხადდების კაცის სახით. პირველნი პირნი წმიდისა სამებისა იწოდებიან მამად და ძედ. ხალხისთვის ღმერთი იწოდება მამად მათდა. ქრისტეს იგავში გარუვნილ შვილზე, მამა ზეცათა ღმერთი გამოიხატება მამის სახით და მამა იგავში გამოიხატება ადსავსე იმისთანა სიყვარულითა, რომელზედაც მეტი არ მოიპოვება არც ერთი მოსიყვარულე დედის გულში. აი ესრეთ სახარება მამა კაცს რაცხს უმაღლესად დედა-კაცთაზედა იმისთანა თვისებებითაც, რომლითაც ქალები აღემატებიან მამა-კაცთა, უმაღლესი და უზენაესი სიყვარულობით.

ეს ღმერთ-კაცისაგან და ძის ზეცურ მამისაგან გადავალთ საზოგადოდ სახარების კეთილკაცებზე, მაშინ ისინი გამოგვეცხადებიან ჩვენ უფრო მალე უმაღლესად, ვინემ უმაღლესად და თითქმის თანასწორად სახარების დედა კაცთა... რასაკვირველია, თუ უკეთესი ქალები, სახარებაში მოხსენებულნი, შევადარეთ უფირს კაცებს, მაშინ ქალები აღმოჩნდებიან უმაღლესად კაცთა. მაგრამ ასე გასინჯვა ჭაკთთა იქმნება მიდგომითი. შედარება იქნება მიუდგომელი მაშინ, როდესაც შედარებულნი იქნებიან უკეთეს-

ნი ქალნი უკეთეს კაცებთან. ამ შემთხვევაში უპირატესობა არ დარჩება სახარებით ქალსა... სამარიტელი ქალი უმაღლესია სარწმუნოებით ნიკოდიმეზე, იმ ადვილ რწმუნებითა, რომლითაც ირწმუნა **Φრისტე**; მაგრამ უპირატესი არის სარწმუნოებით კეთილ-გონიერი ავაზაკი! იმან ძრწმუნა **Φრისტე** არა გრძელი საუბრის შემდეგ, არა წინასწარმეტყველური ნიჭის გამოყვანის შემდეგ, როგორც ეს მოხდა სამარიტელ ქალთან, არამედ იმ მიხუტში, როდესაც მასში, ერთი შეხედვით, ნაკლებად შეიძლებოდა შეტეობა **ოფლისა**, ძისა **ივთისა**... ცოლი **პილატესი** უმაღლესია უდირს თავის ქმარზე; მაგრამ უმაღლესი არ არის რომის ასის თავზე, რომელმანცა ირწმუნა **იესო Φრისტე** ჯვარზე დამოკიდებული? გასაოცარია სარწმუნოება, სიყვარული თავის ასულისა და სიმდაბლე ქანანელი ქალისა; რომელიც შეწუხებული იყო თავისი ასულის ავთიმყოფობის გვემით, ვითარება მაღალია, მაგრამ დედისაგან მოსალოდნელია; რომელიც ამისთანა მდგომარეობაში შთავარდნილია. მაგრამ როდესაც რომის ასისთავი მიუცილებლად სთხოვს **Φრისტეს** თავის სწეული ჭაბუკის მონის განკურნებას, როდესაც ამპარტავანი რომაელი შერაცხს თავის თავს უდირსად, რომ მის სახლში შევიდეს **Φრისტე**—ებრაელი, როდესაც იგი ერწმუნება მისი სიტყვის ძლიერებას, —ნუ თუ ეს სიყვარული, ეს სიმდაბლე, ეს სარწმუნოებით უმაღლესია ქანანელი

ქალის სარწმუნოებაზე, სიყვარულზე და სიძდაბლეზე? უოვლად ჰატიოსანი, წმიდა, მწერვალეა სიყვარული ქრისტეს და მისი სწავლისადმი მარიამისა—ღაზარეს დისა. მაგრამ ამაზე მეტია სიყვარულობით მოციქული, შეყვარებული მოწაფე **Φრისტესი** წმიდა იოანე ღვთის მეტყველი. უმაღლესად მოციქულთა გვერდებთან მენელ-საცხებელნი დედანი ჯვარცმის ვნების დროს ქრისტესა... მოწაფეები განითანტენ და დასტოვეს **Φრისტე** მარტო, ხოლო მენელ-საცხებელნი დედანი კადნიერად სდგანან ჯვართან, მაგრამ ჯვართან იდგა ერთი კაცი მოციქულთაგანი იოანე ღვთის მეტყველი... ხოლო იოსებმა ნიკოდიმოსითურთ არ მიხედეს თავის სიკოცნლის შიშს, გარდმოიდეს ვაში **ოფლისა** ჯვარიდგან.

წმასთან დრო **ესო** **Φრისტეს** ვნებისა იყო მოციქულთათვის გამოცდისა და უძლეურებისა, ხოლო მენელ-საცხებელთათვის — რომელთაგან ზოგს მათგანს ჰქონდათ დრო განსაცდელისა და დაკემისა, — ეს დრო მათთვის იყო მათი ზნეობითად აღმატებისა და უადრესობისა. დადგა შემდეგ დრო მოციქულთათვის ზნეობრივი დღესასწაულობისა, — და მათ თავისი სისხლითა ადბეჭდეს თავისი სარწმუნოება ქრისტესადმი და თავიანთი სიყვარული მისდაძმი. ამ დროს ისინი თუმცა არ იდგენ უმაღლესად წმიდათა დედათა — მენელ-საცხებელთა, მაგრამ გაუთანასწორდნენ მათ. საზოგადოდ გა-

გრძელება დიდი საქმისა — ხალხის ცხოვრებისა ქრისტიემ მიაძღო უაღრესად გაცთა, წმიდათა მოციქულთა და მათ მოადგილეთა და ვითარი შეუდარებელი დიდება სულისა და სიყვარულობისა გამოიჩინეს მოციქულებრივ სამსახურში მოციქულთა პეტრემ და პავლემ და სხვა მოციქულთაჲსა!... მათ მოჰფინეს ხმა სახარებისა მთელს ქვეყნაზე და ყოველ საუკუნეთათვის დაიკვეს და გარდასცეს ეკლესიას თავისი წმიდანი წერილნი იესო ქრისტეს ჭეშმარიტებაზე; ეს დიდი უაღრესობაა გაცთა.

ჩიებადეთ, კვალად ვიმეორებ, სახარების ქალთა კეთილ-მოქმედებით, — სარწმუნოებით, სიყვარულობით, სასოებით, მიჰბაძეთ ამ ქალთა, რომელნიც გირვენეთ შესხმაში. მაგრამ მე თქვენ გირვენებთ კიდევ ერთ სახარების ქალს, რომელიც დაგვაზიწუდა ჩვენ შესხმაში, რომელიც სხვა წმიდათა ქალთა შორის დირსია მიბაძვისა. ეს ქალია ყოვლად წმიდა ქალწული მარიაჲ, — დედა-ღვთისა-გაცისა. ვითარი უსრულესი სიწმინდე, ვითარი სიმშვიდე, ვითარი თავდაჭერილობა სიტყვაში, რა საკვირველი წმიდა კეთილ-გონიერება განასხვაავებს მას — უსრულეს ყველა ქალებში!... სიმდაბლისა გამო, ის არა რაცხს თავის-თავს დირსად დედად უფლისა და შიშით ისმენს ზეციურ მახარებელსა და მხოლოდ დაწვლილებით მოფიქრების შემდეგ ის ერწმუნება კეთილხარებას. არა თვის ზნეობრივ სისრულეში, არა-

მედ თავის სიმდაბლეში ხედავს: იგი თავის დიდების საფუძველს, — მოწოდებას დედად უფლისად უოთნისა... ამადღებულთა რა უველასზე მეტათ ეკკლესიაში, იგი ეკკლესიის მმართველაში, მდაბლად იჭერს თავს აწრდილში, მიანიჭებს რა მოქმედებას ეკკლესიაში, ნებისამებრ: ძისა და ღვთისა თავის მოუციქულთა... ზოლო სიყვარული მისი ქრისტიანთა ნათესავთადმი რა მრავალ კეთილ მოქმედების სახით გამოცხადებულ არს!... აი უველასზე მეტათ ღირს-მისაბაძავი მაგალითი თქვენთვის, შვილებო. ეს მაგალითი არის უოვლად წმიდა ქალწული მარიაში — უბიწო და უპატიოსნესი, მშვიდი და წყნარი, თავდაკარვებულ სიტყვაში, ფრთხილი, გასაოცარი აღსავსე სიყვარულითა... მიჰბაძეთ მას, მის ღვთაებრივ ძესა — ქრისტესა სიწმიდითა და სიყვარულითა, და თქვენ გაუწევთ დიდ ზნეობრივ მსახურებას თქვენს ოჯახობას, საზოგადოებას, მხარეს, სახელმწიფოს, თქვენ შეიქნებით სახთლად, რომელიც გაუნათებს სხვათა გზასა ზნეობრივ წარმატებაში და მშინ, მოუძებნელათაც უფლებათა ქალთათა, — თქვენ არ დაუვარდებით მდგომარეობით გაცთა ზნეობრივი თქვენი სისრულით და თქვენის მხრით ამ უფლებათა მოუძებნელად დაიჭერთ საზოგადოებაში, უოველ კაცობრიობაში ღირს წათანადო მაღალ აღსავს, რომელიც სრულებით დააკმაყოფილებს ქალს — ქრისტიანსა ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა. *)

ბაგშების ნათლის-ღებასზე ბაბტიანების წინააღმდეგ.

მართლ-მადიდებლობა და ბაბტიანი, სხვათა შორის, განსხვავდებიან ერთი ერთმანეთისაგან უმაწვილების ნათლის ღების სწავლის შესახებ. მართლ-მადიდებელი ეკლესია ნამდვილად ასწავებს, რომ უმაწვილებისთვის ნათლის-ღება საჭიროა და ამასთანავე ამცნებს, რათა ნათელს-ღებდენ მათ. «ვინც უარყოფს ნათლის-ღების საჭიროებას პატარა უმაწვილებისთვის, დაბადებულთა დედის მეცლისაგან», — ამბობს კარფაგენიის კრება, — «ანუ ამბობს, რომ თუმც უმაწვილები ნათელს-ღებენ განსაწმენდელად ცოდვათაგან, მაგრამ მამა-პაპეული ადამის ცოდვებისაგან ისინი არათერს არ იღებენ, რაც უნდა გაებანათ მათ ნათლის-ღებისაგან (რის გამო მტკიცდება, რომ ნათლის-ღება ცოდვების განსაწმენდელად იხმარება უმაწვილებისთვის ნამდ.

*) (ქველ არს თბილისის სასულიერო სემინარიის ეკლესიაში საქართველოს ექსარხოსის პავლესაგან ღვთის მსახურების გარეშე! აკბრების დროს.

ვილად კი არა, არამედ ტყუილ უბრალოდ), — ის წყეულ იყო. ვინაიდან მოციქულისაგან ნათქვამი: ერთისა მის კაცისათვის ცოდვა სოფლად შემოხდა, და ცოდვისა ძლით სიკვდილი! და ესრეთ ყოველთა კაცთა ზედა სიკვდილი მოიწია, რომელთა ყოველთა შესცოდეს (რომაელ. ე, იბ), — უნდა გვესმოდეს არა სსვა ნაირად, არამედ ისე, როგორც ესმოდა მთელს დედა-მიწის ზურგზე გავრცელებულს მართლ-მადიდებელ ეკლესიას. ამიტომ ამა სარწმუნოების განზრთ ბავშვებიც კი, რომელთა თავისთავად ჯერ კიდევ არ შეუძლიათ რამე ცოდვა ჰქონან, ნათელს იღებენ ნამდვილად ცოდვებისაგან განსაწმენდელად და მეორე დაბადებით მათში გაიწმიდება ის, რაც იმათ გადმოიღეს პირველ დაბადების დროს (კან. 124). მოუნათლავი უმაწვილის სიკვდილს მართლ-მადიდებელი ეკლესია რაცხს დიდ უბედურებად ყრმისათვის; ხოლო ამ ცოდვის ჩადენას — მძიმე ცოდვად, აგრეთვე დიდ დამნაშაობად ეთვლებათ იმ პირთ, რომელთა დაუდევრობით მოხდა უმაწვილის უნათლავად სიკვდილი. მღვდელი, რომლის დაუდევრობით მოკვდა უმაწვილი უნათლავად, ეკლესიის განზრთ სასტიკად ისჯება და ჩამოიყვანების მედავითნის ადგილზე. უველა ესეები ნამდვილად ამტკიცებენ, რომ მართლ-მადიდებელი ეკლესია საჭიროდ რაცხს ბავშვებისათვის ნათლის-ღებას. წინა აღმდეგ ამისა ბაბტიზმი უარსა ჰყოფს ბავშვ-

ბის ნათლის-ღებას, იმათ ნათლის-ღებას სთვლის უკანონოდ და თავის მიმდევართ, რომელნიც უკვე მონათლულან ემაწვილობაში, დიდობაზე ისევე ხელ მეორედ ნათვლენ ხოლმე.

ხად არის ჭეშმარიტება? მართლ-მადიდებელი ეკლესიის სწავლაში და მოქმედებაში, თუ ბაბტიზმის სწავლაში, როგორც ბაბტისტებიც ფიქრობენ?

სწორს ვასუხს კითხვაზე: საჭიროა ბავშვებისთვის ნათლის-ღება, თუ არა, სადმართო წერილი არ იძლევა. იმაში არ არის ისეთი ადგილი, რომელიც პირ-და-პირ გვამცნებდეს ემაწვილების ნათლის-ღებას, აგრეთვე არც ისეთი ადგილებია, რომელნიც გვიკრძალავდნენ ემაწვილების ნათლის-ღებას. ამიტომ როგორც მართლ-მადიდებლები, აგრეთვე ბაბტისტებიც არ აფუძნებენ თავიანთ სწავლას ემაწვილების ნათლის-ღების შესახებ სწორ საფუძვლებზე, არამედ თავიანთი დოღმატები გამოჰყავთ სხვა-და-სხვა ქრისტიანული სწავლისაგან. თუმც ჩვენ ურად-ღებით განვიხილავთ სადმართო წერილის სხვა-და-სხვა ადგილებს, რომელთაც საიდუმლო ნათლის-ღებასთან დამოკიდებულება აქვს და შევადარებთ ამ საიდუმლოს სწავლას მთელ ქრისტიანულ დოღმატებთან, რომელთაც საიდუმლო ნათლის-ღებასთან დამოკიდებულება აქვს, მაშინ ჩვენ ვნახამთ მტკიცე და ნამდვილ გასამართლებელ საბუთებს მართლ-მადიდებელი

ეგკლესიის სწავლისას ბავშვების ნათლის-ღების შესახებ და ბაბტისტების სწავლის სიმტყუნეს.

საღმრთო ისტორიაში, — მოციქულების დროს ქრისტიანობის გავრცელების მოთხრობებში მოიხივებიან ისეთი ადგილები, რომელთა შეუძლიათ მიგვიყვანონ იმ დასკვნამდის, რომ მოციქულების დროსაც სრულდებოდა ნათლის-ღება. ეს ადგილები გვინატრვენ, რომ არა მხოლოდ ზოგიერთი პირები მიდიოდნენ ქრისტესთან და ნათელს იღებდნენ, არამედ მთელი ოჯახობა. ამ გვარად თუღიპიაში ნათელს-იღო ვინმე ქალმა, სახელდობ ლიდაამ და მასთან ნათელს-იღეს მის სახლში მყოფებმაც (საქ. წმ. მოციქ. 16, 15). ამ გვარად ამავე ქალაქში ნათელს-იღეს: საპატრიმროს უარაულმა და მთელმა მისმა სახლობამ, (საქ. წმ. მოციქ. 16, 27-33). კორინთიაშიაც წმ. მოციქულმა პავლემ ნათელს სცა არა მხოლოდ გაის და კრიპსას, არამედ სტეფანეს სახლობასაც (1 კორ. ა, იდ—ივ). რა გამოდის აქედამ? განა უველა ეს სახლობანი შესდგებოდნენ დიდებისაგან მხოლოდ და მათ შორის არ იქნებოდნენ პატარანიც? ძალიან ძნელი წარმოსადგენია, რომ სამივე ამ ოჯახში პატარაებიც არ ყოფილიყვნენ და თუ ამ სახლებში უმაწვილებიც იყვნენ, მაშინ უველა შინაურების რიცხვში, რომელთაც მიიღეს ნათლის-ღება, რატომ არ უნდა ვიგულისხმოთ უმაწვილებიც.

მაგრამ აქ ჩვენ საქმე გვაქს იმ ქრისტიანებთან,

რომელნიც კერპთ-თაყვანის მკემლობიდა მკად-
 მოვიდენ ქრისტიანობაზე, ამიტომ ჰატარა უმაწ-
 ვილების დიდებთან ერთად ნათლის-ღებაზე
 ნამდვილათ ვერას ვიტყვი, მაგრამ მისი თქმა,
 რომ უმაწვილებს ნათლავდენენ ურიების სანდობ-
 ში, რომელთაც ქრისტიანობა თვით მოციქუ-
 ლებისაგან მიიღეს, ჩვენ სინამდვილით შეგვიძ-
 ლია. წმ. მოციქულის პეტრეს ძლიერმა ქადა-
 გებამ სული წმიდის მოსვლის პირველ დღეს
 მოაქცია ქრისტესადმი სამი ათასი კაცი (საქ.
 წმიდ. მოციქ. ბ. მ.). ამის შემდეგ ხუთი ათასი
 კაცი ერწმუნა ქრისტეს და ნათელს იღეს, რაჟა.
 მათ ნახეს, რომ მოციქულებმა პეტრემ და
 იოანემ განკურნეს დაბადებიდგან ეოჭლი (4, 4),
 ეეჭველია, რომ ნათელ-ღებულთა უმეტესი რიცხ-
 ვი იყო ცოლ-შვილიანები და მათ სანდობაში
 ეყოლებოდათ უმაწვილებიც. — განა შესაძლებე-
 ლია, რომ ამ ახლად ნათელ-ღებულთ ქრისტეს
 მოწაფეთ და განსაკუთრებით გულის მოდგინე-
 მათგანს; თავიანთი სანდობის ქრისტესადმი
 მოქცევის და განათვლის შემდეგ მოუნათლავრ-
 დაეტოვებიათ თავიანთი უმაწვილები? არა, ეს
 არ შეიძლებოდა. ამას არ იქმოდენ არც მოციქ-
 ულები და არც მოწმუნე ურიები. სადმართო-
 წერილიდამ ვიცით, რომ როცა აბრამთან ერ-
 თად მცნებას იღებდნენ, და როცა ამ ცნებას
 დასამტკიცებლად წინ დაიკვეთავდნენ (ბოლმე,
 უფალმა ბრძანა, რათა წინ დაეკვეთათ არამბო-

ლოდ დიდებს, არამედ პატარა ბავშვებსაც. და ყრმამან რვისა დღისამან, ეუბნება უფალი აბრამს, — წინა დაიცვითოთ თქვენმან ყოველმან წულმან ნათესაგან შორის თქვენსა, სახლის წულმა და კეცხლით ფრდილმან ყოველისაგან ძისა უცხოსა, რამელ არა არს თესლისაგან შენისა, წინა დაცვეთით წინა დაიცვითოთ, სახლის წულმან სახლისა შენისამან და კეცხლით ფრდილმან, უსათუოდ და იუოს წინადაცვეთილ... და იუოს აღთქმა ჩემი სორცსა ზედა თქვენსა აღთქმად საუკუნოდ (შემ. 17, 12-13). და წინა დაცვეთა ითხოვებოდა უველასაგან, წინა-აღმდეგ შემთხვევაში წინა დაუცვეთელს მოელოდა სიკვდილით დასჯა. რამელმან არა წინა დაიცვითოთ სორცი, წინა დაუცვეთელობისა მისისა, რამეთუ აღთქმა ჩემი განაჩარვა (სტრი. 14). და ებრაელებიც სიმკაცრით ასრულებდნენ დვთის აღთქმას წინა დაცვეთაზე. წარმოსადგენია განა, რომ მოციქულებს და ან გაქრისტიანებულ ებრაელებს, რომელნიც თავიანთ შვილებს დაბადებიდგან მერვედდეს წინა დაცვეთავდნენ ხოლომე, როცა კი გაქრისტიანდებოდნენ დაეუბნებიათ მათ უმაწვილები მოუნათლავად? მოციქულები როგორც თვითონ, აგრეთვე თავიანთ მოწაფეთ ასწავლიდნენ, რომ წინა დაცვეთა მამასწავებელი იუონათლის-დებისა, ხოლო ნათლის დება მიაჩნდათ. წინა დაცვეთის სამაგიეროდ, — ე. ი. ნათლის-დება იუონ ხელ უქმელი წინა დაცვეთა (კოლ. 2, 11-12), წინა დაცვეთა უფრო საჭირო და მაცხოვრებელი ხორციით წინა დაცვეთაზე (სტრი.

12-15) და რომელიც იხმარებოდა მეორე განსა-
 ბანელათ, განსაანლებლად (ტიტ. 3; 5). განა
 მოციქულები, ან ქრისტეს მოწმუნეებრაელები
 მოუნათლავად დატოვებდენ ბავშებს? ისინი უცქე-
 როდენ ნათლის-ღებას, როგორც კარს, მიმყვა-
 ნებელს ღვთის სასუფეველისადმი, როგორც ახა-
 ლი მადლიანი ცხოვრების დასაწყისს, როგორც
 ღმერთთან ახალი აღთქმის მომასწავებელს და
 მასთან უპირატესობასაც აძლევდნენ ნათლის-
 ღებას ძველი აღთქმის წინადაცვეთაზე და ამი-
 ტომ ისინი, ახსოვდათ რათა მათ, რომ მერვე
 დღეს წინადაუცვეთელნი ბავშები სიკვდილით
 დასჯილ იქნებოდნენ ხოლმე, რის გამო მერ-
 ვე დღეს უსათუოდ ასრელებდნენ წინა დაცვე-
 თას ძველ აღთქმაში, უოველივე ამის მიმხედვარე
 განა დატოვებდნენ ბავშებს უნათლის-ღებოდ,
 რომ ამით დაეშალათ მათთვის სასუფეველში
 შესვლა და ჩაეგდოთ ისინი საუკუნო ტანჯვაში,
 რომელიც უმწარესი იყო იმაზე, რომელიც მო-
 ელოდათ წინა დაუცვეთელ ბავშებს? არა, მოციქუ-
 ლების და მშობლების სიყვარული ბავშებისადმი,
 რომელნიც უყვარდა თვით უფალს იესო ქრის-
 ტეს და ის მცნება, რომელიც მათ გადმოცემულ
 ჰქონდათ სასტიკი განონით წინა დაცვეთაზე, ნებას
 არ მისცემდენ მათ, რომ დაეტოვებიათ ბავშები
 უნათლავად და ამით მიეცათ ისინი საუკუნო
 ტანჯვისათვის, როგორც მერვე დღეს წინა
 დაუცვეთელნი ებრაელის ბავშების სული მოსპო-

ბილი იქმნება ხოლმე ღვთისაგან. ამიტომ უეჭველია, რომ მოციქულები იმ შემთხვევაში, როცა მთელს სახლობებს მოაქცევდნენ ხოლმე ქრისტესადმი, თვითონაც ნათელს-სცემდნენ ხოლმე და ამასთან სხვებსაც ამცნებდნენ ხოლმე; რომ ნათელ ეკათ არა მხოლოდ დიდებისათვის, არამედ ბავშებისათვისაც.

ესრეთ ყოვლად სარწმუნო და ჩვეულებრივ ჰერაკტიკას მოციქულების დროისას, თვით მოციქულთა ქცევა-მოქმედებას მივყავართ იმ დასკვნამდე, რომელიც ხელს უწყობს მართლმადიდებელ სწავლას ურმათა ნათელაზე; მაგრამ სრულებითაც არ ეთანხმებიან ბაბუისტების შეხედულებას ამ საქმეზე. მართლმადიდებელსავე სწავლას ურმათა ნათლის-ღებაზე აუცილებლად გვიმტკიცებს აგრეთვე შედარება ნათლის-ღების დოღმატისა უველა იმ დოღმატებთან, რომელთაც ამ საიდუმლოსთან აქვსთ დამოკიდებულება. ამ დოღმატთა ნათლის-ღების დოღმატთან შედარებისაგან გამოდის, რომ 1) ნათლის-ღება ურმათა აუცილებლად საჭიროა; 2) რომ იგი შესაძლებელია, როგორც ჭეშმარიტი და მაცხოვრებელი ნათლის-ღება; 3) რომ იგი ადგილთქვამს უმეტეს მაცხოვრებელ ნამყოფთა, ვიდრე ნათლის-ღება გადადებულ მოსახანათლავი ურმის სრულ წილგანობამდის; 4) რომ ნათლის-ღება ჩვილთა სავალდებულოა მწყემსთათვის ეკკლესიისა და მშობლებისათვის.

ნუ თუ საჭიროა ყრმათა მონათვლა? ეს იმას ჰგავს, ვინმემ რომ იკითხოს: საჭიროა ბოვშთათვის საუკუნო ცხოვნება? საჭიროა მათთვის ხსნა ცოდვისა, წყევლისა და სიკვდილისაგან და შესვლა ღვთის სასუფეველში და ღვთის შვილად წოდება? ამ კითხვაზე შესაძლებელია მხოლოდ ერთად ერთი განზნინი პასუხი: განთავისუფლება ცოდვისა, წყევლისაგან და საუკუნო დაღუპვისაგან აუცილებლად საჭიროა ყრმათათვისაც. თუ უმაწვილებისათვის უსაჭიროესია გამოხსნა, უთუოდ მათი ნათლის-ღებაც აუცილებელია.

ღვთის სიტყვა ცხადათ გვამცნებს, რომ ყოველი კაცი გამოუკლებლად, გარდა მხოლოდ უცოდველი ქრისტესა, — წარმოდგება რა ერთი ცოდვილი წინაპარის ადამისაგან, ცოდვილ არს; ცოდვილ არიან ისინიც კი, რომელთაც არ შეუცოდავსთ მსგავსად გარდასვლისა მის ადამისა; ე. ი. ბავშები (რომაელ. 5, 14); ცოდვილ არიან ისინი, როგორც უსჯულოებასა შინა მიდგომილნი და ცოდვასა შინა მობილნი (დავით. 50, 7). კითხვა იგი ერთისა მის კაცისათვის ცოდვა სოფლად შემოსდა და ცოდვისა ძალით სიკვდილი. ესაჲთ უოველთა კაცთა ზედა სიკვდილი მოიწია, რომელთა უოველთა შესცოდეს (რომაელ. 5, 12). ცოდვილ არიან ყველანი? მაშასადამე ბავშებიც კი, თუმც მათ არ შეუცოდავსთ მსგავსად ადამის შეცოდებისა, გაგებით და თავისუფლად. შესცოდეს ყოველთა, და მაშა სადამე ბავშებმაც

შესკოდეს: ეს მტკიცდება იმითი, რომ ხშირად ბავშები, დაბადებისთანავე, კვდებიან. აქედამ მტკიცდება, რომ ბავშებიც, ცოდვილ არიან და ამიტომაც მათ იტაცებს სიკვდილი, რომელიც შედეგია ცოდვისა (იაკ. 1, 15,) სამაგიერო ცოდვისა (რომაელ. 5, 12; 6, 23); როგორც ცოდვილნი, ბავშებიც კი მტერ არიან ღვთისა (რომაელ. 5, 8-10), ისინი უცხო ქმნილ არიან ცხოვრებისაგან ღვთისა (ეფეს. 4, 18; კოლ. 1, 21) ქმნილ არიან ბუნებით შვილად რისხვისად (ეფეს. 2, 3), — ისინი შვილ არიან ჩისხვისანი. ბუნებით, ვითაც იგი სხვანი, მაგრამ თავის პიროვნული ცოდვებისა გამო კი არა. იგინი იმყოფებიან წყევასა ქვეშე (გალატ. 3, 10—13), — განწირულ არიან სასიკვდილედ, მომაკვდავ არიან ცოდვისა გამო (ეფეს. 2, 1, კოლოს. 2, 13), აქვთ მათ ხოცვისა მომაკვდავი (რომაელ. 8, 11) და როგორც ხორცი, მკვდარ არიან სულით (რომაელ. 8, 13), ისინი ხოცვითა თვისითა მოიშვიან ხოცვითა (გალატელ. 6, 8) ამიტომ განა საშიშო არ არის ბავშების სვე, რომელიც შედარებით წმინდანი და უცოდველნი არიან, მაგრამ ისინი მაინც ირიცხებიან ღვთის მტრებად, თუმცა ისინი სამუდამოდ დარჩებიან ხორცად, განუახლებლად? აქედამ უხადია, თუ რა საჭიროა ვიზრუნოთ ბავშების გამოხსნაზე მათი ცოდვილი მდგომარეობისაგან, რომელიც უქადის მათ დასჯას და დაღუპვას!... ვინ იქნება ისე შეუბრალებელი,

რომ არ მისცეს შემწეობა მათ, თუმცა ეს შეწევნა შესაძლებელია? ასე შეუბრალებელნი არიან ბავშებისადმი ბაბტისტები, რომელნიც სტოვებენ ბავშებს უნათლობად ასაკში მოსვლამდის და რომლის გამო ათასობით იღუპებიან ბავშები საუკუნოდ. მართლ მადიდებელი ეგკლესია კი ასე არ იქცევა. მან უწყის, თუ რასაჭიროა ბავშებისათვის პირველ ცოდვისა და წუევისაგან გამოსნა და ამიტომ არაფერს არ ზოგავს მათი ცხონებისათვის. უფალმა ჩვენმა იესო ქრისტემ, — ახალმა ადამმა, გაგვამართლა ჩვენ თავისი მარჩილებით (რომაელ. 5, 19) თავისი ჯვარცმით მან გამოგვისნა ჩვენ ცოდვისა, წუევისა და სიკვდილისაგან (იოან. 1, 7; გალატ. 3, 10, 12; 1 კორინ. 15, 26. 54. 55), მან შევკარიგა ჩვენ დემონთან (რომაელ. 5, 10), შევკიყვანა ჩვენ ღვთის სასუფეველში, რათა შვილობა იგი მოვიდოთ (გალატ. 4, 4—5; რომაელ. 8, 14—16), და ვიქმნენით შვილ მკვიდრსა ღვთისა ქრისტეს მიერ (გალატ. 4, 7; რომაელ. 8, 17), და მოგვანიჭა ჩვენ ცხონება საუკუნოდ (რომაელ. 6, 22—23). მაგრამ ქრისტეს ჯვარცმას შევითვისებთ ჩვენ ნათლის დებაში, შევითვისებთ მამინ, როცა ჩვენ ქრისტეს მიმართ ნათელს ვიდებთ და ქრისტეს შვილ მოსავთ (გალატ. 3, 27). უნათლისდებოდ კერ სელემწიფების შესკლად სასუფეველსა ღვთისსა. (იოან. 3, 5), საზოგადოდ უამისოდ ცხონება შეუძლებელია. საჭიროება ნათლის-დებისა ყოველი კაცის

საცხოვრებლად განა თავისთავად ცხადად არ გვიმტკიცებს ნათლის დების საჭიროებას ბავშვისათვისაც? ცხადათ და უველასათვის გასაგებად ამცნებს ამას, თუ განგებ არ დახუჭვენ თავიანთ სულიერთა თვალთა ჭეშმარიტების სინათლისაგან.

რომ ბავშვისათვისაც საჭიროა ნათლის-დება და რომ მათი უნათლავად დატოვება საშიშოა, ამას ამტკიცებს ძველი აღთქმის სჯულიც წინადაცვეთაზე... მოსწავებას და მოსასწავებელს შორის, ჩრდილსა და სხეულსა შორის არსებობს ბუნებითი და მიუცილებელი მსგავსება. მოსწავება თავისი ნიშნებით უჩვენებს, თუ რა უნდა იქმნეს მოსასწავებელში. უმანკო ბატკანი ჰასექისა მოასწავებდა ქრისტეში უცოდველს და უწმიდეს დვთის ტარიგს—უცოდველს. გამოძხნელს. ჰასექის ზვარაკის ძვლების შეუმუსვრელობა მოასწავებდა იესო ქრისტეს ძვლების შეუმუსვრელობას. ჯვარზე და სხვ. ამავე სახით წინადაცვეთაც მოასწავებდა მას, რაც უნდა ყოფილიყო ნათლის-დებაში. რას მოასწავებს წინადაცვეთა ნათლის-დებაში? ის, სხვათა შორის, უჩვენებს ემაწვილებისთვის ნათლის-დების საჭიროებას და მასთან უჩვენებს იმ დიდ უბედურებას, რომელიც მათ მოეღოსთ, თუ უნათლავად დარჩნენ. ძველი აღთქმის სჯული ამცნებდა, რათა წინადაცვეთათ უველა ემაწვილები მერვე დღეს შობიდან და ამას ამცნებდა იმის გამო, რომ წინადაცვეთე-

ლი სიკვდილით დაისჯებოდა, როგორც დამარღვეველი ღვთის აღთქმისა (შექ. 17, 12—14); განა ეს ნამდვილად არ გვამცნებს, რომ ქრისტიანეთა უმაწვილებზე შესრულებულ უნდა იქმნეს ნათლის-ღება, რომელიც არის მომასწავებელი ღვთის უმაღლესი აღთქმისა კაცთან? განა არ გვამცნებს იმ დიდ უბედურებას, რომელიც წარმოსდგება ბავშების უნათლავად დატოვებისა გამო, უბედურებასა, რომლის წყალობით უნათლავად მომკვდარნი ბავშები მოკლებულ იქმნებიან საუკუნოდ ღვთის სასუფეველსა? განა ქრისტიანების უმაწვილებისათვის იმ გვარადვე საჭირო არ არის ნათლის-ღება, როგორც ურის ბავშებისათვის საჭირო იყო წინა-დაცვეთა? ხოლო ეს პირველი, ნათლის-ღება, უსაჭიროესა არის, რადგანაც უნათლავად გარდაცვალებულნი ბავშები მოაკლდებიან საუკუნო ცხოვრებას.

თუკი ცხადია, რომ ბავშები არ არიან მოკლებულ პაპეულ ცოდვებს, მაშინ ურმათათვის ნათლის-ღება, მათი საუკუნო ცხოვრებისათვის, ცხადია. აი უმთავრესი კითხვა: განა ბავშების ნათლის-ღება შეიძლება ჩაითვალოს ნამდვილ და მაცხოვრებელად? უფალი იესო ქრისტე ნათლის-მღებლისაგან ითხოვს სარწმუნოებას: რომელსა, აქვნდეს სარწმუნოება და ნათელ იღოს, ამბობს. უფალი, — ცხონდეს; ხოლო რომელსა არა აქვნდეს სარწმუნოება, დაისაჯოს (მარკ. 16, 16). და რა სარწმუნოება უნდა ჰქონდესთ ბავშებს? ამბობენ ბაბ.

ტისტები და ამიტომ უარს ჰყოფენ. ნათლის
ღებას.

ჩამდვილად, როგორც ვხედავთ ჩვენ ზემოთ
მოყვანილი მაცხოვრის სიტყვებისაგან, ნათლის
მღებელთაგან ითხოვება სარწმუნოება. მაგრამ
როგორი სარწმუნოება? საღმრთო წერილ-
ში ჩვენ ვხედავთ სხვა-და-სხვა გვარ სარ-
წმუნოებას. სიტყვა ღვთისა ამცნებს გა-
ცის პიროვნულ, შეგნებულ სარწმუნოებაზე, და
სხვა პირთა სარწმუნოებაზედაც, რომელიც ჩე-
თვლების კაცსა. ამიტომ, თუ ნათლის მღებელ-
თაგან ითხოვება სარწმუნოება, აქედამ სხვა-და-
სხვა გვარი სარწმუნოებისა გამო, არ გამოდის,
რომ ეს სარწმუნოება ყოველთვის უსათუოდ უნდა
იყოს საკუთარი, შეგნებული სარწმუნოება კაცისა.
რასაკვირველია, ასაკში მოსული კაცისაგან ითხოვე-
ბა საკუთარი, შეგნებული სარწმუნოება, ხოლო
ყმაწვილს შეიძლება ჩაერიცხოს ნათლის-ღების
დროს სარწმუნოება სხვათა, მისი ანლობელი
პირებისა და ამისთანა სარწმუნოებაზე ცხადათ
ამცნებს სიტყვა ღვთისა.

სახარების ისტორიაში ვხედავთ ჩვენ ბევრს
მაგალითებს, რომელთაგან სჩანს, რომ უფალი
ჩვენი იესო ქრისტე ბავშებს უბრიდა მშობლების
სარწმუნოებას, მონათესავეთა და ანლობელ პირ-
თა სარწმუნოებას შთაუთვლიდა ხოლომე მათ ან-
ლობელ პირთა და ხშირად ამ გვარი სარწმუნოე-
ბათ ჰკურნებდა ხოლომე კაცთა სასტიკი სენისა

გან, გარდა ამისა აღდგენდა მკვდრებით იმ კაცთა, რომელთაც ეთვლებოდათ ეს სარწმუნოება. ამ გვარად უფალი ჰკურნებს განრღვეულს მისი ცხედარსა ზედა მომტანების სარწმუნოებით და უტყვებს მას ცოდვათა მისთა (მათ. 9, 2); კაპერნაუმის ასის თავის სარწმუნოებით ჰკურნებს განრღვეულს მის მოწას (მათ. 8, 13); იაიროსის სარწმუნოებით აღდგენს მკვდრებით მის ასულს (ლუკა 8, 50—55); ქანანელი ქალის სარწმუნოებით უფალი ჰკურნებს მის ქალს, რომელიც ბორცოდ შემაკეულ იყო (მათ. 15, 22—28). განა უფალს, ყოვლად შემძლეს და ყოვლად მოწყალეს, რომელიც ქალისა გამო სხვათა სარწმუნოებისა, რომელიც ჩაერიცხება სნეულთა და მკვდართა ხორციელად და რომელიც (უფალი) ჰკურნებს სნეულთა და აღდგენს მკვდართა ერთი სიტყვით, არ შეიძლია იყოს იმდენად მოწყალე და ყოვლად შემძლებელ რომ აკხოვნოს სნეულნი და მკვდარნი სულიერად? არა, ღმერთს ყოველივე შეუძლია და მისი ზრუნვა არ შეჩერდება (იოან. 42, 2). ის ერთ გვარად ყოვლად შემძლე და ყოვლად მოწყალეა როგორც სნეულის, აგრეთვე სულის შესახებ. მაგრამ რადგან ის სულს ამკობს ხორცზე, ამიტომ უფრო ზრუნავს სულის სიკეთეზე. და მისი მოწყალეობა, სიბრძნე და ყოვლად შემძლებლობა კიდევ უფრო უკლებელია. რომელმაც ჩვენი სულის საკხოვნებლად თავისი ძე არ დაზოგა სასიკვდილად, რა ზომას

არ იხმარს ხალხის საუკუნო დაღუპვისაგან გამოხსნისათვის? განა მას არ შეუძლია დახსნა, განა ის არ მოინდომებს დაიხსნას კაცი ცოდვებისა და საუკუნო დაღუპვისაგანაც სხვა პირთა სარწმუნოების მათდამი ჩარიცხვით? არა, მას შეუძლია დახსნა და კიდევაც იხსნის ხალხს, სხვა პირთა სარწმუნოების მათდამი ჩარიცხვით. ამ გვარად მან მიუტევა ცოდვები განრღვეულს იმ პირთა სარწმუნოებით, რომელთაც მცხედარზე მდებარე მოიტანეს ის (მათ. 9, 2). მით უმეტეს შეშვენის მას დახსნა ბავშებისა ნათლის-ღებით სხვა პირთა სარწმუნოების ჩარიცხვით.

ჩამა პაპუელ ცოდვებისაგან კაცის გამოხსნის საქმეში სხვა პირთა სარწმუნოების ჩათვლას აქვს დიდი მნიშვნელობა. და მართლაც პირველი ცოდვა და სიკვდილი უველას მისი შედეგებით განა არ ეთვლება ადამის მთამომავალთაც და ეს ცოდვა მთელი თავის ძალით ერიცხება ბავშებსაც, თუმც მათ არ შეეცოდავსთ მსგავსად ადამის შეცოდებისა. მსგავსად ამისა იესო ქრისტესაგან გამართლება ვრცელდება უველა კაცზე: უველას ერიცხება სიმართლე კაცი-ღვთისა, მისი ჯვარზე ვნეება, — უველას ჩაერიცხება ეს, ვინც კი უარს არა ჰყოფს ცხოვრებას. ვითარცა იგი ერთისა მის შეცოდებისაგან უოკელთა კაცთა ზედა დასასჯელად, ეგრეცა ერთისა მის სიმართლისათვის უოკელთა კაცთა ზედა განსამართლებად ცხოვრებისა. რამეთუ ვითარცა იგი ერთისა მის

კაცისა ურჩებითა ცოდვილნი შემოჭიდეს მრავალნი, კერძო ერთისა მის კაცისა მოწილებითა მართალნი შემოვიდნენ მრავალნი. (რომაელ. 5, 18, 19). როგორც ადამის ცოდვამ, რომელიც ეთვლება მის შთამომავლობას, მოახდინა ყოველ კაცზე დასჯა, აგრეთვე სიმართლე იესო ქრისტესი—ახალი ადამისა, ჩაერიცხება რა კაცსა, ამართლებს მას. ამისათვის რატომ არ უნდა მივიღოთ ის ჩათვლა, რომლის ძალით მშობელთა და მიმრქმელთა სარწმუნოება იესო ქრისტის ჯვარცმითი დვაწლისა ნათლის დების დროს მიიღების ნაცვლად ნათლის მიმღები უმაწვილის სარწმუნოებისა და ამ გვარად ნათლის-დებას ჰყოფს მისთვის მაცხოვრებლად? უველა ჩვენ ხომ წევრი ვართ ერთი სხეულისა, რომლის თავი არს ქრისტე და ამატომ უველას შეგვიძლია. და კიდევ მოვალე ვართ ვიზრუნოთ ერთი ერთმანეთზე, უნდა ვიტვირთოთ ურთი ერთის სიმძიმე (გალატ. 6, 2) და ერთად უნდა ვიმოქმედოთ აღსაქმნებლად თავის ჩვენისა (ეფეს. 4, 16). ეკლესიის წევრთა ამისთანა სიახლოვისა და ზედ მოქმედებისა მიხედვით რა მოეშლის უფრო სუსტთა, რომ ისინიც სცხონდნენ სხვა პირთა სარწმუნოების მათდამი ჩარიცხვით, მათი ნათლის დების დროს?

ჩიუბრუნდეთ კიდევ ნათლის-დების მომასწავებელს—წინადაცვეთას. განვიხილოთ წინა-დაცვეთა მეორეს მხრით და ეს წინადაცვეთა გომარეობს ჩვენ ურმათა ნათლის-დების

სინამდვილეს და მსუბუქებლობას იმ გვა-
 რადვე, როგორც მოწმობს ის ნათლის დების
 საჭიროებაზე... მართლაც, წინადაცვეთა თვით
 ღვთის სიტყვისა. მებრ იყო სასწაულ ადოქმისა
 ერთის მხრით ღმერთთან და მეორეს მხრით
 აბრამთან და მის შთამომავლობასთან (მემ. 17,
 11); და ღმერთი ითხოვდა, რომ ამ წინა დაცვე-
 თის საშუალებით დაედგათ ადოქმა ღვთისა მარ-
 ტო დიდებს კი არა, არამედ შვიდი დღის ყმაწ-
 ვილებსაც, და შემდეგ აბრამის და მისი შინაუ-
 რების სიკვდილისა, რომელნიც წინა დაცვეთი-
 ლი იქმნენ ასაკში მოსულობის დროს, ებრაე-
 ლები დაუახლოვდნენ ღმერთსა. წინა დაცვეთის
 საშუალებით, რომელსაც ასრულებდნენ ისინი
 თავის თავზე სიყმაწვილეშივე. ვინც კი დარჩე-
 ბოდა ასაკში მოსვლამდის წინა დაუცვეთელი,
 მისი სული მოისპობოდა ნათესავთა შორის რადგან ის
 განაქარვებდა ღვთის ადოქმასა, ორივე მხარე,
 რომელიც პირობასა სდებენ, ერთმანეთში
 სთანხმდებიან, უნდა მოქმედობდნენ გაგებით?
 უსათუოდ ორივე მხარემ უნდა იცოდეს ადოქმის
 საფუძველიც, მისი პირობებიც და მოვალეობაც,
 რომელსაც ეს ადოქმა სდებს მათზე, ამბობენ
 ბაბტისტები. ბაბტისტების შეხედულებით ებრა-
 ელთა ყმაწვილების წინა დაცვეთა არ შეიძლე-
 ბოდა, რადგან მათ არ ესმოდათ ადოქმა, რო-
 მელიც უნდა დაედოთ მათ ღმერთთან წინა-
 დაცვეთის საშუალებით? მაგრამ რას ვხედავთ

ჩვენ? თვით ღმერთი ბრძანებს, რათა ყველა ებრაელის უმაწვილებმა მიიღონ მისი აღთქმა დაბადებიდან მერვე დღემდე, წინააღმდეგ შემთხვევაში წინა დაუცვეთელთ მოულოდასიკვდილი. ბაბუისტები, ამასა ბრძანებს ღმერთი, რომელსაც თქვენ არ უნდა ეცრილებოდეთ მისი საიდუმლოების და გაცის სჯლის საიდუმლოების ცოდნაში. სიბრძნეში და მოწყალებაში.

ჟოლოს ნუ დავივიწყებთ იმასაც, რომ სარწმუნოება ნათლის მღებელთა, როგორც დიდების, აგრეთვე ურპათა განსხვავდება თავისი არსებით კი არა, არამედ თავის დირსებითა. მართლაც, ნათლის მღებელის და დიდი გაცის სარწმუნოება არ არის ისეთი სარწმუნოება, რომელიც იყოს ნაყოფი სჯლისა (გალატ. 5, 22), რომელიც გამომხატველია სულიერი ცხოვრებისა, განახლებულს და მადლიანისა და რომელიც დაიწყება შემდეგ ნათლის დებისა და მირონცხებისა. არა, ნათლის მიმდების სარწმუნოება არის მხოლოდ ნიშანი ქრისტიანული ტემპარიტების გაგებისა, ნიშანი რომ ნათლის მიმდებარ მოსურნეა საიდუმლოს მიღებისა, რომ ის არ უარყოფს მას არ განუდგება მას. ღვთის სასუფეველში შესვლის არ უბრ უოფს აქვს სხვადასხვა ხარისხი. შეიძლება არ უარ ჰქონ გაგებით და თავისუფლად, მაგრამ უოველივე ამას ღვთის მადლის მიღების შესახებ აქვს ერთი და იგივე მნიშვნელობა. ღვთის მადლი მოქმედებს გაცნე მა-

შინაც კი, როცა ის გაგებით და თავის-
 უფლად არ მოქმედებს. ცხადი მაგალითები
 ამ ღვთის მადლის მოქმედებისა მაშინაც კი,
 როცა გაგებითაც არ მოქმედობ და არც
 ეწინააღმდეგები მას და ცხადი დამტკიცება
 ჩვენი ნათქვამის სინამდვილისას ჩვენ ვხედავთ
 ღვთის მადლის მოქმედებაში არა მარტო ბო-
 ვებზე, რომელნიც უკვე დაიბადნენ ქვეყნად,
 არამედ იმისთანა ბავშვებზედაც, რომელნიც ჯერ
 კიდევ დედის მუცელში იმყოფებოდნენ. ამ გვა-
 რად უფალმა დამერთმა, პირთა ყრმათა ჩვილთა
 მწოკაათა. რომელნიცა დადაბებდნენ და ეტყო-
 დნენ იესო ქრისტეს: ოსანნა ძეო დავითისო!
 დაამტკიცა ქება საყვარლის ძისა თვისისა უფლისა
 ჩვენისა იესო ქრისტესი (მათ. 21, 15—16). უფალ
 მა დაამტკიცა ესე ქება,—ამბობს ამ შემთხვევაზე
 ფსალმენტ მაგლობელი (დავით. 8, 3), რომ-
 ლის სიტყვებს ამტკიცებს უფალი ჩვენი იესო
 ქრისტეც. ამიტომ, ნამდვილად, ეს ყრმათა
 ქება იყო თვით ბავშვებისაგან კი არა, რომელნიც
 აქებდნენ ქრისტეს მსგავსად თვისთა მშობელ-
 თა, არამედ ღვთის მადლის ძალით, მათზედა
 გადმოვლინებულისა. უფრო განსაცვიფრებელია
 ღვთის მადლის მინიჭება ყრმათადმი, რომელ-
 ნიც უკვე იყვნენ თავის დედის მუცელში და ამ
 მადლის მათში ხილულ მოქმედება. პირველ
 აღზელადე მუცელსა შინა და პირველ გამოსვლისა გან-
 კმინდე შინ წინასწარმეტყველად ნათესავისა მი-

მართ დაგდეკ შენა (იერემ. 1,5). უფრო წინა დროებში იერემიამდე, მსაჯულთ დროს, უფალმა უთხრა მანოიას ცოლს, როცა ახარა მას შესანიშნავი შვილის მსაჯულის სამსონის დაბადება: «შენ ევერა ბერწ ხარ და არა გიშობიეს, ხოლო აწ მიუდექ და შვე ძე. არამედ ეგრძაღე, ნუ სვამ ღვინოსა და თათელსა და ნურცა შჭამ უოველსავე არა წმიდისა. რამეთუ შენ მუცლად იღე და შვე ძე და რკინა თავსსა ნუ შეეხებიან, რამეთუ ნაზირი ღვთისა იყოს ურმა იგი შობიღვან მისით და მან იწუოს განრინებად ისრაილისა ხე — თავან ფილისტიმელთაგან» (მსაჯ. 15, 3—5). და აი ღვთის მადლმა, რომელიც გადმოვიდა სამსონზე და იერემიაზე თავით დედის მუცელშივე, შექმნა პირველი იზრაიელთა პირველ მსაჯულად, ხოლო მეორე დიდ წინასწარმეტყველად: ასე იმოქმედა ღვთის მადლმა მათზე. თუმცა ეს მადლი იყო მიღებული იმისთანა პირებისაგან, რომელთაც წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ მისთვის, მაგრამ მათ არც შეგნებული სარწმუნოება ჰქონდათ. უფრო სიღრმად გამოიჩინა თვისი ძალა ღვთის მადლმა უფლის წინა მორბედზე იოანეზე. აღსანიშნავია წმიდითა მიერვე დედის მუცლით მისი-გან (ლუკ. 1, 15), და მან ურმამან იოანემ, რომელიც უკვე იმყოფებოდა მუცელსა შინა დედისა თვისისა, ხმა ჰყო მის დედასთან — ელისაბედთან მოსუდს ქალწულ მარიამ — ღვთის დედას, კრთებოდა ურმა ესე სიხარულით მუცელსა ჩემსა (ლუკ. 1, 40—44).

განა ეს მოწმობანი განსაცვიფრებელნი არ არიან, როდესაც ღვთის მადლის ძალა მოქმედებს ბავშვებზედაც, რომელნიც ჯერ კიდევ თავის დედის მეცხელში იპოუფებიან და ჩასახვის დროსვე მათ განსწმენდს და ჭკმნის ღვთის მოსამსახკრედ აღმასრულებლად ღვთის ნებისა, მახარებლად ღვთის სიბრძნისა? რატომ აღარ ენდა ვირწმენოთ ის ჭემმარიტებაც, რომ ბავშვების ნათლისღებშიაც გადმოდის მათზე მადლი განახლებისა? განა სათუქვლიანია იჭვი მასში, რომ მეორედ განახლავს განახლება (ტიტ. 3, 5)—ნათლის ღება ნათლის მღებელ ბავშვთათვისაც ნამდვილია და ურმანი შემდეგ მონათვლისა შეიმოსებიან სულის წმიდით? არა; უფალსა ღჰერთს, რომელიც ადავსებდა თავის სულით თვისთა აღმორჩეულთა კიდევ თავის დედის მეცხელსა შინა, შეუძლია ადავსოს და ადავსებს კიდევ მადლის ძალით ურმათაცა, რომელნიც ნათელს იღებენ. თავიანთ მშობლების და მიმრქმელთა სარწმენოების ჩარიცხვით, მით უმეტეს, რომ ეს ურმანი თვისი დაბადებით ქრისტიანების ოჯახებში, რომელნიც აღრჩეულნი და უწინვე გამზადებულ არიან შესვლად იესო ქრისტის სასეთვეელში, მოწოდებ კლიარნიან ქრისტიანული ცხოვრებისათვის.

ჭემმარიტად ურმათა ნათლის ღება საჭიროც არის და ნამდვილიც. ამინ.

2

3 132

150 20000
11 200

განი ნუთი მათნი.